

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Kateřina Dudrová

Právní regulace činnosti bank

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 7. 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Kateřina Dudrová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D., za cenné rady a připomínky, které mi poskytl při tvorbě mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Banky a jejich regulace.....	8
1.1 Pojem „banka“	8
1.2 Důvody regulace bank	11
1.3 Formální nástroje regulace.....	15
1.4 Úloha České národní banky a dalších regulátorů	18
1.4.1 Česká národní banka	18
1.4.2 Evropská centrální banka	21
1.4.3 Evropská komise	23
2. Regulace vstupu do odvětví.....	24
2.1 Žádost o bankovní licenci	24
2.2 Požadavky na kapitál	26
2.3 Požadavky na odbornou způsobilost a důvěryhodnost osob	27
2.4 Požadavky na technické a organizační předpoklady a obchodní plán.....	30
3. Základní pravidla činnosti bank	33
3.1 Kapitálová přiměřenost.....	33
3.2 Pravidla angažovanosti	34
3.3 Pravidla likvidity.....	35
3.4 Povinné minimální rezervy	36
3.5 Informační povinnost a bankovní tajemství.....	39
3.6 Pravidla obezřetného podnikání.....	44
3.7 Řídící a kontrolní systém	45
3.8 Pojištění pohledávek z vkladů	48
4. Úprava řešení krize	52
4.1 Důvody úpravy řešení krize	52

4.2 Povinné osoby.....	53
4.3 Orgán příslušný k řešení krize	54
4.4 Bankovní unie	56
4.5 Příprava a prevence.....	57
4.5.1 Ozdravné plány	58
4.5.2 Plány řešení krize	60
4.6 Včasný zásah.....	61
4.7 Řešení krize.....	62
4.7.1 Zásady řešení krize.....	63
4.7.2 Instrumenty krizového managementu	64
5. Garanční systém finančního trhu.....	67
5.1 Fond pojištění vkladů.....	68
5.2 Fond pro řešení krize	70
5.2.1 Mechanismus financování řešení krize	71
5.2.2 Stanovení příspěvku do mechanismu pro řešení krize	72
6. Regulace výstupu z odvětví.....	74
6.1 Odnětí licence	74
6.2 Další způsoby nedobrovolného ukončení činnosti	76
6.3 Zánik licence z iniciativy banky	77
Závěr.....	80
Seznam zkratk.....	83
Literatura	85

Úvod

Pojem banka je široké veřejnosti velice dobře znám, neboť je to instituce, se kterou se většina lidí ve svém životě setká. Když pomíneme banky různých komodit, jako je například banka vín, fotobanky a další, je banka finanční instituce, která se vyznačuje tím, že přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry. S první z těchto činností se setkala již většina z nás, neboť již není běžné, aby lidé ponechávali své peněžní prostředky doma a ukládali je do strožoku. Rovněž s druhou činností se mnoho lidí setká, ať již si peníze sami půjčí, nebo jsou její nabídce vystaveni v rámci reklamy, která se na nás valí ze všech stran. S ohledem na skutečnost, že banky hospodaří s cizími prostředky, a poskytují i další služby, které jsou důležité pro ekonomiku jako celek, je důležité toto odvětví regulovat více, nežli jiná podnikatelská odvětví. Další regulaci pak přinesla nedávno proběhnuvší finanční krize, která ukázala nepřipravenost a nevhodnost nástrojů Evropské unie v oblasti řešení krize.

V prvé řadě hrají důležitou roli pravidla pro vstup do odvětví, neboť pro vykonávání bankovních činností je nutné splnit dané podmínky, které zajistí určitou míru jistoty a odbornosti. Dále se regulace zabývá základními pravidly činnosti bank, které musí banka v průběhu své existence dodržovat. Jedná se zejména o pravidla kapitálové přiměřenosti, pravidla likvidity, angažovanosti, zajištění řídicího a kontrolního systému a další pravidla, která budou dále rozvedena v této práci. V nedávné době pak došlo k vytvoření nových pravidel či změně stávajících předpisů z hlediska řešení krize, neboť v rámci řešení poslední krize musely být použity veřejné prostředky k záchraně úvěrových institucí, které byly považovány za systémově důležité, neboli „too big to fail“. S ohledem na tyto skutečnosti byla ze strany Evropské unie snaha o zavedení nového mechanismu, který by rizika selhání úvěrové instituce přesunul z daňových poplatníků členských zemí na akcionáře a věřitele selhávající instituce. Tato pravidla mají tedy také dopad na činnost bank, neboť je po bankách požadováno například přijetí preventivních opatření pro případ selhání nebo přispívání do Fondu pojištění vkladů či do Fondu pro řešení krize. Součástí regulace jsou také pravidla pro výstup z odvětví, ať se již jedná o výstup nucený, či relativně dobrovolný, iniciovaný ze strany banky.

Cílem této práce je metodou analýzy prozkoumat základní pravidla činnosti bank, přiblížit jejich podstatu a popsat, jaká další pravidla jsou bankám ukládána v rámci předpisů upravujících řešení krize a pojištění vkladů. K dosažení cíle mohou pomoci následující výzkumné otázky: Jaké podmínky musí banky splňovat pro vstup do odvětví; jaká pravidla

banky provázejí v rámci celé jejich existence; jak tato pravidla ovlivňují činnost bank; co nového bankám ukládá úprava týkající se řešení krize, jaké změny přinesla finanční krize do oblasti pojištění vkladů?

Celá práce je strukturovaná do šesti kapitol, které se snaží dojít k výše zmíněnému cíli. V první kapitole považuji za nutné vymezit pojem banky, jak jej upravuje česká právní úprava, neboť je to ústřední pojem této práce a je nezbytné popsat jeho charakteristické znaky. Kromě toho pokládám za důležité zabývat se důvody, proč je bankovní sektor vůbec regulován, a krátké analýze regulátorů, které v této oblasti působí. Dále se tato práce ve druhé kapitole věnuje požadavkům nutným pro vstup do odvětví, neboť tento postup vyžaduje důkladnou přípravu a značné náklady, protože s ohledem na specifčnost podniku jako je banka, nestačí pouze založení akciové společnosti, ale jsou zde zvláštní požadavky na kapitál či zúčastněné osoby. Kapitola zabývající se základními pravidly činnosti bank má pak za úkol přinést přehled těchto pravidel, v čem tato pravidla spočívají, jak spolu tato pravidla souvisí a jaké změny v těchto pravidlech nastaly po proběhnutí krizi. V rámci této kapitoly je také uvedeno pojištění pohledávek z vkladů, avšak na tomto místě pouze z pohledu povinnosti banky přispívat do příslušného fondu. Celý mechanismus pojištění pohledávek vkladů je pak popsán v páté kapitole. Ve čtvrté kapitole jde o úpravu řešení krize, zejména o důvody této úpravy, definování základních pojmů, které s touto novou úpravou souvisí, a vymezení preventivních opatření a plánů, a to hlavně z hlediska vlivu na pravidla činnosti bank a jak tato pravidla doplňují, neboť se jedná o instituty, které musí přijmout každá banka. Úpravu řešení krize jsem do této práce zařadila z toho důvodu, že jde o vcelku novou úpravu, která si zaslouží určitou analýzu, a to zejména z hlediska vlivu na činnost bank. Pátá kapitola se pak zabývá nově zavedeným Garančním systémem finančního trhu, který vznikl přeměnou z Fondu pojištění vkladů a který pod sebe sdružuje právě Fond pojištění vkladů a nově zřízený Fond pro řešení krize, a jejichž mechanismy jsou právě zde prozkoumány. V rámci šesté kapitoly je poté pojednáno o výstupu z odvětví, když lze důvody takového ukončení činnosti rozdělit do tří skupin, jako je odnětí bankovní licence, jiné způsoby nedobrovolného ukončení činnosti a ukončení z vlastní iniciativy.

V této práci budou stěžejním zdrojem právní předpisy Česká republika a příslušná úprava Evropské unie ve formě nařízení, která se této oblasti dotýká. Při rozboru pravidel činnosti bank pomohou také komentáře k příslušným zákonům vytvořené odborníky na danou problematiku a odborné knihy zabývající se bankovníctvím a peněžní ekonomikou, neboť tato oblast je silně propojena s ekonomikou. Pro dotváření názorů na určité instituty bych ráda použila články v odborných časopisech.

1. Banky a jejich regulace

1.1 Pojem „banka“

Pojem banky je znám téměř po celém světě, neboť v různých jazycích se píše a vyslovuje obdobně, ale hlavní je jejich ekonomická důležitost. Obecně se jedná o podnikatele dle § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který je zároveň zapsaný v obchodním rejstříku a má k podnikání oprávnění dle jiného zákona¹. K činnosti bank se tak vztahuje plno specifik, která banky odlišují od jiných podnikatelů.

Ekonomové označují banky jako „*finanční zprostředkovatele, jejichž hlavní náplní činnosti je přijímání vkladů, poskytování úvěrů a provádění platebního styku.*“² Z ekonomického hlediska jde hlavně o vymezení bank z pohledu jejich funkcí, které plní pro danou ekonomiku. Na tyto funkce lze nahlížet z různých úhlů, jako například z národohospodářského nebo podnikohospodářského, z makroekonomického či mikroekonomického.³ Výše uvedené ale nejsou veškeré funkce, které banky v ekonomice zastávají nebo mohou zastávat. Naopak z právního hlediska jde spíše o určité formální požadavky, které musí daný subjekt splňovat, aby mohl být považován za banku. Pojetí ekonomické a právní však spolu musí v určitém ohledu korespondovat, i když tomu vždy nemusí být ve všech bodech. Dle § 1 odst. 1 zákona o bankách se bankou rozumí akciová společnost se sídlem v České republice, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry, a která má k výkonu těchto činností bankovní licenci. Právní definice je tedy v určitých znacích totožná s ekonomickou definicí banky, a to právě ve vymezení hlavních funkcí, které banka vykonává.

Uvedená definice v našem právním řádu je provedením předpisů Evropské unie, které nevymezují pouze banky, ale používají označení úvěrová instituce, neboť zahrnují například i spořitelny a úvěrní družstva, a úvěrovou instituci definují jako podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.⁴

K naplnění pojmu banka je nutné splnit čtyři výše uvedené definiční znaky. Zprvce se musí jednat o akciovou společnost se sídlem v České republice. Nyní již není požadováno, aby obchodní společnost aspirující na získání bankovní licence byla založena jako akciová společnost, tak jak bylo požadováno do účinnosti novely zákona o bankách č. 41/2011 Sb.

¹ Ustanovení § 421 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

² Revenda, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, str. 86.

³ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, str. 30.

⁴ Článek 3 odst. 1 bod 1. CRD IV v návaznosti na článek 4 odst. 1 bod 1. CRR.

V současné době je tedy možné, aby obchodní společnost měla při vzniku jinou právní formu, a aby poté došlo k přeměně dané obchodní společnosti na akciovou společnost, která poté získá příslušné oprávnění, se kterým bude provádět příslušnou bankovní činnost.⁵ Předmětná změna přispěla hlavně spořitelním a úvěrním družstvům, které mohou současně se žádostí o bankovní licenci požádat o změnu právní formy.⁶ Této možnosti využil jako první Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo, když podal dne 20. 8. 2015 žádost o bankovní licenci, avšak prozatím⁷ k přeměně společnosti nedošlo a Moravský Peněžní ústav – spořitelní družstvo bankovní licenci nezískalo.⁸ Podobně jako Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo zažádaly o bankovní licenci i AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo,⁹ a Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo, u kterého jako jediného došlo k přeměně a k získání bankovní licence ke dni 1. 1. 2017, když nyní vystupuje pod obchodní firmou Banka CREDITAS a.s.¹⁰

Další dva definiční znaky spočívají v hlavních činnostech bank, kterými jsou přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Tyto charakteristiky odpovídají ekonomickému vymezení banky a jsou vlastně klíčové v tom, že odlišují banky od jiných subjektů působících v podnikatelském prostředí. Co se týče přijímání vkladů od veřejnosti, tyto mohou přijímat pouze osoby s příslušnou licencí a ostatním subjektům je tato činnost zapovězena, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.¹¹ Nutné je proto definovat přijímání vkladů od veřejnosti. Vkladem jsou dle ustanovení § 1 odst. 2 písm. a) zákona o bankách svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu. I když uvedená definice vymezuje vklad jako peněžní prostředky, v ustanovení § 2 odst. 2 se za přijímání vkladů považuje rovněž soustavné vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů za stanovených podmínek, a to z důvodu, aby nedocházelo k „obcházení zákazu přijímat vklady od veřejnosti vydáváním dluhopisů.“¹² Problematické je však vymezení pojmu veřejnosti, neboť tento v zákonné úpravě definován není. Ztotožnit se však lze s pojetím uvedeným v komentáři k zákonu o bankách, který uvádí, že „veřejnost zahrnuje fyzické nebo právnické osoby, u nichž se předpokládá nutnost právní ochrany, zatímco u subjektů, které

⁵ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 7-8.

⁶ Tamtéž str. 8.

⁷ Informace ke dni 3. 7. 2017.

⁸ <http://www.kurzy.cz/zpravy/388077-moravsky-penezni-ustav-jako-prvni-podal-zadost-o-bankovni-licenci/>

⁹ <https://www.asud-finance.eu/akcenta-sporitelni-a-uverni-druzstvo-poda-zadost-o-bankovni-licenci.html>

¹⁰ <https://www.creditas.cz/aktualita?articleId=50484>

¹¹ Jinak stanoví například zákon o spořitelních a úvěrních družstvech v § 1 odst. 2, kdy družstevní záložna může přijímat vklady od svých členů.

¹² Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 27.

takovou ochranu nepotřebují, jako např. ty, které jsou financovány z prostředků získaných pouze na mezibankovních trzích, se vychází z toho, že pod definici veřejnosti nespádají. Proto jakákoli právnická či fyzická osoba jiná než úvěrová či finanční instituce bude kvalifikována jako veřejnost.¹³ Nutné je zdůraznit, že s předmětnými vklady je spojena povinnost vrátit je vkladateli za předem stanovených podmínek. Přijímání vkladů dále souvisí s druhou hlavní činností bank, neboť prostředky, které banky získají od veřejnosti, pak použijí na poskytování úvěrů.¹⁴ Obě hlavní činnosti musí banka v určité míře vykonávat, neboť v případě, že vykonává pouze jednu z činností, nebude se v daném případě jednat o banku. Výše uvedené však neznamena, že banky mohou jedine přijímat vklady a poskytovat úvěry, banky totiž mohou vykonávat i další činnosti, zejména ty uvedené v demonstrativním výčtu v § 1 odst. 3 zákona o bankách, a banka k nim musí mít rovněž příslušné povolení. Jiné činnosti, než které má banka vymezeny v bankovní licenci však vykonávat nelze. Dikce dnešního zákona nazývá hlavní činnosti a další činnosti souhrnně jako bankovní činnosti, avšak návrh novely zákona o bankách škrtná označení bankovní činnosti a nahrazuje je pouze označením činnosti, a to z důvodu sjednocování terminologie používané v zákoně.¹⁵

Nejdůležitějším prvkem a posledním definičním znakem je bankovní licence. „Udělením bankovní licence získává právnická osoba postavení banky“¹⁶ a může vykonávat veškeré činnosti, které jsou v předmětné licenci uvedeny. Vykonávat jiné činnosti, které v licenci uvedeny nejsou, však oprávněna není. Bankovní licence dále může obsahovat i omezení rozsahu činnosti či podmínky, za kterých lze činnost vykonávat.¹⁷ Taková omezení či podmínky je nutné dodržovat, jinak se banka dopustí přestupku dle § 36e odst. 1 písm. a) zákona o bankách, za který může být uložena pokuta až 50.000.000 Kč. Banka ovšem nemusí vykonávat veškeré činnosti uvedené v bankovní licenci, avšak je nutné si dát pozor, že v případě, pokud banka nezačne činnost do 12 měsíců ode dne udělení licence, nebo pokud po dobu 6 měsíců nepřijímá vklady od veřejnosti nebo neposkytuje úvěry, může jí být licence odňata, a to dle § 34 odst. 2 písm. a) zákona o bankách. Bližší pojednání o bankovní licenci je dále uvedeno v kapitole 2 zabývající se regulací vstupu do odvětví.

¹³ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 10.

¹⁴ Dle ustanovení § 1 odst. 2 písm. b) zákona o bankách se úvěrem rozumí v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky.

¹⁵ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1061&CT1=0>

¹⁶ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 7.

¹⁷ Dle ustanovení § 1 odst. 7 zákona o bankách však nelze omezit rozsah činnosti omezením počtu jednotlivých případů.

Výše uvedená charakteristika banky se týká bank obchodních (komerčních), když bankovní soustavu v České republice lze označit za dvoustupňovou s univerzálním systémem, ve kterém se objevují specializované druhy bank.¹⁸ Podstatou dvoustupňové soustavy je to, že v daném prostředí existuje centrální banka, stojící na pomyslném vrcholu bankovní soustavy, a pod ní banky obchodní, které plní výše uvedené funkce, jako je finanční zprostředkování, emise bezhotovostních peněz či provádění platebního styku.

Důležité je zmínit, že v České republice mohou působit i zahraniční banky, a to prostřednictvím své pobočky. Pokud se jedná o banky se sídlem v jiném členském státě EU nebo Evropském hospodářském prostoru, jejich pobočka může na našem území podnikat na základě jednotné licence, tedy na základě toho, že má bankovní oprávnění ve státě svého sídla. V určitých případech lze provozovat bankovní činnost těchto zahraničních bank i bez zřízení pobočky, a to v případě, že bankovní činnost na území České republiky nebude mít charakter trvalé hospodářské činnosti.¹⁹ V případě zahraniční banky se sídlem v jiném než členském státě EU, tato může prostřednictvím své pobočky vykonávat činnost v tuzemsku, pokud získá licenci v České republice.²⁰ Teoreticky mohou také provozovat činnost v České republice zahraniční banky se sídlem v jiném než členském státě EU, a to na principu jednotné licence, který jim může být umožněn prostřednictvím vyhlášky ČNB, která v souladu s mezinárodní smlouvou vyjmenovává státy s takovou výhodou.²¹

1.2 Důvody regulace bank

Zprvu je nutné vymezit pojmy regulace a dohled, neboť tyto pojmy se v problematice bankovníctví objevují velice často, a ačkoli se může zdát, že význam těchto pojmů je zřejmý, mnoho autorů tyto pojmy zaměňuje, protože činnosti v rámci regulace a činnosti v rámci dohledu se vzájemně prolínají. Pod pojmem regulace tedy rozumíme „*koncipování a prosazování podmínek, pravidel a rámce činnosti bankovních institucí v dané ekonomice.*“²² Na příslušnou regulaci poté navazuje dohled, který znamená „*kontrolu dodržování pravidel činnosti, včetně stanovení sankcí při neplnění pravidel.*“²³

¹⁸ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankěře a klienty*. Praha: Linde, 2005, str. 120.

¹⁹ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 475.

²⁰ Dle ustanovení § 1 odst. 6 písm. b) zákona o bankách.

²¹ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 475 - 476.

²² Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 98.

²³ Tamtéž.

S vymezením regulace souvisí otázka, zda by oblast bankovníctví měla být regulována a v jaké míře. Jako v každé oblasti jsou tu dva tábory, které mají na otázku regulace rozdílné názory. Jedna z těchto skupin je toho názoru, že bankovníctví by nemělo být svíráno takovou regulací a měla by mu být poskytnuta relativní volnost jako jiným podnikatelům. Zastávají tedy názor, že přílišná regulace deformuje trh, a banky jako jedni z účastníků působících na trhu mají mít podobné podmínky jako jiní účastníci, kteří nejsou zatěžováni regulací. Argumentují často také tím, že nadměra regulace vede subjekty k většímu riskování a podstupování rizika, které pak vlastně může vést k další a další regulaci, aby se těmto rizikům předešlo. Jak uvádí Lenka Jurošková, zastánci svobodného bankovníctví počítají s tím, že tento volný trh by vedl k větší disciplíně bank, které by se snažily držet dostatečný kapitál a zachovávat si tak důvěru svých klientů, aby se na trhu udržely. Tento postoj dokládá příklady zahraničních autorů, ze kterých vyplývá, že „americké banky udržovaly v průběhu 19. století kapitálový poměr na úrovni 40 % a ještě ve 30. letech následujícího století, kdy už sice došlo k nástupu regulace bankovní sféry, se tento poměr přibližoval 20%.“²⁴ Dalo by se říct, že podporovatelé svobodného bankovníctví se domnívají, že regulace bankovníctví vede jediné k tomu, že banky následně podstupují nadměrná rizika, aby dosáhly co největšího zisku, a pravidla dodržují pouze v té minimální míře, která je po nich požadována, nebo dokonce pravidla mohou chtít obcházet. Dalšími jejich argumenty je pak určitá míra nejistoty, která je vnášena do odvětví s každou novou regulací a která s sebou nese vysoké náklady na implementaci a kontrolu.

I když trendem na konci minulého století a ze začátku tohoto století byla určitá deregulace,²⁵ nelze s výše uvedenými argumenty souhlasit, zvláště ne v současné době po proběhlé finanční krizi a v době, kdy se rozšiřuje rozsah bankovních činností, banky působí přeshraničně a jejich velikost, ať již se týká kapitálu, počtu klientů nebo dalších veličin, je enormní. Toto vše souvisí rovněž se skutečností, že banky nejsou typickými hráči na trhu, neboť se vyznačují určitými zvláštnostmi, které je odlišují od jiných podnikatelů a subjektů působících na trhu. Banky se zároveň snaží spolupracovat v oblasti vytváření nových pravidel s regulátory, neboť je to z jejich pozice výhodné, snižuje to veškeré náklady a přináší to do oblasti regulace poznatky z praxe, které mohou být v takto složité problematice maximálně užitečné.

Jak již bylo výše uvedeno, banky nejsou typickými podnikatelskými subjekty, které působí na trhu. Jejich činnost podléhá zvláštnímu dohledu a vstup do tohoto odvětví je

²⁴ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 17.

²⁵ Vondráčková, P. *Kontrola nad finanční činností: Control of financial activities*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 105.

podmíněn splněním podmínek, které jsou rozvedeny v kapitole č. 2. Důvod této vstupní regulace je spatřován v tom, že bankovníctví je potřeba chránit před nekvalitními subjekty, neboť „*nevpuštění subjektu, u kterého nelze z nějakých příčin předpokládat stabilní a důvěryhodnou bankovní činnost, do bankovního sektoru, je mnohem efektivnější, nežli řešení následných problémů, které by v důsledku jeho činnosti jako banky mohly vzniknout.*“²⁶ Od jiných podnikatelských subjektů pak banky odlišuje hlavně náplň jejich činnosti, a to zejména přijímání vkladů od veřejnosti, neboť tato činnost je vyhrazena pouze bankám. Z hlediska toho, že banky hospodaří s prostředky, které jsou vlastně cizími zdroji banky, je nutné dbát zvýšené ostrahy, protože problém banky by mohl vést k problémům dalších subjektů, které vložily své vklady právě do oné banky,²⁷ zvláště pokud jsou tyto vklady pro také subjekty existenčně důležité. Tato propojenost související se systémovým rizikem může v konečném důsledku vést až ke krizi, která nemusí postihnout pouze oblast bankovníctví, ale může mít dopad pro celou ekonomiku. A v rámci globalizace může daný problém vyústit v krizi ve více státech, pokud se bude jednat například o velkou banku působící přeshraničně. Proto s činností bank je spojeno mnohem větší riziko, než s činností jiných subjektů.

Banky však zajišťují i další činnosti, které jsou důležité pro ekonomiku jako celek, například emitují bezhotovostní peníze²⁸, když přijaté prostředky, které mohou být poskytnuty na úvěry, jsou jednou z proměnných, které tvoří peněžní multiplikátor v ekonomické teorii a tvoří tak nabídku peněz v dané ekonomice.²⁹ Další činností, kterou banky mohou provádět, pokud ji mají zahrnutou v bankovní licenci, je dle § 1 odst. 3 zákona o bankách platební styk a zúčtování dle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Platební styk má rovněž dopad na celou ekonomiku.

Dalším důvodem pro regulaci činnosti bank je asymetrie informací. Je zřejmé, že banky disponují množstvím informací ohledně své činnosti, které se ke klientům bank nemusí vůbec dostat nebo kterým nebudou v konečném výsledku rozumět.³⁰ V této situaci proto mohou klienti banky špatně vyhodnotit ekonomickou situaci banky a nemusí si všimnout, že je banka v problémech. V důsledku toho je pochopitelné, že zde existuje určitá regulace, neboť tato přispívá k informovanosti klientů a dalších osob. Zároveň povinné zveřejňování určitých informací snižuje riziko morálního hazardu, které v této situaci hrozí. Výše uvedené také souvisí se zásadou ochrany slabší strany, která se projevuje v právních jednáních bank

²⁶ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, str. 39 – 40.

²⁷ Popsané se může stát například v případě runů na banku a nedostatku likvidity banky.

²⁸ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 364.

²⁹ Soukup, J. a kol. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, str. 147.

³⁰ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 18.

s klienty, a to zejména se spotřebiteli, neboť banky nesmí zneužívat svého postavení v rámci hospodářského styku.

Existují i další důvody, proč regulovat činnost bank, avšak výše uvedené důvody považují za nejdůležitější. „*Dokonce i Adam Smith výslovně obhajoval regulaci bank, a to vzhledem ke katastrofálnímu působení jejich selhání na celou ekonomiku.*“³¹ Pravda je, že v dnešní době je míra regulace podstatně vyšší než v dobách minulých, což je současně způsobeno větší propojeností bank v rámci celého světa, kdy úpadek jedné by v konečném důsledku mohl způsobit domino efekt a krizi v různých zemích napříč sektory, a dále činností Evropské unie směřující k vytvoření jednotného trhu rovněž v rámci bankovníctví, neboť propojenost bank v rámci Evropské unie je velká. V současnosti se většina odborníků shodne na tom, že regulace je nutná a svobodné bankovníctví by bylo spíše škodlivé, avšak je třeba najít správnou míru regulace, neboť naopak přemíra regulace může být i v tomto případě nebezpečná. Po finanční krizi v letech 2007 až 2009 se zvedla vlna regulace, ať už na mezinárodní úrovni v rámci Basilejského výboru pro bankovní dohled, nebo na evropské úrovni, kde bylo přijato několik směrnic a nařízení upravujících činnost bank a prevenci a řešení krize. Nedá se však říci, že veškerá přijatá pravidla jsou vhodná a do budoucna udržitelná. Souhlasím s názorem Petra Lišky, který věří, že se pravidla do budoucna racionalizují a zůstanou pouze ta smysluplná a efektivní, neboť lze konstatovat, že dnešní bankovní prostředí je svíráno možná až přílišnou regulací, a je možné, že zákazníci mohou být tlačeni mimo bankovní sektor, kde dané prostředí není regulováno v takové míře. Také hrozí to, že daná pravidla kvůli svému formalismu nebudou plnit svůj účel.³²

Nebezpečí dle mého totiž hrozí také v tom, že přijatá opatření mohou mít dopad na konkurenceschopnost bank, když si této skutečnosti všimli i sami regulátoři nebo analytici, například právě v tom, že pravidla Basilejského výboru pro bankovní dohled jsou prosazována v rámci Evropské unie pro všechny banky, a nejen pro mezinárodně působící.³³

Jsem přesvědčena o tom, že regulace v bankovním sektoru je nutná a prospěšná, avšak je potřeba tuto v průběhu své účinnosti podrobovat zkoumání, zda je v takové míře efektivní a vede ke svému cíli, a případně ji redukovat, měnit a přizpůsobovat nastalým podmínkám, a to ve spolupráci jak s odborníky v dané problematice, tak hlavně s bankami, kterých se tato pravidla týkají.

³¹ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 17.

³² Liška, P. *U regulace jde vždy o to, aby se nepřetáhly závity*. Bankovníctví, 2016, 4, str. IV-V.

³³ Procházková, P. *Mění se pohled na regulaci bank v EU?* Bankovníctví, 2016, 10, str. 23.

1.3 Formální nástroje regulace

V rámci obecných otázek regulace je nutné v krátkosti zmínit formy pravidel, které upravují činnost bank. Jelikož bankovní právo patří do právní úpravy finančního trhu v rámci finančního práva, zařazujeme jej do práva veřejného, kde převažuje množství kogentních pravidel a které se vyznačují nadřazeností veřejné moci vzhledem k ostatním subjektům.³⁴ Veřejné právo je pak charakterizováno tím, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví,³⁵ a povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.³⁶ Tato obecná ustanovení představují základ, kterého se právní normy nižší právní síly musí držet. Mimo těchto základních principů je v předpisech ústavního pořádku, konkrétně v Ústavě, upraveno postavení ČNB, jako ústřední banky státu, jejíž hlavní činností je péče o cenovou stabilitu. Její postavení a působnost je dále stanovena zákonem.³⁷

Zásadní roli v rámci bankovního práva hrají zákony. Jak již bylo výše uvedeno, podrobnosti ohledně ČNB stanovuje zákon, a co se týče úpravy komerčních bank, tu najdeme rovněž v zákonech, z nichž nejvýznamnějším bude zákon o bankách, který upravuje otázky bankovní licence a podmínky jejího udělení, otázky organizace banky, požadavky na provoz banky, jako jsou informační povinnosti, otázky kapitálu a další povinnosti, které banka musí dodržovat v rámci své činnosti, nebo dále přestupky či pojištění pohledávek z vkladů. Avšak zákon o bankách nevyjmenovává všechny povinnosti, které musí činná banka splňovat, ty najdeme i v jiných zákonech, když například povinné minimální rezervy upravuje zákon o ČNB a pravidla týkající se předcházení a řešení krize najdeme pak v zákoně o ozdravných postupech. V dnešní době jsou tyto zákony ve velké míře ovlivněny evropskou úpravou, neboť zde je snaha o sjednocení úpravy s cílem vytvoření jednotného trhu. Proto v oblasti bankovního práva najdeme mnoho směrnic, které upravují podrobnosti ohledně činnosti bank. Směrnice se vyznačují tím, že jsou „závazné pro každý [členský] stát, kterému jsou určeny, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.“³⁸ V tomto ohledu směrnice upravují například problematiku přístupu k činnosti úvěrových institucí, jejich dohledu, řešení krize či pojištění vkladů. Naopak přímo použitelná jsou nařízení EU, která jsou ale v oblasti bankovního práva používána v menší míře,

³⁴ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 15.

³⁵ Článek 2 odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod.

³⁶ Článek 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

³⁷ Článek 98 Ústavy.

³⁸ Článek 288 SFEU.

jedním z nejdůležitějších je však nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce, které upravuje například pravidla kapitálové přiměřenosti, angažovanosti či likvidity. Na tomto místě je důležité ještě uvést, že na úrovni EU jsou také vydávány doplňující či prováděcí předpisy, a to zejména v oblasti řešení krize, když směrnice BRRD obsahuje zmocnění pro Komisi, aby v přenesené pravomoci upravila nařízením určité oblasti.

Je zřejmé, že zákony obsahují pouze obecná pravidla, avšak podrobnosti stanoví prováděcí předpis, neboť je takřka nemožné upravit vše zákonem, ať již z důvodu obsáhlosti takového předpisu, nebo z důvodu problematičnosti změny takového předpisu, protože reagovat na konkrétní skutečnosti by bylo mnohem složitější s ohledem na dobu trvání legislativního procesu. Tyto podzákoné předpisy provádějí zákonná ustanovení a musí s nimi být v souladu. Takováto činnost je prováděna formou nařízení, ať již nařízeními vlády, nebo vyhláškami ministerstev, ostatních ústředních správních úřadů nebo právnických osob s celostátní působností.³⁹ Nařízení vlády, která nepotřebují zvláštní zákonné zmocnění, neboť vláda je k nim zmocněna již na základě čl. 78 Ústavy, se v oblasti bankovního práva takřka neobjevují. Ministerstva a jiné správní úřady mohou vydávat prováděcí předpisy pouze v případě, pokud jsou k tomu zákonem zmocněny.⁴⁰ Ministerstvo financí je k vydání vyhlášky zmocněno například v § 41c odst. 10 zákona o bankách ve věci poskytování údajů GSFT. Avšak významnějším sekundárním normotvůrcem v této oblasti je ČNB, které jako právnické osobě veřejného práva jsou svěřeny kompetence správního úřadu.⁴¹ K vydávání vyhlášek je ČNB zmocněna v příslušných zákonech, když například vyhláškou stanoví formulář žádosti o bankovní licenci,⁴² podrobnější požadavky na řídicí a kontrolní systém bank,⁴³ nebo upraví výši a další podrobnosti povinných minimálních rezerv bank.⁴⁴ Tyto vyhlášky jsou publikovány se Sbírce zákonů dle zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, a jsou součástí právního řádu České republiky. Tento fakt zmiňuji z toho důvodu, že vyhlášky ČNB je nutné odlišit od opatření ČNB, která byla do účinnosti novely zákona o ČNB č. 227/2013 Sb., oprávněna ČNB vydávat dle § 49b zákona o ČNB a která byla vyhlašována ve Věstníku České národní banky.⁴⁵ Tato opatření byla závazná pro

³⁹ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 43.

⁴⁰ Článek 79 odst. 3 Ústavy.

⁴¹ Dle ustanovení § 1 odst. 2 a 3 zákona o ČNB.

⁴² Dle ustanovení § 4 odst. 8 zákona o bankách.

⁴³ Dle ustanovení § 8b odst. 8 zákona o bankách.

⁴⁴ Dle ustanovení § 26 zákona o ČNB.

⁴⁵ Rýdl, T., Barák, J., Saňa, L., Výborný, P. *Zákon o České národní bance. Komentář*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 197.

relativně úzkou skupinu subjektů, a jelikož jejich závaznost a formálně právní charakter byly sporné, vedly tyto skutečnosti k nahrazování opatření vyhláškami.⁴⁶

Mimo výše uvedených právních předpisů je ČNB zákonem o bankách zmocněna k vydávání opatření obecné povahy, která svojí povahou nejsou ani právními předpisy, ani rozhodnutími. Zákon o bankách upravuje mírné odchylky v přijímání opatření obecné povahy od obecné úpravy, která je uvedena v § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Vydat opatření obecné povahy může ČNB dle § 20d zákona o bankách v případě, kdy přímo použitelný předpis Evropské unie umožňuje udělit výjimku nebo upravit použití stanovených pravidel. Takovéto výjimky umožňuje nařízení CRR upravující obezřetnostní požadavky. Dále je ČNB oprávněna vydat opatření obecné povahy dle § 12o odst. 5, kterým stanoví proticyklickou kapitálovou rezervu. Tuto rezervu ČNB stanovuje čtvrtletně a tato povinnost vyplývá rovněž z evropské úpravy, konkrétně z CRD IV.⁴⁷ Zákon o bankách upravuje i další případy vydávání opatření obecné povahy, a to například v § 26bb zákona o bankách v případě ohrožení nebo narušení stability bankovního nebo finančního systému, nebo dle § 44c zákona o bankách v konkrétně uvedených případech nařízení CRR. Jelikož se v případě opatření obecné povahy jedná o abstraktně konkrétní akt, který je konkrétní co do věci, avšak obecný co do adresátů, je pro banky závazný a v případě porušení s ním jsou spojovány negativní důsledky.⁴⁸

Činnost bank však neupravují pouze právní předpisy a opatření obecné povahy, ale nutné je zmínit i individuální finančněprávní akty, které jsou konkrétní co do předmětu i adresátů.⁴⁹ Tímto je zejména myšlena již několikrát jmenovaná bankovní licence, která upravuje konkrétní práva a povinnosti dané banky, a tato banka je povinna provádět svoji činnost v souladu s bankovní licencí.

S porušením výše uvedených normativních a individuálních finančněprávních aktů spojuje náš právní řád důsledky, které jsou upraveny v souladu s čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod v příslušných zákonech. V případě, že banka poruší stanovená pravidla, bude se ve většině případů jednat o přestupek, ať již dle zákona o bankách, nebo také například dle zákona o ozdravných postupech. Za daný přestupek je pak možné uložit sankci, ať již v podobě pokuty, nebo v jiné, v příslušné normě uvedené, podobě. Přestupku dle

⁴⁶ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 24.

⁴⁷ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 183.

⁴⁸ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 122.

⁴⁹ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 29.

výše uvedených norem se může dopustit rovněž fyzická osoba nebo právnická či fyzická podnikající osoba, protože, i když nebudou v postavení banky, mohou porušit příslušná stanovená pravidla, když nejlépe představitelným je přijetí vkladu, neboť přijímání vkladů je vyhrazeno pouze osobám s příslušnou licencí.

Výše uvedená regulace může být však také rozvedena určitými výkladovými stanovisky, sděleními orgánů a či různými doporučeními, která dotvářejí regulatorní rámec. Nejčastěji se jedná o sdělení ČNB, která je k tomu výslovně pověřena v § 49a odst. 3 zákona o ČNB, který uvádí, že ČNB vydává úřední sdělení, ve kterých zpravuje kupříkladu o rozhodnutích bankovní rady o úrokových sazbách nebo o výkladových stanoviscích. Tato úřední sdělení jsou publikována ve Věstníku České národní banky, který má v současné době pouze informativní podobu.⁵⁰ V těchto úředních sděleních jsou rozpracovávány zákonné předpisy, avšak nelze jimi stanovovat práva a povinnosti, neboť mají pouze informativní charakter. Slouží zejména k výkladu neurčitých pojmů (například úřední sdělení ze dne 3. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost), k vymezení určitých postupů (například úřední sdělení ze dne 21. května 2010 k posuzování vedoucích osob bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz), nebo k interpretaci určitých zákonných ustanovení (například úřední sdělení ze dne 12. ledna 2015 k některým ustanovením zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech týkajícím se jednotné licence). Takováto sdělení jsou pro banky a další subjekty na trhu významná, neboť z nich je zřejmé, jak na danou problematiku ČNB jako orgán dohledu nahlíží, i když nejsou obecně závazná. Mají proto určitý preventivní charakter a v případě rozhodování v konkrétním případě bude takováto právní argumentace sloužit pro odůvodnění příslušného rozhodnutí, avšak nebude předpisem, ze kterého by příslušné rozhodnutí vycházelo.⁵¹

1.4 Úloha České národní banky a dalších regulátorů

1.4.1 Česká národní banka

Postavení ČNB, jak bylo zmíněno již výše, je upraveno Ústavou, která výslovně uvádí, že ČNB je ústřední bankou státu, jejíž hlavním cílem je péče o cenovou stabilitu.⁵² Další působnost je upravena zákonem o ČNB, který vyjmenovává další úkoly, které ČNB jako

⁵⁰ Dříve měl i část normativní, ve které byla vyhlášována opatření ČNB dle § 49b zákona o bankách.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2006, čj. 2 Ao 1/2006-47.

⁵² Článek 98 odst. 1 Ústavy.

centrální banka České republiky plní. V rámci bankovníctví je významné, že ČNB je orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem a nově také orgánem příslušným k řešení krize.⁵³ Úlohu regulátora zákon o ČNB výslovně neuvádí, avšak je zřejmé, že ve vyspělých tržních ekonomikách, ke kterým se Česká republika může řadit, regulace bank přísluší centrálním bankám.⁵⁴ Česká republika je jedna ze zemí, kde se úkoly regulátora a úkoly orgánu dohledu spojují v jedné instituci.⁵⁵ Nutné je však zmínit, že pojmy jako regulátor a orgán dohledu se zaměřují mnohem více, než je tomu při samotném vymezení pojmů regulace a dohled. Některá literatura používá pojem regulátoři i v případě, že hovoří o dohledu, v jiné literatuře lze najít pravý opak. Jak již bylo uvedeno výše, regulace znamená koncipování určitých pravidel, kterými se adresáti těchto pravidel mají řídit, a na takovou regulaci dále navazuje dohled, který znamená kontrolu dodržování příslušných pravidel.

Pokud tedy hovoříme o ČNB, tato je v postavení jak regulátora, tak v postavení orgánu dohledu. Její funkce regulátora byla rozvedena již v předchozí kapitole v rámci formálních nástrojů regulace a je tedy zřejmé, že ČNB se podílí na koncipování pravidel pro oblast bankovníctví. Nejedná se však pouze o prováděcí předpisy v podobě vyhlášek, opatření obecné povahy či dalších dokumentů mající doporučující povahu. ČNB spolupracuje s Ministerstvem financí při přípravě návrhů právních předpisů týkajících se finančního trhu, platebního styku nebo zavedení jednotné měny euro.⁵⁶ V oblasti bankovníctví se tedy jedná zejména o úpravy zákona o bankách, zákona o ozdravných postupech či zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Tato spolupráce mezi ČNB a Ministerstvem financí je povinná a kterákoliv ze stran započne s přípravami právních předpisů, musí jí druhá strana poskytnout součinnost a jednat vstřícně a bez zbytečného odkladu, když podmínky spolupráce si ČNB s Ministerstvem financí ujednaly v dohodě o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu a dalších předpisů, které se dotýkají působnosti stran dohody, kterou strany uzavřely dne 2. 5. 2006. Tato dohoda stanovuje podmínky spolupráce při vytváření zákonů, prováděcích předpisů či dokonce výkladových stanovisek, když dle čl. VIII dohody ČNB požádá Ministerstvo financí o vyjádření k návrhu stanoviska. V rámci dohody je dále také stanoveno, že ČNB a Ministerstvo financí spolupracují s účastníky finančního trhu, kteří mohou být danými návrhy přímo dotčeni. Tato skutečnost je dle mého názoru pozitivní, neboť účastníci finančního trhu mohou do příslušné

⁵³ Dle ustanovení § 1 odst. 1 zákona o ČNB.

⁵⁴ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 106.

⁵⁵ Avšak není tomu tak ve všech zemích, neboť jinde se úloha orgánu dohledu svěřuje zvláštní instituci, která s centrální bankou v určité míře spolupracuje. Děje se tak například v Austrálii, Francii, USA nebo Kanadě.

⁵⁶ Dle ustanovení § 37 odst. 2 zákona o ČNB.

diskuse přispět poznatky z praxe a v rámci návrhů již mohou být připraveni na novinky v rámci regulace, což snižuje nejistotu v daném sektoru a náklady na následnou implementaci.

Pro banky je jedním z nejvýznamnějších úkolů ČNB rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení, registrací a souhlasů,⁵⁷ protože bez bankovní licence by nemohly vykonávat bankovní činnost. Tato povolovací činnost je dle zákona o ČNB součástí dohledu, avšak dle mého názoru je toto zařazení při nejmenším sporné. V rámci ČNB má tuto činnost na starosti sekce licenčních a sankčních řízení, odbor licenční, který je personálně oddělen od sekce regulace a rovněž od sekce dohledu nad finančním trhem.⁵⁸ O udělení licence rozhoduje ČNB v rámci správního řízení dle správního řádu,⁵⁹ v rámci něhož „posuzuje toliko, zda žadatel splňuje zákonné podmínky pro udělení.“⁶⁰ Pokud tyto podmínky splňuje, potom má ČNB povinnost bankovní licenci udělit a není zde možnost správního uvážení z důvodu hospodářských potřeb trhu.⁶¹ Z tohoto hlediska lze tedy na povolovací činnost nahlížet jako na dohled, neboť ČNB kontroluje dodržení stanovených podmínek a v případě splnění licenci udělí. Avšak dle ustanovení § 1 odst. 7 zákona o bankách může ČNB v licenci vymezit rozsah povolené činnosti a stanovit podmínky jejího výkonu. Takováto činnost lze tak také podřadit pod regulatorní činnost, neboť se bance stanovují určitá pravidla, kterých se musí držet. Dodržování stanovených pravidel, ať již obsažených v licenci či v právních předpisech, je poté ČNB oprávněna kontrolovat a to v rámci dohledu, který je nad bankami dle ustanovení § 44 odst. 1 písm. a) zákona o ČNB prováděn jak dohledem na dálku, kdy orgán dohledu získává pravidelně různé informace od dohlížených subjektů, které průběžně vyhodnocuje, tak dohledem na místě, který probíhá u kontrolované banky a který často přináší podrobnější informace o činnosti banky.⁶² V případě zjištění porušení stanovených pravidel pak může ČNB uložit dané bance opatření k nápravě či sankci.

V rámci svého působení ČNB spolupracuje rovněž s dalšími orgány, ať již na unijní úrovni, nebo na mezinárodní úrovni, a v rámci této spolupráce sjednává dohody o spolupráci.⁶³ Nutné je zmínit, že ČNB je součástí Evropského systému centrálních bank a Evropského systému dohledu nad finančními trhy. Na mezinárodní úrovni je důležité

⁵⁷ Dle ustanovení § 44 odst. 2 písm. a) zákona o ČNB.

⁵⁸ https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/

⁵⁹ Dle ustanovení § 41 odst. 2 zákona o bankách.

⁶⁰ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 41.

⁶¹ Článek 11 směrnice CRD IV.

⁶² Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 101.

⁶³ Dle ustanovení § 2 odst. 3 zákona o ČNB.

zdůraznit podíl ČNB na Bance pro mezinárodní platby, protože ČNB je jejím akcionářem a podílí se na její činnosti.⁶⁴

Když odhlédneme od právní regulace, dá se říci, že ČNB nepřímo reguluje banky pomocí ekonomických nástrojů, jako jsou úrokové sazby, které ČNB vyhláší. V tomto případě se jedná o diskontní sazbu, repo sazbu a lombardní sazbu. ČNB provádí rovněž operace na volném trhu, kterými ovlivňuje likviditu v bankovním sektoru. Dalším nástrojem ČNB jsou povinné minimální rezervy, ty mají však ekonomicko-právní charakter a jsou rozvedeny ve třetí kapitole.⁶⁵

1.4.2 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka jako jeden z orgánů EU zakotvený v článku 282 SFEU je specifický tím, že má samostatnou právní subjektivitu, a to z důvodu provádění nezávislé měnové politiky a vydávání eura.⁶⁶ Její postavení lze přirovnat k postavení jiných centrálních bank, neboť plní podobné funkce jako národní centrální banky, avšak v nadnárodním prostředí týkajícího se zejména jednotné měny eura. ECB a národní centrální banky členských států mající jako měnu euro tvoří Eurosystem. Současně je ECB společně s ostatními národními centrálními bankami členských států součástí Evropského systému centrálních bank, jehož úkoly a pravomoci upravuje jak SFEU, tak Statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. V rámci bankovníctví jsou ESCB a ESB svěřeny určité úkoly v oblasti dohledu, když dle čl. 127 odst. 5 SFEU přispívá ESCB k řádnému provádění opatření přijímaných orgány dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému. V tomto ohledu mohou být ECB nařízením svěřeny zvláštní úkoly, které se týkají politik vztahujících se k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi,⁶⁷ což bylo učiněno nařízením Rady (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013, ve kterém jsou upraveny další úkoly a pravomoci ECB, pro ilustraci může v určitých případech udělovat a odebrat bankám bankovní licenci. Tyto pravomoci ESCB a ECB však platí pro členské státy, které nemají výjimku dle článku 139 SFEU, přičemž ty, které mají výjimku, mohou provádět svoji vlastní měnovou politiku a nevztahují se na ně ustanovení ohledně cílů a úkolů ESCB či akty ECB.

⁶⁴ Rýdl, T., Barák, J., Saňa, L., Výborný, P. *Zákon o České národní bance. Komentář*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 21.

⁶⁵ Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, str. 226.

⁶⁶ Tichý, L., Arnold, R., Zemánek, J., Král, R., Dumbrovský, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 147.

⁶⁷ Dle článku 127 odst. 6 SFEU.

V rámci regulace plní ESCB spíše „úlohu poradního orgánu při vypracování a přezkoumávání regulačních a dozorčích požadavků určených finančním institucím,“⁶⁸ když je konzultován například s návrhy aktů Unie týkajících se její působnosti, nebo v této oblasti může dávat orgánům různá doporučení a stanoviska.⁶⁹ K této poradní funkci přispívá ECB svojí účastí v různých mezinárodních organizacích, jako jsou například Basilejský výbor pro bankovní dohled, Evropský bankovní výbor nebo Evropský výbor orgánů bankovního dohledu.⁷⁰ ECB ale neplní pouze poradní funkci, ale podílí se na regulaci i přijímáním nařízení a rozhodnutí. Nařízení z oblasti bankovníctví přijímá ECB ohledně povinných minimálních rezerv dle článku 19 odst. 1 Statutu ESCB a ECB, ve kterém jsou stanoveny základní údaje pro výpočet a držení povinných minimálních rezerv. V podstatě lze nařízení ECB přirovnat k vyhláškám ČNB, neboť se rovněž jedná o prováděcí právní předpisy, které jsou obecně závazné, a v případě nařízení ECB je však nutné dodat, že jsou přímo použitelné v zemích Eurosystemu a není je tedy nutné implementovat do právních předpisů těchto států. Obecně lze regulatorní činnost ECB srovnat s činností ČNB, když tato vydává také prováděcí předpisy, rozhoduje v individuálních věcech, ve kterých může ukládat sankce, nebo předkládá k přijetí návrhy sekundárních předpisů Unie. Nutné je však dodat, že členské státy, na které se vztahuje výjimka, tedy státy, které nejsou součástí eurozóny, se mohou řídit pravidly a doporučeními ESCB a ECB na dobrovolné bázi, tak jako například činí ČNB v rámci statistických předpisů.⁷¹

Významnější a právními předpisy uváděnou funkcí ECB a ESCB jsou úkoly v oblasti dohledu. Výše uvedeným nařízením č. 1024/2013 byly ECB svěřeny další kompetence v rámci dohledu týkající se vyšetřování, jako například vyžádání informací a kontrol na místě, nebo zvláštních pravomocí, jako povolování činností nebo udělování sankcí. Úkolem ECB je také podporovat kooperaci centrálních bank a orgánů dohledu v oblastech společného zájmu.⁷² Postavení ECB je důležité rovněž v rámci bankovní unie, ať již v rámci jednotného mechanismu dohledu nebo jednotného mechanismu pro řešení krize. Avšak jak již bylo výše uvedeno, členské státy mimo eurozónu a jejich centrální banky nejsou vázány pravomocemi ESCB.

⁶⁸ Evropská centrální banka. *Evropská centrální banka. Eurosystem. Evropský systém centrálních bank* [online]. Frankfurt am Mein: Konzept Verlagsgesellschaft, 2011, str. 31.

⁶⁹ Dle článku 127 odst. 4 SFEU a zároveň dle článku 4 Statutu ESCB a ECB.

⁷⁰ Evropská centrální banka. *Evropská centrální banka. Eurosystem. Evropský systém centrálních bank* [online]. Frankfurt am Mein: Konzept Verlagsgesellschaft, 2011, str. 31.

⁷¹ Rýdl, T., Barák, J., Saňa, L., Výborný, P. *Zákon o České národní bance. Komentář*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 251.

⁷² Tamtéž.

1.4.3 Evropská komise

Co se týče tématu regulátorů, nesmíme zapomenout na Evropskou komisi, jeden ze základních orgánů EU, který prosazuje zájmy Unie, zejména tím, že navrhuje přijetí právních předpisů a tyto poté kontroluje, plní rozpočet a provádí politiky EU.⁷³

Její největším přínosem v oblasti bankovníctví je tedy pravomoc legislativní, spočívající v navrhování legislativních a jiných aktů, především sekundárních aktů jako jsou směrnice a nařízení, které jsou v této oblasti zvláště důležité, neboť přispívají k harmonizaci a sjednocování právní úpravy v EU a podílí se tak na vytvoření jednotného trhu. Vedle této návrhové činnosti plní Evropská komise normativní činnosti, když je oprávněna vydávat akty v přenesené pravomoci dle článku 290 SFEU nebo prováděcí akty dle článku 291 SFEU. Akt v přenesené pravomoci pouze doplňuje nebo nepodstatně pozměňuje nařízení nebo směrnice, a toto nařízení nebo směrnice musí obsahovat zmocnění k vydání takového aktu.⁷⁴ Příkladem pro tuto regulaci ze strany Evropské komise najdeme v rámci ozdravných postupů a řešení krize, kde Komise přijala mnoho nařízení v přenesené pravomoci. V oblasti ozdravných postupů a řešení krize přijala Komise rovněž prováděcí nařízení dle článku 291 odst. 2 SFEU, kterými stanovuje jednotné podmínky pro realizaci příslušných nařízení a směrnic.

Oblast bankovníctví spadá pod agendu místopředsedy Evropské komise pro euro a sociální dialog, který je rovněž odpovědný za finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů.⁷⁵ Činnost Evropské komise je pak zajišťována administrativními pracovníky v rámci generálních ředitelství, když bankovníctví spadá pod Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů, které je tak odpovědné za tuto politiku EU, protože Evropská komise řídí a provádí politiky EU.

Následně má Evropská komise kontrolní pravomoc, k čemuž jí pomáhá dle článku 337 SFEU oprávnění shromažďovat informace a provádět průzkumy. Jelikož Komise dle článku 17 SEU dohlíží na uplatňování práva, a při zjištění nedostatku, který není v přiměřené lhůtě napraven, může Komise podat vůči členskému státu žalobu na nesplnění povinnosti dle článku 258 SFEU k Soudnímu dvoru či žalobu proti nečinnosti orgánů EU dle čl. 265 SFEU nebo porušování práva EU.

⁷³ Dle článku 17 SEU.

⁷⁴ Svoboda P. *Úvod do evropského práva*. 4. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 101.

⁷⁵ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019_cs

2. Regulace vstupu do odvětví

Kritéria autorizace neboli podmínky pro vstup do odvětví jsou požadavky, které musí být splněny, aby daný subjekt mohl získat bankovní licenci. Tyto požadavky jsou vyžadovány z důvodu ochrany daného sektoru, neboť se má za to, že je lepší prověřit žadatele předem, než poté čelit různým problémům a krizím s těmito subjekty spojenými.

Zda jsou splněna daná kritéria a zda předmětný subjekt obdrží licenci, o tom rozhoduje ČNB ve správním řízení, když jsou stanoveny lhůty, do kdy musí ČNB rozhodnout. Rozhodnutí o udělení licence má být vydáno do šesti měsíců od podání žádosti, a v případě neúplné žádosti se lhůta prodlužuje na dvanáct měsíců, a to z důvodu doplnění dané žádosti.⁷⁶ Jedná se o speciální úpravu oproti správnímu řádu, kde je v ustanovení § 71 odst. 3 správního řádu určena lhůta pro vydání rozhodnutí 30 dnů, respektive 60 dnů ve zvláštních případech. Lhůty jsou prodlouženy z důvodu náročnosti materie, kterou musí ČNB posoudit, a souvisí také s tím, že v určitých případech musí ČNB požádat orgány dohledu v jiných členských státech EU o stanovisko. Jedná se o případy, kdy žadatel je ovládán zahraniční bankou, poskytovatelem investičních služeb či pojišťovnou, kteří mají povolení od příslušného orgánu dohledu, nebo osobou, která ovládá tyto zmiňované subjekty.⁷⁷

2.1 Žádost o bankovní licenci

Pokud chce daný subjekt získat bankovní licenci, musí v první řadě podat písemně žádost o licenci společně se všemi přílohami, které dokazují, že splňuje stanovené podmínky.⁷⁸

Uvedená žádost se podává na formuláři, který je stanoven vyhláškou ČNB, když konkrétně je její vzor v příloze č. 1 vyhlášky č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob. V tomto formuláři žadatel vyplní identifikační údaje své osoby, o jakou žádost se jedná, zda jde o žádost o licenci, povolení nebo změnu licence. Jelikož je formulář jednotný pro banky a pro družstevní záložny, je nutné zaškrtnout i pro jaký subjekt je žádost určena. Dále se žádost týká kapitálu banky, o kterém bude pojednáno níže.

⁷⁶ Dle ustanovení § 40 odst. 3 zákona o bankách.

⁷⁷ Dle ustanovení § 4 odst. 3 zákona o bankách.

⁷⁸ Dle ustanovení § 4 odst. 8 zákona o bankách.

Důležitou součástí je pak vymezení činností, které banka hodlá provozovat. Žádost obsahuje výčet činností dle § 1 odst. 1 a § 3 odst. 3 zákona o bankách, kde žadatel křížkem označí požadované činnosti, u vybraných vyznačí písmeno Z, že jde o zapisované skutečnosti⁷⁹, a doplní termín předpokládaného zahájení takové činnosti. Jak vyplývá z výše uvedeného, žadatel o bankovní licenci musí bezpodmínečně zaškrtnout činnost přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů, neboť tyto činnosti jsou podstatou banky. Další činnosti jsou na uvážení žadatele, zda je chce provozovat a zda je bude moci zajistit. Jelikož součástí výčtu činností v § 3 odst. 3 je pod písmenem h) uvedeno poskytování investičních služeb dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu, obsahuje žádost o bankovní licenci informativní tabulku, ve které může žadatel zaškrtnout, jaké investiční služby by chtěl poskytovat. Nutné je však zdůraznit, že příslušné zaškrtnutí v tabulce nesupluje žádost dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

V žádosti o bankovní licenci se dále uvedou údaje o vedoucích osobách, o personálním propojení osob s kvalifikovanou účastí na bance s jinými právníckými osobami, kde fyzické osoby s kvalifikovanou účastí uvedou svá členství v statutárních orgánech za posledních deset let a právnícké osoby s kvalifikovanou účastí přehled svých členů ve statutárním a dozorčím orgánu. Na konci žádosti je nutné uvést všechny přílohy, které žadatel přikládá k žádosti, když vyhláška č. 233/2009 Sb. vyjmenovává dokumenty k jednotlivým bodům žádosti, které je nutné přiložit. Na závěr žadatel prohlašuje, že veškeré údaje a dokumenty jsou pravdivé, aktuální a úplné.

Po podání žádosti je vše v rukou ČNB, která posoudí splnění zákonných požadavků a na základě správního uvážení rozhodne, zda udělí bankovní licenci či nikoliv. Je však nutné si uvědomit, že na udělení bankovní licence není právní nárok,⁸⁰ ale pokud jsou splněny podmínky, ČNB má povinnost udělit bankovní licenci.⁸¹ Licence je udělena na dobu neurčitou a je spojena pouze s osobou žadatele, to znamená, že ji nelze převést na jinou osobu,⁸² a nepřechází ani v případě fúze či jiné přeměny.⁸³ Po udělení licence o této skutečnosti ČNB informuje Ministerstvo financí, a to v souladu s ustanovením § 40 odst. 6 zákona o bankách.

⁷⁹ Případně vyznačí písmeno V, že jde o vymazávané skutečnosti, pokud se jedná o žádost o změnu licence.

⁸⁰ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 480.

⁸¹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 41.

⁸² Dle ustanovení § 6 zákona o bankách.

⁸³ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 105.

2.2 Požadavky na kapitál

Nyní se zaměříme na jednotlivé podmínky, které musí být splněny, aby žadatel předmětnou licenci získal. Tyto požadavky jsou uvedeny v § 4 odst. 5 zákona o bankách a musí být splněny kumulativně. Základní věc byla již uvedena výše, a to že žadatel musí být akciová společnost se sídlem v České republice, případně osoba zakládající akciovou společnost, nebo dle § 4a zákona o bankách může být spořitelním a úvěrním družstvem, které současně s žádostí o bankovní licenci požádá o souhlas se změnou právní formy.⁸⁴ Z hlediska právní formy může být bankou rovněž evropská společnost (Societas Europaea), „a to podle čl. 10 nařízení Evropské komise č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti, podle něhož se k evropské společnosti v každém členském státě přistupuje tak, jako kdyby se jednalo o akciovou společnost založenou podle práva členského státu, ve kterém má sídlo.“⁸⁵

Od klasické akciové společnosti dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, se banka odlišuje zejména ve výši základního kapitálu, neboť minimální výše u banky činí 500 milionů Kč.⁸⁶ Důvodem vysoké výše základního kapitálu je zejména ochrana bankovního prostředí před velkým počtem malých bank. Zároveň má základní kapitál plnit garanční funkci vůči svým věřitelům, avšak dle mého názoru nebude základní kapitál v případě banky plnit tuto funkci v takové míře, neboť v rámci pravidel činnosti bank jsou zde i jiné pojistky, které jsou účinnější. Český zákonodárce zakotvil do zákona o bankách uvedenou výši novelou č. 126/2002 Sb., když do té doby byla upravena v opatření ČNB, avšak tato forma úpravy nebyla dostatečná. Důvodová zpráva k této novele pak sama připouští, že výše základního kapitálu není ukazatelem finančního zdraví banky na rozdíl od ukazatele kapitálové přiměřenosti.⁸⁷ Vyžadovaná výše základního kapitálu českých bank je několikanásobně vyšší, než je požadovaná výše směrnicí CRD IV, která v článku 12 uvádí, že licence by neměla být udělena subjektu, jehož počáteční kapitál je menší než 5 milionů EUR. Při dnešním směnném kurzu tato výše nedosahuje ani 150 milionům Kč, a tedy nastavené podmínky pro české banky jsou tak mnohem striktnější než v jiných členských státech. Lze zde vyzorovat určité protekcionistické chování českého zákonodárce v bankovním sektoru, když požaduje takto přísnou výši základního kapitálu, kterou byla snaha dokonce zvýšit až na 800 milionů Kč v rámci projednávání novely č. 126/2002 Sb.⁸⁸

⁸⁴ O obou žádostech rozhoduje ČNB v rámci společného řízení.

⁸⁵ Liška, P., Elek, Š., Marek, K. *Bankovní obchody*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 15.

⁸⁶ Minimální výše základního kapitálu akciové společnosti dle § 246 odst. 2 zákona o obchodních korporacích činí 2.000.000 Kč.

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 126/2002 Sb., str. 236.

⁸⁸ Tamtéž.

Zákon však nepožaduje pouze určitou výši základního kapitálu, ale stanovuje navazující podmínky, které musí základní kapitál splňovat. Dalším podmínkou rozdílnou od klasických akciových společností je, že základní kapitál musí být v té minimální výši 500 milionů Kč tvořen peněžitými vklady.⁸⁹ Neznamená to, že by nemohly být vneseny i nepeněžité vklady, avšak ty budou muset být nad rámec minimální výše základního kapitálu. Zároveň je nutné, aby byl základní kapitál splacen v plné výši⁹⁰, a nestačí tedy splatit pouze emisní ážio a 30 % základního kapitálu určeného ve stanovách dle § 253 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Důležitý je však i původ základního kapitálu, který musí dle § 4 odst. 5 písm. a) být průhledný a nezávadný, v dostatečné výši a ve vyhovující skladbě. V dostatečné výši znamená, že se nelze spokojit pouze s tím, že zákon stanovuje minimální výši, avšak je nutné vzít v úvahu svůj obchodní plán a to, jaké všechny činnosti dle § 1 odst. 3 zákona o bankách hodlá žadatel po udělení bankovní licence vykonávat, a tomu přizpůsobit výši základního kapitálu. K tomu všemu musí žadatel doložit, že finanční prostředky nepocházejí z trestné činnosti a lze je přiřadit do vlastnické struktury konkrétní osoby. Požadavek průhlednosti a nezávadnosti neplatí pouze pro základní kapitál, avšak pro veškeré finanční zdroje banky.⁹¹

2.3 Požadavky na odbornou způsobilost a důvěryhodnost osob

Vznik a fungování banky nelze oddělit ani od personální stránky, když činnost banky musí být zajišťována určitými osobami. Na ně jsou zákonem o bankách kladeny významné požadavky v oblasti důvěryhodnosti, odborné způsobilosti či zkušeností, avšak jakkoliv hezky mohou tyto pojmy znít, není vždy jednoznačné, co si pod nimi představit, zvláště při jejich prokazování. Z toho důvodu vydala ČNB úřední sdělení ze dne 3. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost, ve kterém ukazuje svůj přístup k těmto pojmům inspirovaný pokyny evropských orgánů dohledu.

Pro posuzování důvěryhodnosti osoby je důležité dodržování právních a etických pravidel a morální profil a integrita dané osoby. Jedná se vlastně o dobrou pověst posuzované osoby, kdy podstatným prvkem je její bezúhonnost a profesní či podnikatelská integrita. ČNB se při posuzování řídí principem absence negativních zpráv, tedy pokud z podkladů dodaných posuzovanou osobou či z vlastních zjištění nezjistí důvody nedůvěryhodnosti, bude považovat

⁸⁹ Dle ustanovení § 4 odst. 1 zákona o bankách.

⁹⁰ Dle ustanovení § 4 odst. 5 písm. b) zákona o bankách.

⁹¹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 43.

posuzovanou osobu za důvěryhodnou. Avšak posuzovaná osoba musí poskytnout ČNB dostatečnou součinnost a předložit dokumenty vyžadované zejména vyhláškou č. 233/2009 Sb., protože v případě, že ČNB nebude schopna rozhodnout o splnění podmínek, tak licenci neudělí. Na základě příslušných podkladů však může ČNB dojít také k závěru, že osoba má nedostatek důvěryhodnosti, tedy že se za důvěryhodnou nepovažuje, nebo že jsou závažné pochybnosti o její důvěryhodnosti. Nedostatek důvěryhodnosti je zapříčiněn zejména pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin, nebo také pravomocným rozhodnutím zjištěného závažného porušení zásad poctivého obchodního styku, narušení hospodářské soutěže či porušení obchodního nebo bankovního tajemství. Nedostatek důvěryhodnosti může být také shledán při závažných pochybnostech o důvěryhodnosti, kdy ČNB posuzuje intenzitu, trvání, závažnost, následky jednání, a další parametry, dle kterých pak rozhodne, zda jednání má vliv na důvěryhodnost osob či nikoliv. Závažné pochybnosti může vyvolávat například pozastavení nebo odnětí povolení k výkonu podnikatelské činnosti nebo vyloučení z profesního sdružení či komory. Více příkladů pro nedostatek důvěryhodnosti či závažných pochybností vyjmenovává již výše zmiňované úřední sdělení o výkladu pojmů v demonstrativním výčtu. To znamená, že případů, kdy bude osoba považována za nedůvěryhodnou, může být mnohem více, a vždy bude záležet na konkrétní situaci.⁹²

Dalším pojmem, který je nutné vyložit, je odborná způsobilost osob. Jak je zřejmé již z výkladu předchozího pojmu, vždy záleží na konkrétním případě, zda bude osoba shledána důvěryhodnou nebo odborně způsobilou, ale ČNB předkládá ve svém úředním sdělení základní rámec kritérií, která v posuzování pomáhají. Posuzované osoby mají mít znalosti, dostatečné zkušenosti zejména na finančním trhu, působení na finančním trhu a osoby ve vedoucích pozicích také dostatečné řídicí zkušenosti. Tyto kategorie jsou pak posuzovány s ohledem k dané osobě a její pozici a činnosti, a to zejména z podkladů, které jsou žadatelem předloženy nebo z jiných zjištění ČNB. Osoba s potřebnými znalostmi bude zejména ta, která absolvovala magisterský studijní program a zvýhodňovat ji pak bude to, že v rámci svého studia nebo následného vzdělávání absolvovala zkoušky patřící do jejího oboru činnosti. Dostatečné zkušenosti poté míří na praxi, kterou daná osoba vykonávala. Jedná se jak o manažerskou praxi, když za dostatečnou se jeví praxe dvouletá „*v řídicí funkci v právnické osobě, kde lze získat zkušenosti přiměřené pro vedení subjektu, v němž hodlá posuzovaná osoba působit (zejména vzhledem k velikosti, organizační struktuře a předmětu podnikání této*

⁹² Úřední sdělení České národní banky ze dne 6. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost.

právnícké osoby),⁹³ tak o odbornou praxi na finančním trhu, kde záleží na skutečnosti, jakou pozici hodlá osoba vykonávat a jakou dosud nebo v minulosti vykonávala. Za dostatečnou považuje ČNB alespoň tříletou praxi ve statutárním orgánu právnické osoby působící na finančním trhu, jako zaměstnance právnické osoby působící na finančním trhu nebo také jako osoba provádějící právní praxi nebo vykonávající akademickou činnost související s finančním trhem.⁹⁴ U posuzované osoby však nestačí, že má dostatečné znalosti a praxi, avšak je nutné zhodnotit, jaké to její působení na finančním trhu bylo, neboť pokud řádně nezajišťovala své povinnosti a činnosti, jako kontrolní činnost, informační činnost a další, může toto vyvolat závažné pochybnosti o její odborné způsobilosti.⁹⁵

Pro pochopení níže uvedených podmínek bylo nutné vyložit příslušné pojmy. Kvalitativní podmínky jsou vyžadovány u třech různých skupin osob. V prvním případě jde o osobu, která žádá o udělení licence, a u které se požaduje, aby byla důvěryhodná a měla odbornou způsobilost.⁹⁶ V první řadě půjde jednoznačně o právnickou osobu, která bude v případě udělení licence působit jako banka. I u ní lze shledat, že je či není důvěryhodná, zejména pokud dosud působila jako klasická akciová společnost nebo jako spořitelní a úvěrní družstvo. Odborná způsobilost však již bude muset být posuzována z hlediska členů statutárního orgánu či dozorčího orgánu, neboť právnická osoba sama o sobě nemůže získat patřičné znalosti a zkušenosti, neboť veškeré činnosti právnické osoby jsou prováděny prostřednictvím jejího statutárního orgánu. Avšak i tito členové statutárního či dozorčího orgánu musí splňovat požadavek důvěryhodnosti.

Druhou skupinou jsou osoby s tzv. kvalifikovanou účastí na bance, kterou je dle čl. 4 odst. 1 bodu 36 CRR míněna přímá nebo nepřímá kapitálová investice, která představuje 10 % či více kapitálu nebo hlasovacích práv nebo která dává možnost podstatně ovlivňovat řízení daného podniku. Pokud takovou osobu s kvalifikovanou účastí banka nemá, poté se posuzuje splnění zákonných požadavků u 20 největších akcionářů banky, a to podle podílu na hlasovacích právech k výkonu práv akcionáře při podnikání banky.⁹⁷ Jelikož se jedná o akcionáře nebo osoby mající jiný vliv na banku, musí i ony splňovat určité požadavky, neboť mohou ovlivňovat rozhodnutí banky a tím její podnikatelskou činnost, a ne vždy pouze pro banku pozitivním směrem. Proto je u těchto osob vyžadována důvěryhodnost, aby se předešlo

⁹³ Úřední sdělení České národní banky ze dne 6. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost, str. 9.

⁹⁴ Dle ustanovení § 3 vyhlášky č. 143/2009 Sb., o odbornosti osob, pomocí kterých provádí obchodník s cennými papíry své činnosti.

⁹⁵ Úřední sdělení České národní banky ze dne 6. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost.

⁹⁶ Dle ustanovení § 4 odst. 5 písm. c) zákona o bankách.

⁹⁷ Dle ustanovení § 4 odst. 5 písm. d) zákona o bankách.

zapletení banky do nelegálních činností či jejímu financování ze zdrojů pocházejících z trestné činnosti. Naopak u nich není vyžadována odborná způsobilost, neboť tyto osoby se většinou na obchodním vedení banky nepodílejí, a proto ČNB u těchto osob jejich znalosti a zkušenosti neposuzuje, ale postačuje, pokud tyto osoby jsou plně svéprávné, tedy mají způsobilost právně jednat, a nenastala u nich překážka provozování živnosti dle živnostenského zákona.

Poslední skupinou jsou dle § 4 odst. 5 písm. e) zákona o bankách členové statutárního orgánu či dozorčí nebo správní rady, což dle § 8 odst. 9 zákona o bankách mohou být pouze fyzické osoby. Toto jsou jedny z nejdůležitějších osob banky, protože ony mají na starosti obchodní vedení banky a dohled nad ním, a proto mají ve svých rukou rozhodování o směřování banky. Je proto nesmírně důležité, aby tyto osoby byly důvěryhodné, odborně způsobilé a měly potřebné zkušenosti, tedy dosáhly alespoň magisterského titulu a měly dostatečnou praxi spojenou s příslušnou pozicí. Pro působení v těchto funkcích je dle § 4 odst. 7 zákona o bankách zpřísněna podmínka důvěryhodnosti, neboť osoby pravomocně odsouzené za trestné činy majetkové, související s bankovní činností, či spáchané v souvislosti s podnikáním nesmí v těchto funkcích působit. Tyto osoby, které vyhláška č. 233/2009 Sb. nazývá legislativní zkratkou jako vedoucí osoby, dokazují svoje kvality zejména příloženým životopisem obsahujícím informace o dosaženém vzdělání a odborné praxi,⁹⁸ nebo dotazníkem k posouzení odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti vedoucí osoby, který je přílohou č. 4 vyhlášky č. 233/2009 Sb. V tomto dotazníku osoba mimo jiné uvede pozici, kam má být zařazena, a její popis, zda není omezena na svéprávnosti, nebo zaškrtně a doplní údaje o své důvěryhodnosti. Stanovené části tohoto dotazníku vyplňují i dvě výše uvedené skupiny osob, neboť odsud může ČNB získat základní přehled o důvěryhodnosti osoby.

2.4 Požadavky na technické a organizační předpoklady a obchodní plán

Pro zajištění fungování bankovní činnosti musí žadatel splnit technické a organizační předpoklady, které v sobě zahrnují několik kategorií. Kromě zajištění prostor výkonu činnosti se technická stránka týká především zabezpečení jednotlivých činností banky prostřednictvím informačního a výpočetního systému a zároveň účetního a statisticko-evidenčního systému⁹⁹, které mohou být poskytnuty žadateli například na základě licence.

⁹⁸ Dle ustanovení § 4 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 233/2009 Sb.

⁹⁹ Dle ustanovení § 5 písm. h) vyhlášky č. 233/2009 Sb.

Dále je vyžadováno určité organizační uspořádání banky, v rámci něhož žadatel navrhuje strukturu banky, ke které uvede to, jak bude upravena odpovědnost, pravomoci, hlavní informační toky a vazby orgánů, zaměstnanců či výborů banky.¹⁰⁰ Dané organizační uspořádání musí korespondovat se zákonnými požadavky na organizaci banky dle § 8 zákona o bankách.

Výše uvedené zohledňuje rovněž personální složku banky, když § 4 odst. 5 písm. l) zákona o bankách předpokládá, že banka bude mít alespoň tři zaměstnance, kteří budou zároveň zastávat výkonnou řídicí funkci a budou členy statutárního orgánu či správní rady. Na toto ustanovení nejspíše navazuje § 8 odst. 1 zákona o bankách, které uvádí, že představenstvo má minimálně tři členy, či správní rada minimálně pět. Problematické však je, že zákon o bankách směřuje působení v rámci statutárního orgánu a pozici zaměstnance, neboť toto je dle obecné úpravy zakotvené v zákoně o obchodních korporacích zapovězeno.¹⁰¹ Dále je však zřejmé, že banka potřebuje větší zaměstnaneckou základnu, než výše uvedené osoby, proto by do organizačních předpokladů měly být zahrnuty i návrhy na zabezpečení činnosti prostřednictvím pracovníků. Nutné je však zdůraznit, že veškeré tyto předpoklady může být obtížné predikovat a zajistit, a to s ohledem na délku správního řízení o udělení licence, proto dle mého názoru by ČNB měla být při zohlednění těchto podmínek benevolentnější.

K výše uvedeným požadavkům ještě patří zajištění funkčního řídicího a kontrolního systému banky, když žadatel rovněž předkládá strategii řízení rizik, zásady systému vnitřní kontroly atd.¹⁰² Všechny tyto skutečnosti jsou upraveny rovněž ve stanovách banky¹⁰³, které jsou povinnou přílohou žádosti o bankovní licenci dle § 4 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 233/2009 Sb. Problematice řídicího a kontrolního systému bude věnována podkapitola 3.7.

Technické a organizační předpoklady jsou společně se strategií činnosti reflektovány v obchodním plánu, který musí žadatel rovněž při podání žádosti přiložit. Dle § 2 písm. e) vyhlášky č. 233/2009 Sb. je takovým plánem skutečně zamýšlený plán na první tři účetní období činnosti podložený reálnými ekonomickými propočty v rozsahu údajů účetní závěrky, spolu s komentářem k jednotlivým položkám plánu, který vždy obsahuje základní východiska, na nichž je plán postaven, a popis způsobu zajištění jednotlivých činností. Podstatné je, že tento obchodní plán vychází z reálných ekonomických kalkulací a není

¹⁰⁰ Dle ustanovení § 5 písm. d) vyhlášky č. 233/2009 Sb.

¹⁰¹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 51.

¹⁰² Viz ustanovení § 5 písm. c) vyhlášky č. 233/2009 Sb.

¹⁰³ Viz ustanovení § 9 odst. 1 zákona o bankách.

posuzován z hlediska ekonomické úspěšnosti.¹⁰⁴ Ve vztahu k obchodnímu plánu a ke střednědobým cílům dále žadatel přikládá koncepci rozvoje činnosti banky, který uvádí obecnější cíle a záměry banky a který může zahrnovat dobu delší, než jsou tři roky.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 48.

¹⁰⁵ Tamtéž.

3. Základní pravidla činnosti bank

3.1 Kapitálová přiměřenost

Jednou z nejzákladnějších povinností bank je udržovat určitý kapitálový poměr. Již z předchozí kapitoly vyplynulo, že kapitál je důležitou složkou, neboť slouží jako zdroj ke krytí ztrát, a zároveň jako ochrana před neschopností dostát svým závazkům.¹⁰⁶ K tomuto účelu byl vytvořen ukazatel kapitálové přiměřenosti, který je „*kvantitativním vymezením minimálního kapitálu banky v poměru k jejím aktivům a podrozvahovým a jiným položkám.*“¹⁰⁷ Jde vlastně o to, že k určitým rizikovým operacím musí banka držet dostatek kapitálu, aby v případě neočekávané ztráty mohl být použit k jejímu hrazení a neohrozilo to solventnost dané banky.

V této oblasti se značně projevují standardy přijímané na mezinárodní úrovni, a to Basilejským výborem pro bankovní dohled, které jsou promítnuty do evropského práva, a tudíž i do českého. První takovýto standard označovaný jako Basel I stanovoval minimální požadavek kapitálu k poměru rizikově vážených aktiv ve výši osmi procent, a zahrnoval tehdy pouze úvěrové riziko.¹⁰⁸ Tento koncept stál na myšlence, že „*méně riziková aktiva vyžadují méně kapitálu.*“¹⁰⁹ Avšak v činnosti bank se objevují i jiná rizika, která nelze opomíjet, proto v průběhu času bylo přijato mnoho změn a nakonec byla přijata dohoda Basell II, která podporovala lepší řízení rizik v bankách a zahrнула do svého výpočtu kapitálové přiměřenosti i tržní a operační riziko.¹¹⁰ Výpočet kapitálové přiměřenosti doznal podstatných změn, které se týkaly nyní zmíněného zahrnutí rizik nebo přesnějšího vymezení kategorií aktiv, avšak výše celkového kapitálového poměru ve výši osmi procent se nezměnila,¹¹¹ i když již od svého počátku tato míra nebyla postavena na vědeckých výpočtech, avšak na kompromisu zúčastněných států.¹¹² Jelikož však tento koncept obsahoval značné množství nedostatků, které dle kritiků zvýšily nestabilitu bankovního systému a prohloubily finanční krizi,¹¹³ došlo v návaznosti právě na finanční krizi k přijetí Basel III, který je pak promítnut do směrnice CRD IV a nařízení CRR. V souvislosti s tím si je však nutné uvědomit, že standardy Basilejského výboru pro bankovní dohled jsou pouze doporučení, a i když v zájmu ochrany

¹⁰⁶ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 376.

¹⁰⁷ Bakoš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 487.

¹⁰⁸ Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, str. 256.

¹⁰⁹ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 62.

¹¹⁰ Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, str. 258.

¹¹¹ V rámci EU je upravena v článku 92 odst. 1 písm. c) nařízení CRR.

¹¹² Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 62.

¹¹³ Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, str. 270.

mezinárodního bankovního systému by bylo dobré tyto promítnout do národních ráďů, záleží na každém státě, jak tato doporučení implementuje, což může v konečném důsledku snížit účinnost těchto pravidel, neboť nebudou přijímána všude stejně.

Stanovení výpočtu kapitálové přiměřenosti obsahuje mnoho technických podrobností, které se velmi zjednodušeně dají vyjádřit jako poměr kapitálu k součtu kapitálových požadavků. Kapitál se v tomto případě dělí do tří různých kategorií, které jsou podrobněji uvedeny v článku 25 a následujících nařizení CRR. Největší požadavky jsou kladeny na kapitál označovaný jako tier 1, který je složen z kmenového kapitálu tier 1 a vedlejšího kapitálu tier 1, do kterých patří různé kapitálové nástroje, emisní ážio či nerozdělený zisk. Tento kapitálový poměr tier 1 musí být dle článku 92 odst. 1 písm. b) nařizení CRR udržován ve výši šesti procent. Další skupinou je poté dodatkový kapitál tier 2 a kapitál tier 3, který je využíváný ke krytí tržního rizika.¹¹⁴ Pro stanovení kapitálových požadavků je pak možné využít buď standardní metodu spočívající v externím ratingu, nebo metodu spočívající v interním ratingu, který má komplexnější přístup, avšak vyžaduje souhlas ČNB k použití této metody.¹¹⁵

Toto pravidlo kapitálové přiměřenosti bylo zavedeno z důvodu obavy, že banky nedrží dostatečné množství kapitálu, které by je mohlo chránit proti případným ztrátám. Otázkou však je, jak je tento požadavek účinný, neboť v případě Basel II dle kritiků vedl spíše ke zvýšení nestability bankovního systému a prohloubení finanční krize.¹¹⁶ Zároveň náročnost výpočtu je velká, a některé veličiny jsou obtížně kvantifikovatelné či mohou vycházet ze špatných předpokladů.¹¹⁷ I tak ale považuji pravidlo kapitálové přiměřenosti za žádoucí, avšak zvláště tato oblast by měla být podrobována neustálému zkoumání a přizpůsobování nastalým podmínkám, neboť od začátku existence basilejských standardů se najde mnoho kritiků takovéto úpravy.

3.2 Pravidla angažovanosti

Na základě těchto pravidel musí banka v závislosti na svém kapitálu dodržovat omezenou výši aktiv a podrozvahových položek vůči svému klientovi. Dříve toto pravidlo

¹¹⁴ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 488.

¹¹⁵ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 69.

¹¹⁶ Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Bankovnictví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, str. 270.

¹¹⁷ Tamtéž.

bylo nazýváno úvěrovou angažovaností, avšak toto označení bylo poměrně zužující.¹¹⁸ Podstatou tohoto pravidla je, aby banka diverzifikovala své pohledávky a mimobilanční položky mezi co nejvíce svých klientů. Totiž v případě, že by vůči jednomu klientovi měla vysokou pohledávku v řádu desítek procent jejího použitelného kapitálu, a tento klient by se později dostal do potíží ohledně splácení, utrpěla by banka ztrátu, která by však s ohledem na objem zahrnutého kapitálu mohla znamenat ohrožení stability banky. Tuto skutečnost dobře vystihuje výrok J. M. Keynesa, který na začátku 20. století pronesl: „*Jestliže dlužíte bance tisíc liber, je to váš problém, jestliže ale dlužíte bance milion liber, je to problém banky.*“¹¹⁹

Proto je v rámci evropské úpravy v článku 387 a následujících nařízení CRR upraveno omezení velké expozice. Tou je myšlena hodnota alespoň 10 % použitelného kapitálu vůči klientovi nebo ekonomicky spjaté skupině klientů.¹²⁰ Následně je bankám zakázáno vystavit se expozici představující 25 % použitelného kapitálu.¹²¹ Mohou však nastat případy, kdy banka uvedený limit přesáhne. V takovém případě o tom informuje ČNB, která může v odůvodněných případech poskytnout bance časovou lhůtu k opětovnému dodržení limitu.¹²²

Existují však subjekty, u kterých není nutné, aby banka daný limit splňovala, neboť zde jsou stanoveny výjimky. Limity velké expozice se neuplatní v případě pohledávek vůči vládám, centrálním bankám či mezinárodním organizacím a mezinárodním rozvojovým bankám.¹²³ V ostatním případech je však nutné na uvedených limitech bezpodmínečně trvat. Také z toho důvodu by banka měla mít funkční řídicí a kontrolní systém, v rámci něhož bude možné sledovat velké expozice, řídit je a následně o nich podávat zprávy ČNB.¹²⁴ Ta musí být tedy informována o všech expozicích převyšujících 10 % použitelného kapitálu.

3.3 Pravidla likvidity

Dalším z obezřetnostních pravidel vyžadovaných po bankách je pravidlo likvidity, tedy požadavek mít v okamžiku splatnosti k dispozici takové prostředky, aby banka mohla dostat právě svým splatným závazkům.¹²⁵ Toto pravidlo lze najít rovněž v nařízení CRR, které v článku 913 odstavci 1 stanovuje bankám, aby zajistily přiměřené krytí svých dlouhodobých

¹¹⁸ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 490.

¹¹⁹ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 25.

¹²⁰ Dle článku 392 nařízení CRR.

¹²¹ Dle článku 395 odst. 1 nařízení CRR.

¹²² Dle článku 396 odst. 1 nařízení CRR.

¹²³ Dle článku 400 nařízení CRR.

¹²⁴ V souladu s článkem 393 a 394 nařízení CRR.

¹²⁵ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 383.

závazků za použití různorodých nástrojů stabilního financování. Uvedené pravidlo stabilního financování má být dodržováno jak za běžných, tak i krizových podmínek. Ke krizovému stavu pak nařízení CRR podrobněji uvádí, že má banka udržovat přiměřené likviditní rezervy, které umožní bance čelit případné nerovnováze mezi přítokem likvidity a odtokem likvidity za vážných krizových podmínek po dobu třiceti dní.¹²⁶ V případě neplnění těchto požadavků je banka povinna o tom informovat ČNB či jiný orgán dohledu a předložit plán, který umožní splňovat tyto požadavky.¹²⁷ Pokud banka nemá dostatek likvidity v momentě, kdy jej potřebuje, může to ohrozit důvěru jejích vkladatelů a vlastně prohloubit tento problém s likviditou. Tím může být v konečném důsledku ohrožena finanční situace banky a její stabilita.

Určitý problém likviditních požadavků může představovat skutečnost, že likvidní aktiva jsou méně výnosná, a proto banky upřednostňují aktiva, která jim mohou přinést větší zisk. Avšak často jsou právě výnosnější aktiva spojena s větším rizikem, které je určitou daní za případný zisk. Likvidní aktiva naopak představují malé riziko spojené většinou s malou výnosností. Proto je snaha tuto oblast regulovat, aby banky netrpěly nedostatkem likvidity. Nicméně to neznamená, že by všechny banky podstupovaly taková rizika a nedržely přiměřené množství prostředků, neboť jsou si vědomy důsledků s tím spojenými.¹²⁸

S výše uvedeným může souviset dělení aktiv a pasiv dle doby splatnosti, kdy nejčastějším členěním je na krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá. I když se takové členění může lišit, nejčastěji lze najít, že krátkodobá jsou se splatností do jednoho roku, střednědobá do pěti let a dlouhodobá se splatností nad pět let.¹²⁹ Nejméně likvidní jsou dlouhodobá aktiva, u kterých se však může banka pokusit převést je do likvidnější formy, například pomocí sekuritizace.

Tento požadavek likvidity je značně propojen s následujícími povinnými minimálními rezervami, které v současné době spíše plní úlohu regulace likvidity a plynulosti mezibankovního platebního styku, nežli nástroj měnové politiky.

3.4 Povinné minimální rezervy

Tato povinnost znamená udržovat na účtu ČNB určitou část zdrojů a vyplývá ze zákona o ČNB, a to konkrétně z části páté zákona týkající se nástrojů měnové regulace. Povinné

¹²⁶ Dle článku 412 odst. 1 nařízení CRR.

¹²⁷ Dle článku 414 nařízení CRR.

¹²⁸ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 383- 384.

¹²⁹ Tamtéž.

minimální rezervy jsou vlastně aktiva bank, a na druhé straně se jedná o pasiva centrálních bank. V rámci ekonomické teorie je to jeden z nástrojů měnové politiky a může sloužit jako nástroj pro ovlivňování nabídky peněz skrze peněžní multiplikátory. Zjednodušeně tento princip spočívá v tom, že banky, jak bylo již výše uvedeno, emitují bezhotovostní peníze, a to tím způsobem, že přijmou vklady od veřejnosti, a tyto vklady poté půjčují dalším subjektům, které si takto půjčené peníze uloží u banky, a tím se zvyšuje nabídka bezhotovostních peněz v ekonomice.¹³⁰ A výše sazby povinných minimálních rezerv tuto nabídku peněz v ekonomice ovlivňovala, neboť čím vyšší sazba, tím méně mohly banky půjčovat, a tím menší byla nabídka peněz v ekonomice. Tento popsany postup však je pouze zjednodušení v rámci jednoduchého depozitního multiplikátoru, který však neodpovídá realitě, neboť musíme brát v úvahu i další veličiny. V rámci ekonomické teorie lze uvést rozvinutý peněžní multiplikátor, který zahrnuje více veličin, jako například oběživo či dobrovolné rezervy, avšak z něho je patrné, že dopad povinných minimálních rezerv nemusí být vždy stejný, zejména s ohledem na dobrovolné rezervy bank.¹³¹ Tento nástroj měnové politiky ČNB výrazněji používala v první polovině 90. let, kdy i sazba povinných minimálních rezerv byla vyšší, avšak postupem času tento nástroj ztrácel na významnosti, neboť se začaly objevovat další a účinnější nástroje měnové politiky.¹³² Z ekonomického hlediska je sporné, zda povinné minimální rezervy dále vůbec užívat, když v dnešní době se u nás používají spíše jako rezerva prostředků pro hladký průběh mezibankovního platebního styku,¹³³ a některé země je nepoužívají vůbec.¹³⁴ Ekonomové uvádějí tři důvody, proč povinné minimální rezervy existují, a to likviditní, měnový a daňový důvod, avšak v dnešní době kdy je přemíra likvidity a kdy pouze zvýšení sazeb povinných minimálních rezerv nestačí na ovlivnění nabídky peněz z důvodu existence i dobrovolných rezerv,¹³⁵ které naopak ovlivňují banky samy, zdají se být zavedené povinné minimální rezervy zbytečné. Navíc kritici povinných minimálních rezerv dodávají, že povinné minimální rezervy snižují zisk banky a jeho následné použití na rozvoj banky, ovlivňují její konkurenceschopnost, zejména v porovnání s nebankovními subjekty podnikajícími v bankovním prostředí, nebo v porovnání s bankami ze zemí, kde povinné minimální rezervy nejsou vyžadovány.¹³⁶ Jsem však přesvědčena, že není prozatím namístě

¹³⁰ Soukup, J. a kol. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, str. 140 – 143.

¹³¹ Tamtéž str. 146 – 150.

¹³² https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2001/2001_duben/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_pri_lohy_c_01_duben_p2.html

¹³³ Kantnerová, L. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 55.

¹³⁴ Nepoužívají je například Austrálie, Kanada nebo Švýcarsko.

¹³⁵ Revenda, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, str. 236.

¹³⁶ Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 247.

rušit povinné minimální rezervy, když v dnešní době slouží především k dobře fungujícímu mezibankovnímu platebnímu styku. Uvedenému nasvědčuje i skutečnost, že ČNB nesnížila jejich výši na nulovou a že rovněž v rámci eurozóny je upravována její výše.

Jak již bylo řečeno výše, jedná se o stanovenou část zdrojů bank, které se udržují v českých korunách, a tato část může být úročena,¹³⁷ což se od 12. 7. 2001 děje dvoutýdenní repo sazbou.¹³⁸ Zákon o ČNB stanoví pouze obecný rámec a pravomoc ČNB ohledně rozhodování o povinných minimálních rezervách. Podrobnosti, jako je výše, okruh závazků, ze kterých se udržují, a další skutečnosti stanoví vyhláška ČNB. Výše povinných minimálních rezerv může být pro banky působící na území České republiky až 30 %, této výše však ČNB nikdy nevyužila.¹³⁹ Dle § 3 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 253/2013, kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv, je výše pro banky 2 % ze základu pro výpočet stanovené výše. Sazba 2 % je v České republice již dlouhou dobu stejná, a to již od roku 1999, kdy byla snížena z 5 %.¹⁴⁰ Nynější výše povinných minimálních rezerv odpovídala evropské úrovni, která byla stanovena nařízením Evropské centrální banky (ES) č. 1745/2003, ze dne 12. září 2003 o uplatňování minimálních rezerv (ECB/2003/9), konkrétně v článku 4 odst. 2, avšak nyní pro banky v eurozóně platí sazba 1 % dle nařízení Evropské centrální banky (EU) č. 1358/2011, ze dne 14. prosince 2011, kterým se mění nařízení (ES) č. 1745/2003 o uplatňování minimálních rezerv (ECB/2003/9), (ECB/2011/26).

Když víme, jakou výši jsou povinny banky držet, je důležité vymezit, z čeho se tato výše udržuje. Základem stanovené výše jsou primární závazky banky vůči nebankovním subjektům se splatností do dvou let.¹⁴¹ Těmito primárními závazky se dle § 5 vyhlášky č. 253/2013 Sb. rozumí závazky v jakékoliv měně ve formě vkladů a přijatých úvěrů, emitovaných neobchodovatelných cenných papírů a emitovaných ostatních dluhových cenných papírů snížených o závazky vůči ostatním bankám. Tento systém pracuje na takovém principu, že banka splňuje povinnost držet povinné minimální rezervy za dané období ve stanovené výši, pokud průměrná výše povinných minimálních rezerv dosahuje alespoň té stanovené. Průměrná výše, jak rovněž stanovuje § 3 odst. 4 vyhlášky, je součet denních konečných stavů účtů, na kterých banka povinné minimální rezervy udržuje, v jednotlivých dnech udržovacího období dělený počtem kalendářních dnů udržovacího období. Toto období je v České republice určeno § 4 vyhlášky, když počíná prvním čtvrtkem v měsíci a končí středou před prvním čtvrtkem dalšího měsíce, naopak udržovací období v eurozóně je

¹³⁷ Dle ustanovení § 24 odst. 1 zákona o ČNB.

¹³⁸ https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/#pmr

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/#pmr

stanoveno na šest týdnů.¹⁴² Výše uvedené tedy znamená, že daný stav se průměruje, proto v krajním případě může banka jeden den držet malou část, pokud jiný den udržovacího období bude držet mnohem více, aby v průměru splnila danou povinnost.¹⁴³ To, co banka poté drží nad stanovenou výší, jsou dobrovolné rezervy.

ČNB pravidelně kontroluje, zda banky dodržují povinnost držet povinné minimální rezervy a v případě, že by banka nedržela na svém účtu v zúčtovacím centru ČNB, případně na účtu pro výběry a skládání hotovosti nebo na zvláštním účtu pro povinné minimální rezervy¹⁴⁴ nutnou výši povinných minimálních rezerv, může jí ČNB z částky rozdílu mezi tím, co měla udržovat, a skutečně drženou částkou, účtovat úrok ve výši dvojnásobku průměrné lombardní sazby v období, po které banka měla udržovat povinné minimální rezervy.¹⁴⁵

3.5 Informační povinnost a bankovní tajemství

Dalším z provozních požadavků je povinné sdělování informací, ať již jde o poskytování informací veřejnosti, nebo určitým institucím, například ČNB jako orgánu dohledu, či GSFT.

Veřejnost je informována jak samotnými bankami, které musí zveřejňovat stanovené údaje, tak zprostředkovaně právě například přes ČNB. Základní informace může veřejnost získat v provozovnách bank, kde mají být k nalezení podmínky pro přijímání vkladů, poskytování úvěrů a dalších bankovních služeb. Tyto mají být dle zákona v písemné formě a v českém jazyce,¹⁴⁶ avšak konkrétnější podobu zákon nepředepisuje, takže záleží na každé bance, jak tyto informace svým potenciálním či stávajícím klientům poskytne. Často tak tyto informace budou poskytnuty ve formě různých brožurek, letáků či reklamních plakátů, které podávají stručný přehled o nabízených bankovních produktech a následně budou tyto služby rozvedeny ve smluvních dokumentech, které budou klientům poskytnuty k prostudování a případně k následnému podpisu. Uvedené je vyžadováno v rámci provozních prostor, čímž jsou myšlena místa, kde jsou fyzicky poskytovány služby, tedy tzv. provozovny dle občanského zákoníku,¹⁴⁷ avšak již není zmínky o informování pomocí dálkového přístupu,

¹⁴² https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/minimum_reserve_req.cs.html

¹⁴³ Revenda, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vydání. Praha: Management Press, 2000, str. 347.

¹⁴⁴ Kantnerová, L. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 55.

¹⁴⁵ Dle ustanovení § 25 zákona o ČNB.

¹⁴⁶ Dle ustanovení § 11 odst. 1 zákona o bankách.

¹⁴⁷ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 157.

což je dle mého názoru nedostatek takové úpravy, neboť v dnešní době lidé mnohem častěji vyhledávají informace pomocí internetu a pomocí něj mohou rovněž uzavírat smlouvy, což vidím jako problematické, pokud zákon nevyžaduje informace rovněž pomocí dálkového přístupu. Většina bank uveřejňuje tyto informace na svých internetových stránkách dobrovolně, neboť je jim zřejmé, že neuvedení by pro ně mohlo mít negativní důsledky a přinést pouze konkurenční nevýhodu, avšak jsem přesvědčena, že pokud zákon tyto informace vyžaduje v rámci obchodních míst, měl by je výslovně vyžadovat také v rámci dálkového přístupu a nespoléhat na úpravu spotřebitelských otázek a uzavírání smluv distančním způsobem. Právě poněkud zastarale uvedené ustanovení působí ve vztahu k navazujícím odstavcům § 11 zákona o bankách, který v odstavci 2 až 6 stanovuje bance povinnost informovat o systému pojištění pohledávek z vkladů. Tyto odstavce vycházejí z evropské úpravy o systémech pojištění vkladů, kterému bude věnována část kapitoly 5., a právě tato ustanovení reflektují určitý technologický posun, neboť v souladu s nimi může být klient informován i pomocí systému elektronického bankovníctví. Avšak ani tato úprava není tak pokroková, protože banka musí před každým uzavřením smlouvy o účtu či před přijetím vkladu klienta prokazatelně informovat a klient své poučení musí písemně potvrdit, z čehož vyplývá, že takováto úprava omezuje uzavírání smluv o účtu prostřednictvím internetu, což by v dnešní době mělo být dle mého názoru překonáno. Zároveň tento požadavek představuje určitou administrativní zátěž, která se v dnešní elektronické době dá zmírňovat. Rozsah informací, které má banka poskytnout je upraven vyhláškou ČNB č. 12/2016 Sb., o vzoru informačního přehledu o systému pojištění pohledávek z vkladů pro klienta, ve kterém je v příloze uveden formulář, který banka může vlastně zkopírovat a doplnit v něm pouze údaje týkající se její osoby. Tento přehled obsahuje zejména údaje o tom, kde jsou vklady pojištěny, jaký je limit pojištění nebo jaká je lhůta pro výplatu. Uvedený přehled by pak banka měla každoročně poskytovat svým klientům a odkazovat na něj ve výpisech z účtu, ve kterých musí být rovněž uvedena informace o pojištění vkladů, pokud klientovi vklady podléhají pojištění pohledávek z vkladů. Jelikož nyní je už běžné, že klienti spravují své účty pomocí elektronického bankovníctví a výpisy z účtu jim již nechodí poštou, avšak mohou si je stáhnout ze svého online bankovníctví, tak mohou být o pojištění pohledávek z vkladů informováni elektronicky. Dle mého názoru příslušná úprava cílí na to, aby široká veřejnost měla určité povědomí o tom, že v případě selhání banky nepřijdou o všechny své vklady, neboť tyto jsou pojištěny, a zabránilo se tak nečekaným hromadným výběrům z bank. Dle průzkumu měsíčníku Bankovníctví v roce 2013 více než čtvrtina respondentů ve věku mezi 35 a 65 lety v České republice nevěděla o existenci systému pojištění pohledávek z vkladů

v případě běžného účtu.¹⁴⁸ V té době sice nebyla povinnost informování o systému pojištění pohledávek z vkladů, neboť ta byla zakotvena s účinností od 1. 1. 2016 až novelou č. 375/2015 Sb. reagující na směrnici BRRD, ale dle mého mínění se povědomí veřejnosti zlepšuje pouze pozvolna. Nedodržováním výše uvedených povinností se může banka dopustit přestupku, za který jí může být uložena pokuta do výše 10 milionů Kč.¹⁴⁹

Banka jako akciová společnost má rovněž povinnosti uveřejňovat o sobě určité údaje. Identifikační údaje, které má uvádět na svých obchodních listinách,¹⁵⁰ má povinnost uveřejňovat rovněž na svých internetových stránkách.¹⁵¹ Uveřejnění těchto údajů a mnohých dalších, jako je například složení akcionářů, údaje o činnosti a finanční situaci, či plnění požadavků na řídicí a kontrolní systém, stanovuje jako speciální předpis také zákon o bankách, který rámcově uvádí zveřejňované údaje, když podrobnosti poté stanoví vyhláška ČNB č. 163/2014 Sb., ve které jsou v přílohách podrobně vyjmenovány všechny informace, které mají být poskytnuty veřejnosti, jak často tyto informace mají být podávány a jakým způsobem se o nich veřejnost může dozvědět. Nutné je však vzít v úvahu i nařízení CRR, které ve svých člancích 431 až 455 uvádí rovněž pravidla pro poskytování informací, která jsou přímo použitelná, týkající se zejména obezřetnostních pravidel. ČNB v ustanovení § 99 odst. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb. určuje způsob uveřejňování informací dle nařízení CRR, zákona o bankách či dané vyhlášky tak, že příslušná banka má na svých internetových stránkách pod složkou „Povinně uveřejňované informace“ uvést informace ve formátu xls/xlsx, tak aby si jej veřejnost mohla volně stáhnout.

Výše uvedené informace jsou určeny zejména široké veřejnosti a klientům bank, když toto sdělování přispívá k jejich větší informovanosti, transparentnosti bankovního prostředí a k posilování důvěry v něj, protože z uvedených tabulek lze vyčíst právě údaje o finanční situaci a v jakém stavu se zrovna daná banka nachází, například z hlediska posouzení bezpečnosti vkladů do oné banky. Předmětné informace mají pomoci snižovat asymetrii informací, která je v oblasti bankovníctví obzvlášť citelná, avšak jsem k tomuto poměrně skeptická, neboť většina lidí o těchto uveřejňovaných informacích neví, a v případě že ví, nebo by věděla, jsem přesvědčena o tom, že jim většinou nebude rozumět, nebo nebude s to aplikovat získané informace na reálné skutečnosti. Zároveň jsem toho názoru, že banky jsou výše uvedenými administrativními požadavky až příliš zatěžovány a některé podávané informace se mohou ve vztahu k veřejnosti mít účinkem.

¹⁴⁸ Redakce. *Znalost pojištění vkladů není stále dostatečná. Čtvrtina lidí neví, že mají pojištěné i peníze na běžném účtu.* Bankovníctví, 2013, 1, str. 30.

¹⁴⁹ Dle ustanovení § 36e odst. 1 písm. h) ve spojení s odst. 6 písm. a) zákona o bankách.

¹⁵⁰ Stanovené v ustanovení § 435 občanského zákoníku.

¹⁵¹ Dle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

Informační povinnost považují za důležitější ve vztahu k ČNB jako regulátorovi a orgánu dohledu, protože ta je schopna a oprávněna poskytnuté informace zhodnotit a v případě nedostatků z nich vyvodit patřičné důsledky. Ve vztahu ke klientům banky musí banka vést agendu všech smluv a dokumentů, které s klientem uzavřeli, a pokud o ně ČNB požádá, musí jí je předložit.¹⁵² Zde je poněkud nepochopitelný požadavek na podklady předložené v češtině v ověřeném překladu. Jak uvádí Štefan Elek v komentáři k zákonu o bankách, pokud dle jiných zákonů mohou subjekty předkládat ČNB dokumenty i v anglickém jazyce, je otázkou, proč zde je nutný ověřený překlad do českého jazyka.¹⁵³ Zdá se, že se jedná o starou úpravu, která doposud nebyla novelizována a která nereaguje na určitý vývoj v odvětví, což by dle mého názoru mělo být napraveno.

Z pohledu dohledu je nejvýznamnější poskytování informací ČNB dle § 24 zákona o bankách, který stanoví základní rámec informační povinnosti banky. Banka předkládá ČNB různé výkazy, které jí ukládá nařízení CRR, zákon o bankách ve spojení se zákonem o účetnictví či vyhláška ČNB č. 163/2014 Sb. nebo vyhláška ČNB č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank. Tyto výkazy jsou podávány buď pravidelně, tak jak stanoví příslušný předpis¹⁵⁴ nebo nepravidelně dle momentálních požadavků ČNB, zejména v případě určitých nedostatků v činnosti banky. Pravidelné výkazy banka zasílá ČNB ve formě datové zprávy a ČNB tyto informace používá v rámci svého dohledu nad bankami, avšak i k jiným úkolům, které ČNB zajišťuje.¹⁵⁵ Jelikož vykazovaných povinností vyplývajících z uvedených předpisů je mnoho, vytvořila ČNB pro banky přehled výkazů, které je nutné dokládat, a tento je dostupný na webových stránkách ČNB.¹⁵⁶ Z toho vyplývá, že banka je povinna dokládat informace týkající se výše rozebraných povinností, tedy například ohledně kapitálu, různých typů rizik, likvidity a dalších. Důležité je zmínit výroční zprávu sestávající se z účetní závěrky a zprávy auditora, neboť účetní závěrky banky musí být ověřeny auditorem.¹⁵⁷ Tyto dokumenty jsou uveřejňovány ve lhůtě 4 měsíců od konce účetního období ve sbírce listin obchodního rejstříku a ve stejné lhůtě zasílány ČNB.¹⁵⁸

Mimo ČNB má banka povinnost poskytovat informace také GSFT dle § 41c odst. 10 zákona o bankách. Banka totiž vede evidenci svých vkladatelů a jejich pojištěných vkladů a

¹⁵² Dle ustanovení § 11 odst. 8 zákona o bankách.

¹⁵³ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 161.

¹⁵⁴ Například měsíčně, čtvrtletně nebo ročně, avšak najdou se i lhůty denní či dekadní.

¹⁵⁵ Dle ustanovení § 41 odst. 2 zákona o ČNB.

¹⁵⁶ https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/informacni_povinnosti/vykaznictvi_banky_poboc ky_bank/index.html

¹⁵⁷ Dle ustanovení § 22 odst. 1 písm. a) zákona o bankách.

¹⁵⁸ Dle ustanovení § 23 odst. 1 zákona o bankách ve spojení s § 21a odst. 4 zákona o účetnictví.

ve stanovených případech tyto údaje musí poskytnout právě GSFT, a to pro účely výplaty náhrad při selhání banky nebo pro účely provádění zátěžových test. Další podrobnosti pak stanovuje vyhláška č. 71/2011 Sb., o formě, struktuře a způsobu vedení a poskytování údajů, kde můžeme najít, jak má být příslušná evidence vedena a další podrobnosti o poskytování údajů, které je banka a pobočka banky z jiného než členského státu povinna vést a které je povinna poskytnout GSFT. V případě neposkytnutí těchto údajů hrozí bance pokuta ve výši až 50 milionů Kč.¹⁵⁹

S výše uvedeným neoddělitelně souvisí problematika bankovního tajemství. Pojem bankovního tajemství není zákonem definován, avšak lze jej vyjádřit tak, že banka musí zachovávat mlčenlivost o všech obchodech a službách, které poskytuje, což platí i pro stavy účtů a depozit,¹⁶⁰ a zároveň odmítnout poskytnout takové údaje třetím osobám.¹⁶¹ Povinnost respektovat bankovní tajemství cílí primárně na banku, která nesmí uvedené informace poskytovat žádné osobě s výjimkou v zákoně uvedených případů či po výslovném souhlasu klienta. V zákoně jsou vyjmenovány různé případy, kdy lze bez souhlasu klienta informace poskytnout, když nejznámějšími budou případy poskytnutí orgánům činným v trestním řízení či soudnímu exekutorovi. Pro širokou veřejnost považuji za velmi přínosnou výjimku uvedenou v § 38 odst. 6 zákona o bankách, kde je bance stanovena povinnost poskytnout žadateli identifikační údaje o majiteli účtu, pokud žadatel vlastní chybou odeslal finanční prostředky někomu jinému a utrpěl tak škodu, a bez těchto údajů by nemohl požadovat vrácení bezdůvodného obohacení. Tento institut je dle mého názoru důležitý, neboť lidské jednání není neomylné a pár stovek případů ročně banka zaznamená. Z praktického hlediska však může být tento postup dosti zdlouhavý, pokud bezdůvodně obohacená strana nereaguje, neboť postup některých bank spočívá nejdříve ve zprostředkování výzvy k vrácení peněžních prostředků, a pokud je tato fáze neúspěšná, následuje žádost o sdělení identifikačních údajů osoby, když případně může dojít i k řešení dané situace před soudem. Avšak myslím, že uvedená úprava je dostačující a není nutné měnit například úpravu platebního styku.

Podání informací, které jinak podléhají bankovnímu tajemství, vyjmenovaným orgánům je však povinností banky, takže pokud takto neučiní, je možné ji za tento přestupek uložit pokutu až do výše 50 milionů Kč. Za tento přestupek¹⁶² byla v roce 2015 uložena bance Equa bank a.s. pokuta ve výši 250 tisíc Kč, neboť neposkytovala potřebnou součinnost Policii ČR

¹⁵⁹ Dle ustanovení § 36e odst. 5 písm. h) ve spojení s odst. 6 písm. c) zákona o bankách.

¹⁶⁰ Dle ustanovení § 38 odst. 1 zákona o bankách.

¹⁶¹ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, str. 276.

¹⁶² Dle dřívější terminologie správní delikt.

při vyžádání zpráv týkajících se klientů. I když je za uvedený správní delikt možné uložit pokutu v mnohonásobně vyšší výši, ČNB vzala v úvahu závažnost, následky či trvání předmětného jednání a uložila pokutu v takto relativně malé výši.¹⁶³

Povinnost zachovávat mlčenlivost mají kromě banky také členové jejího statutárního orgánu, správní rady či dozorčí rady, nebo její pracovníci, a to jak v průběhu jejich činnosti pro banku, tak po jejím skončení.¹⁶⁴

3.6 Pravidla obezřetného podnikání

Většina z uvedených pravidel v této kapitole lze označit za obezřetnostní pravidla, neboť v sobě nesou určitý opatrnostní prvek pro případ selhání. V rámci této podkapitoly bych se však ráda zaměřila na povinnost jednat obezřetně dle § 12 zákona o bankách, který obecně bankám stanovuje, aby jednaly obezřetně. Zejména by banky neměly provádět obchody, které poškozují zájmy vkladatelů ohledně návratnosti jejich vkladů a které ohrožují bezpečnost a stabilitu banky.¹⁶⁵ Toto ustanovení tak vlastně shrnuje specifickou bank, že banky hospodaří s cizími prostředky, které by měly požívat určité ochrany, a zároveň selhání banky může mít vliv jak na vkladatele, tak na bankovní odvětví či ekonomiku jako celek.

Tato povinnost se vztahuje na všechny činnosti banky a kromě banky se týká také orgánů banky a jejich členů. Nelze vynechat ani pracovníky banky, kteří mají taktéž dbát jak na zájem banky, tak na zájem jednotlivých vkladatelů. Povinnost řádného hospodaření s prostředky svěřenými zaměstnavatelem, ochrany majetku zaměstnavatele či jednání v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele ostatně vyplývá ze zákoníku práce.¹⁶⁶ Pro členy statutárního orgánu, správní rady či dozorčí rady zase plyne povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, když v případě porušení této povinnosti odpovídají za škodu tím způsobenou.¹⁶⁷ Zároveň ze zákona o bankách vyplývá povinnost plnit své povinnosti řádně, čestně a nezávisle, a věnovat jim dostatek času.¹⁶⁸

Odstavec 2 ustanovení § 8 zákona o bankách poté upřesňuje požadavek obezřetnosti při jednání, když pod sankcí absolutní neplatnosti zakazuje uzavírání nápadně nevýhodných smluv, které by banku zavazovaly k hospodářsky neodůvodněnému plnění nebo plnění zjevně

¹⁶³https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_r_ozhodnuti/prilohy/S-Sp-2015_00145_CNB_573.pdf

¹⁶⁴ Dle ustanovení § 39 zákona o bankách.

¹⁶⁵ Dle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o bankách.

¹⁶⁶ Dle ustanovení § 301 písm. d) zákona č. 262/2006 Sb, zákoníku práce.

¹⁶⁷ Dle ustanovení § 53 zákona o obchodních korporacích.

¹⁶⁸ Dle ustanovení § 8 odst. 4 písm. a) zákona o bankách.

neodpovídajícímu poskytnuté protihodnotě. Takováto smlouva tedy bude absolutně neplatná dle § 588 občanského zákoníku, neboť předmětné jednání lze označit za odporující zákonu, které zároveň zjevně narušuje veřejný pořádek.¹⁶⁹ Týkat se to bude ujednání, která jsou nápadně nevýhodná již od počátku, tedy nevztahuje se toto ustanovení na případy, kdy nastala nevýhodnost až dodatečně v důsledku změny okolností. Nápadnou nevýhodnost lze označit za neurčitý pojem, a i když dle komentáře k zákonu o bankách půjde o nevýhodnost, pokud tato bude zřejmá i nezasvěcenému pozorovateli,¹⁷⁰ bude stejně záležet na posouzení ČNB, která může za tento přešvih dle § 36e odst. 1 písm. n) uložit pokutu ve výši až 20 milionů Kč. Ke konci roku 2016 takto ČNB uložila pokutu ve výši 5 milionů Kč bance J & T BANKA, a.s., že uzavírala obchody se zákazníkem, které byly předem nastaveny jako ziskové právě pro daného zákazníka. ČNB ve svém rozhodnutí bance vytkla, že nevynaložila odbornou péči, když uzavřela předmětnou smlouvu, neboť tím chtěla svému klientovi kompenzovat předchozí ztráty, což ČNB považuje za nepřijatelný postup.¹⁷¹

3.7 Řídicí a kontrolní systém

V předchozí kapitole byly uvedeny předpoklady k udělení licence, a zejména požadavek na kvalifikaci a znalosti osob působících v určitých orgánech banky a organizační předpoklady navazují na povinnost funkčního řídicího a kontrolního systému. Ten musí mít banka jak při udělení bankovní licence, tak rovněž v průběhu působení na trhu, a to především s ohledem na velkou míru rizika v oblasti bankovního sektoru. Každá banka musí dbát na to, aby její řídicí a kontrolní systém odpovídal její velikosti, jejímu modelu podnikání, prováděným činnostem a s nimi spojeným rizikům, protože složitost činností každé banky může být odlišná, a proto je nutné přizpůsobovat tomu dané požadavky.¹⁷² S tím souvisí nutnost pravidelného hodnocení účinnosti, ucelenosti a přiměřenosti takového systému, aby případné nedostatky mohly být včas odhaleny a napraveny.¹⁷³ Společně s hodnocením v rámci banky je také nezbytné, aby řídicí a kontrolní systém ověřil auditor, a to vždy dle stavu k 31. prosinci, když ve své zprávě zhodnotí soulad systému s právními předpisy a standardy, vyhodnotí funkčnost a efektivnost kontrolních mechanismů, zhodnotí rizika, kterým byl systém vystaven

¹⁶⁹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 170.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_r_ozhodnuti/prilohy/S-Sp-2015_00365_CNB_573.pdf

¹⁷² Dle ustanovení § 8b odst. 2 zákona o bankách v souladu s § 9 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁷³ Dle ustanovení § 8b odst. 3 zákona o bankách v souladu s § 51 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

v souvislosti se zjištěnými nedostatky. Tuto zprávu auditora poté banka předloží do konce února ČNB.¹⁷⁴

Česká právní úprava, vycházející ze směrnice CRD IV, strukturuje danou úpravu do čtyř základních kategorií požadavků. Řídicí a kontrolní systém se tak skládá z předpokladů řádné správy a řízení společnosti (neboli corporate governance), systému řízení rizik, systému vnitřní kontroly a zajišťování důvěryhodnosti, odborné způsobilosti a zkušeností orgánů a jejich členů. Nově řídicí a kontrolní systém zahrnuje také ozdravné plány dle zákona o ozdravných postupech, které banka musí vypracovat.¹⁷⁵ Vše výše uvedené spolu neodlučně souvisí, neboť členové orgánů mají na starosti obchodní vedení a kontrolu, avšak bez patřičných znalostí a zkušeností nebudou schopni svoje povinnosti plnit řádně. Zároveň s ohledem na častý značný rozsah činností bank není možné vše řídit a kontrolovat osobně, proto je důležité vytvořit fungující organizační strukturu společně s kontrolou a analýzou rizik.

Co se týče správy a řízení společnosti, banky jako akciové společnosti mohou zvolit organizační strukturu v podobě monistické či dualistické.¹⁷⁶ V případě, že banka zvolí monistickou podobu, dá se zjednodušeně říct, že řízení a kontrola jsou institucionálně spojeny, když tyto úkoly vykonává správní rada společně se statutárním ředitelem, který dle § 8 odst. 1 zákona o bankách musí být jejím členem. Zákon o bankách v případě monistické podoby upravuje určité odchylky, neboť stanovuje, že správní rada má mít minimálně pět členů¹⁷⁷ a statutární ředitel nesmí být zároveň předsedou správní rady, i když zákon o obchodních korporacích tuto možnost povoluje.¹⁷⁸ Pro případ dualistické struktury stanovuje zákon o bankách minimální počet členů představenstva na tři členy, i když zákon o obchodních korporacích připouští i nižší počet.¹⁷⁹ Tyto osoby musí být důvěryhodné, dostatečně odborně způsobilé a zkušené, tak jak bylo rozvedeno v podkapitole 2.3. I když může být pro banku náročnější najít takovéto osoby, považují stanovení vyššího limitu počtu členů orgánů u bank za žádoucí, neboť těmto orgánům náleží obchodní vedení a kontrola celé společnosti, a z důvodu specifčnosti bank je dobré, že se na důležitých rozhodnutích podílí více osob. Jedním z předpokladů řádné správy a řízení společnosti je to, aby v rámci organizační struktury byla řádně a průhledně vymezena působnost, rozhodovací pravomoci a

¹⁷⁴ Dle ustanovení § 22 odst. 2 zákona o bankách v souladu s § 52 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁷⁵ Dle § 9 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

¹⁷⁶ Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 411.

¹⁷⁷ Dle § 457 zákona o obchodních korporacích má mít alespoň 3 členy.

¹⁷⁸ Dle § 463 odst. 3 zákona o obchodních korporacích.

¹⁷⁹ Dle ustanovení § 439 odst. 1 zákona o obchodních korporacích v souladu s § 8 odst. 1 zákona o bankách.

neslučitelnost funkcí.¹⁸⁰ Obecně pravomoci daných orgánů pak vyjmenovává vyhláška č. 163/2014 Sb., když například kontrolnímu orgánu stanovuje kupříkladu posuzování činnosti řídicího orgánu, průběžné dohlížení na plnění strategií či stanovování zásad odměňování. Kontrolní orgán má také za úkol alespoň jednou ročně vyhodnocovat, zda je řídicí a kontrolní systém účinný, ucelený a přiměřený.¹⁸¹ Zato úkolem řídicího orgánu je zajištění řídicího a kontrolního systému a udržení jeho funkčnosti.¹⁸² Všechny výše uvedené požadavky jsou pak vyjádřeny ve vnitřních předpisech banky.¹⁸³ Pod řádnou správu a řízení společnosti spadá i řádné administrativní a účetní postupy, pod kterými si lze představit určité informační toky, zejména informační systém, aby veškeré potřebné informace byly dostupné osobám, které tyto informace potřebují.¹⁸⁴ Ožehavým tématem v rámci řádné správy a řízení společnosti se dá považovat systém odměňování, neboť tento má přispívat k účinnému řízení rizik a být s ním v souladu.¹⁸⁵ Podrobnosti týkající se odměňování jsou vymezeny v příloze č. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb., na kterou navazuje úřední sdělení ČNB ze dne 18. září 2014 k výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – odměňování, kde ČNB podává věcný výklad k příslušným požadavkům. Odměnou je myšlena mzda, peněžní i nepeněžní požitky či jiné příjmy pracovníka,¹⁸⁶ a jsou tvořeny pevnou a variabilní složkou. Účelem takové odměny má být „*prostřednictvím vhodné kombinace fixní a variabilní složky, peněžní a nepeněžní části a časového rozložení odměny motivovat pracovníky k obezřetnému přístupu k riziku a k dosažení dlouhodobých cílů finanční instituce.*“¹⁸⁷ Odměna by tedy měla pracovníky motivovat k řádnému výkonu svých pravomocí, aniž by musely podstupovat nadměrná rizika. Informace o odměňování poté banka musí předat ČNB do 30. června za uplynulé účetní období.¹⁸⁸

Banka je zároveň povinna mít zajištěn systém řízení rizik, který má umožňovat soustavné řízení rizik. Uvedený systém musí dávat nezkreslené údaje o podstupovaném riziku a musí být zaveden u všech činností a na všech úrovních, neboť pouze částečné monitorování rizika by nedávalo smysl. Současně by uvedený systém měl být schopen rozpoznat i nová rizika, související s ekonomickým a technologickým pokrokem. Banka by měla přijmout určitou strategii a s tím související postupy ohledně toho, jak příslušná rizika sledovat,

¹⁸⁰ Dle ustanovení § 8b odst. 1 písm. a) bod 2. zákona o bankách.

¹⁸¹ Dle ustanovení § 13 a 14 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁸² Dle ustanovení § 16 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁸³ Dle ustanovení § 10 vyhlášky 163/2014 Sb.

¹⁸⁴ Dle ustanovení § 8b odst. 1 písm. a) bod 3. zákona o bankách v souladu s § 23 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁸⁵ Dle ustanovení § 8b odst. 1 písm. a) bod 4. zákona o bankách.

¹⁸⁶ Dle ustanovení § 7 odst. 2 písm. f) vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁸⁷ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 29.

¹⁸⁸ Dle ustanovení § 113 odst. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

rozpoznat a měřit, vyhodnocovat a ohlašovat. Ovšem v tomhle ohledu by rozhodně neměla být pasivní a měla by zavést také určité postupy a opatření, jak se případným rizikům vyhnout či omezit jejich dopad.¹⁸⁹ Vyhláška č. 163/2014 Sb. výslovně vyjmenovává rizika, která je banka povinna řídit. Jedná se zejména o úvěrové, tržní, operační, likvidity, koncentrace a nadměrné páky, ale nesmí zapomínat i na další významná rizika, jako například riziko reputační nebo strategické.¹⁹⁰

Několikrát zde bylo již uvedeno, že banka podléhá kontrole jak ze strany orgánů dohledu, tak například ze strany auditora. Nesmíme však opomíjet systém vnitřní kontroly, který je velice důležitý, aby veškeré činnosti a procesy banky probíhaly řádně. Banka by zejména měla kontrolovat soulad svých činností s právním řádem a vnitřními předpisy. Nejen, že by banka měla dodržovat právní předpisy a své vnitřní předpisy, měla by také monitorovat regulační činnost, ať již v rámci přijímání českých předpisů, ale také v rámci evropského a mezinárodního práva, aby byla připravena na případné změny legislativy a mohla na ně akčně reagovat či se zapojit do debat ohledně jejich přijímání. Součástí vnitřní kontroly je taktéž vnitřní audit, který má kontrolovat činnosti banky a odhalovat nedostatky a rizika, společně s doporučeními k nápravě.¹⁹¹ Další podrobnosti k vnitřní kontrole obsahuje vyhláška č. 163/2014 Sb. v § 46 a následujících a v příloze č. 8.

V rámci řídicího a kontrolního systému jde o komplexní úpravu, která je obsažena v zákoně o bankách, prováděcí vyhlášce č. 163/2014 Sb., může však také vyplývat z nařízení CRR a dalších dokumentů. Pokud tento systém nesplňuje všechny požadavky vyplývající z těchto předpisů, dopustí se banka přestupku dle § 36e odst. 2 písm. a) zákona o bankách a může jí být uložena pokuta.

3.8 Pojištění pohledávek z vkladů

Povinné pojištění vkladů má dnes již své nezastupitelné místo ve vyspělých tržních ekonomikách, neboť poskytuje vkladatelům i celému bankovnímu odvětví určitou míru jistoty a zabezpečení v případě selhání banky. Sice může být spojováno s určitými ekonomickými důsledky pro jednotlivé banky nebo morálním hazardem, který se zde může projevat jak na straně bank, tak na straně vkladatelů, avšak výhody zde převažují nad nevýhodami. Morální

¹⁸⁹ Dle ustanovení § 8b odst. 1 písm. b) zákona o bankách v souladu s § 27 a 28 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁹⁰ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 141.

¹⁹¹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 143.

hazard bank se může projevovat tak, že banky budou ochotny podstupovat vyšší riziko, neboť podíl akcionářů na úhradě ztrát při úpadku banky vlastně odpadne a bude nahrazen pojištěním vkladů. Morální hazard vkladatelů zase spočívá v tom, že vkladatelé nebudou pro své vklady hledat banku se zdravou finanční situací, ale zvolí tu, kde jim budou nabídnuty lepší podmínky i za cenu rizikovosti. Tento argument ovšem souvisí s asymetrií informací, neboť vkladatelé nemají, i přesto že banky mají relativně rozsáhlou informační povinnost, dostatek informací, anebo tyto informace nejsou schopni vyhodnotit, a proto nikdy nebudou moci plnohodnotně posoudit situaci dané banky. Z toho důvodu je institut pojištění vkladů důležitý, neboť chrání jak samotné vkladatele, tak jednotlivé banky před úpadkem způsobeným náhodnými hromadnými výběry vkladů, a tím v podstatě celé bankovní prostředí, které by v situaci neexistence pojištění vkladů mohlo být ohroženo domino efektem.¹⁹² Je však nutné si uvědomit, že primárním důvodem je ochrana spotřebitelů a snížení systémového rizika je až dalším důvodem,¹⁹³ když není možné spoléhat na to, že tento institut stoprocentně ochrání bankovní systém před takovým selháním.

Pro banky znamená tento institut určité zatížení, neboť přináší náklady v podobě příspěvků do fondu, ze kterého jsou v případě selhání hrazeny náhrady vkladatelům. Ovšem považují tento systém za správný, neboť banka se tímto alespoň částečně podílí na úhradě svých dluhů vůči svým vkladatelům, které by v případě platební neschopnosti nebyla s největší pravděpodobností schopna splatit. Zároveň lze konstatovat, že tento institut snižuje míru rizika, které je banka ochotna podstupovat, a zvyšuje důvěru v bankovním odvětví.

Celá oblast doznala dosti velkých změn, neboť po finanční krizi bylo na úrovni EU přijato několik předpisů, jako například směrnice DGSD, jejímž cílem je odstranit některé rozdíly v úpravách členských států týkajících se systémů pojištění vkladů a pomoci tak vytvořit vnitřní trh v oblasti úvěrových institucí,¹⁹⁴ nebo směrnice BRRD, která stanoví postupy pro řešení krize úvěrových institucí. Transpozicí uvedených směrnic do českého právního řádu tak došlo k mnoha změnám u pojištění vkladů, které se týkají nejen otázek organizačních, ale například i mechanismu stanovování příspěvků bank a dalších praktických záležitostí.

Povinností banky a pobočky zahraniční banky z jiného než členského státu je účastnit se systému pojištění pohledávek z vkladů.¹⁹⁵ I pobočky zahraničních bank z členských států mají

¹⁹² Revenda, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, str. 394-396.

¹⁹³ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 36.

¹⁹⁴ Bod 2 a 3 recitálu směrnice DGSD.

¹⁹⁵ Dle ustanovení § 41a odst. 3 zákona o bankách.

povinnost účastnit se, avšak systému svého domovského státu.¹⁹⁶ Tím, že se účastní daného systému, musí také přispívat do Fondu pojištění vkladů, který již není samostatnou právnickou osobou, ale je součástí GSFT.¹⁹⁷ Stanovení a placení příspěvků do Fondu pojištění vkladů doznalo velkých změn, které považuji za pozitivní, neboť zohledňují konkrétní situaci každé banky, když nově berou v úvahu míru rizika, kterou banka podstupuje,¹⁹⁸ což pokládám za velmi důležité, neboť v případě podstupování většího rizika, bude banka povinna přispívat více, a v případě selhání se tak na náhradách vkladatelům bude podílet ve větší míře, což je rozhodně žádoucí. Do účinnosti novely zákona o bankách č. 375/2015 Sb. byla výše příspěvku stanovena pevnou sazbou zakotvenou v zákoně a vypočetla se z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů.¹⁹⁹ Nyní je pro každou banku určena výše příspěvku rozhodnutím ČNB, která jej stanoví do 31. května příslušného roku, neboť příspěvky jsou nyní určovány na roční bázi, a nikoliv čtvrtletně, jak tomu bylo před uvedenou novelou. Stanovení výše příspěvku se však dosti zkomplikovalo, protože v něm hraje roli několik faktorů. ČNB při rozhodování postupuje dle pokynů Evropského orgánu pro bankovníctví, které upravují právě výpočet příspěvku. Při výpočtu vychází z celkového objemu krytých pohledávek z vkladů a již zmíněného bankou podstupovaného rizika. Lze si tedy všimnout i další odchylky od předchozí úpravy, neboť nyní se do výpočtu zahrnují pouze kryté pohledávky z vkladů, což znamená pojištěné pohledávky nepřevyšující částku odpovídající 100.000 EUR pro oprávněnou osobu u jedné banky.²⁰⁰ Pojištěnými pohledávkami jsou míněny pohledávky z vkladů, které jsou vedeny na neanonymní fyzickou či právnickou osobu jako kreditní zůstatky na účtech.²⁰¹ ČNB ve svém rozhodnutí bere také v potaz informace od GSFT ohledně výše prostředků ve Fondu pojištění vkladů, neboť do 3. července 2024 má výše prostředků ve Fondu pojištění vkladů dosáhnout minimálně 0,8 % objemu krytých pohledávek z vkladů,²⁰² a v případě, že tento objem bude naplněn, tak poté je výše příspěvků snížena a stanovována tak, aby v daném roce celkově odpovídala hodnotě 0,045 % objemu krytých pohledávek z vkladů.²⁰³ Tak se může dít i nyní, neboť již v roce 2016 fond

¹⁹⁶ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 557.

¹⁹⁷ Blíže o této změně pojednáno v kapitole 5.

¹⁹⁸ Dle ustanovení § 41ca odst. 2 zákona o bankách.

¹⁹⁹ Dle ustanovení § 41c odst. 6 zákona o bankách, ve znění před účinností novely č. 375/2015 Sb.

²⁰⁰ Dle ustanovení § 41ca odst. 4 zákona o bankách.

²⁰¹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 566.

²⁰² V souladu s ustanovením § 44f zákona o bankách.

²⁰³ Dle ustanovení § 41ca odst. 4 zákona o bankách.

disponoval požadovanou výší,²⁰⁴ a i když probíhají nějaké výplaty náhrad, objem prostředků ve fondu by měl být stále nad požadovanou úrovní.

V případě, že banka se stanovením výše příspěvku nesouhlasí, může podat proti takovému rozhodnutí rozklad, avšak tento dle § 41cb odst. 4 zákona o bankách nemá odkladný účinek. To znamená, že banka bude muset daný příspěvek zaplatit dříve, než se o jejím rozkladu rozhodne, neboť nejpozději do 30. června příslušného roku musí roční příspěvek zaplatit.²⁰⁵ Při prodlení se splácením ročního příspěvku je pak banka povinna uhradit úroky z prodlení z dlužné částky v souladu s ustanovením § 1970 občanského zákoníku. Načež tyto dlužné prostředky může GSFT po bance vymáhat.²⁰⁶ Zároveň se tímto banka může dopustit správního deliktu dle § 36e odst. 5 písm. f), za který jí hrozí pokuta ve výši až 50 milionů Kč.

Za určitých okolností lze bance uložit povinnost platit mimořádný příspěvek, nebo může být příspěvek dočasně snížen až pozastaven. O tom rovněž rozhoduje ČNB.

Co se týče podrobností týkajících se Fondu pojištění vkladů, jako náhrad či postupu jejich vyplácení, o tom bude blíže pojednáno v kapitole č. 5.

²⁰⁴ <https://www.garancnisystem.cz/banky-do-garancniho-systemu-letos-odvedou-mene-penez-nez-v-roce-2015/?reseni-krize#text>

²⁰⁵ Dle ustanovení § 41cb odst. 4 zákona o bankách.

²⁰⁶ Dle ustanovení § 41cd zákona o bankách.

4. Úprava řešení krize

4.1 Důvody úpravy řešení krize

Primárním důvodem úpravy řešení krize byla globální finanční krize v letech 2007 až 2009, která postihla rovněž bankovní sektor, a mnoho bank, které se ocitly v úpadku, nebo jim hrozil úpadek, bylo sanováno pomocí prostředků vlád a centrálních bank. Jako jeden z příkladů lze uvést pomoc bance Fortis Bank SA/NV, která od vlád zemí Beneluxu obdržela pomoc čítající dohromady 11,2 miliard eur výměnou za 49procentní podíl v dceřiných společnostech Fortis ve své zemi.²⁰⁷

Takováto opatření souvisí s institutem věřitele poslední instance, který je nejčastěji představován centrálními bankami, avšak v poslední době jej lze vztáhnout rovněž na vlády jednotlivých států či ministerstva financí.²⁰⁸ Důvodem tohoto institutu je skutečnost, že se banky mohou dostat do problémových situací, kdy se jim například nedaří získat chybějící prostředky na mezibankovním trhu, a tyto problémy by následně mohly vyústit v dalekosáhlejší problémy mající efekt na celý finanční systém. Proto při splnění určitých podmínek je tu věřitel poslední instance, který problémové bance, která je však solventní, poskytne danou pomoc. V době krize byl však institut věřitele poslední instance využit i v případech, kdy nebyly splněny podmínky, neboť problémovými institucemi byly banky, které byly považovány za „too big to fail“, a proto centrální banky či státy nemohly připustit úpadek takových velkých institucí, jelikož tento by s sebou mohl nést následek ztráty důvěry v bankovní systém a případné ochromení ekonomické aktivity.²⁰⁹

Doktrína „too big to fail“ souvisí s morálním hazardem bankovních institucí, „*zejména s tzv. implicitním morálním hazardem: pokud máte za to, že vás někdo „vytáhne z bryndy“ – když jste se chovali riskantně a něco vám nevyšlo, pak se riskantně chovat budete. V tomto přesvědčení vás ještě více utvrdí, pokud už se stalo, že někomu v podobné situaci bylo takto pomozeno.*“²¹⁰

Proto v návaznosti na výše uvedené, kdy problematickým institucím byla poskytnuta pomoc centrálními bankami a vládami jednotlivých států za použití veřejných prostředků, došla Evropská unie k závěru, že tento přístup není do budoucna udržitelný a řešení na národních úrovních je nedostatečné a neefektivní, neboť v rámci Evropské unie působí mnoho

²⁰⁷ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1439860-evropske-banky-fortis-a-bb-srazil-a-krize-na-kolena-prevezme-je-stat>

²⁰⁸ Jurošková, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, s. 42.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Štěpánek, P. *O morálním hazardu*. Bankovníctví. 2015, 2, str. 20.

úvěrových institucí přeshraničně, a pro řádné fungování jednotného trhu je nutná harmonizace prostředků pro řešení krize. Takové řešení má přispět k udržení finanční stability v rámci celé Unie, předcházet případným budoucím finančním krizím, a pokud by k nim došlo, tak minimalizovat dopady na finanční systém a na daňové poplatníky.²¹¹

Předmětné úvahy nakonec vyústily v přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. 4. 2014 o systémech pojištění vkladů (DGSD) a zejména směrnice 2014/59/EU ze dne 15. 5. 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků (BRRD). Druhá jmenovaná směrnice byla do českého právního řádu transponována zákonem č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, s účinností od 1. 1. 2016, čímž však nebyla daná směrnice transponována včas, a Evropská komise podala žalobu k Soudnímu dvoru Evropské unie za neprovedení transpozice ve stanovené lhůtě v souladu s článkem 258 Smlouvy o fungování Evropské unie.²¹²

BRRD však obsahuje pouze minimální harmonizaci, a členské státy proto mohou stanovit přísnější pravidla řešení krize, pokud tyto budou v souladu s úpravou uvedenou ve směrnici.²¹³

4.2 Povinné osoby

Základní otázkou ohledně preventivních opatření a následného řešení krize je, koho se daná úprava týká. Stěžejní v této věci je článek 1 BRRD, který vyjmenovává subjekty, na které se daná směrnice vztahuje. Jedná se zejména o instituce usazené v Unii, finanční instituce usazené v Unii, finanční holdingové instituce, smíšené finanční holdingové společnosti a holdingové společnosti se smíšenou činností usazené v Unii. Směrnice se za specifických podmínek může vztahovat i na pobočky institucí usazených mimo Unii. Při uplatňování nástrojů uvedených ve směrnici je nutné rovněž brát v úvahu povahu podnikání výše uvedených subjektů, jejich vlastnickou strukturu, právní formu, rizikový profil, velikost a právní status, nebo například propojenost s ostatními institucemi nebo obecně s finančním systémem.

Výše uvedené subjekty však musí být blíže rozvedeny, aby bylo jasné, kterých se daná opatření dále týkají. Institucí je dle článku 2 odst. 1 bodu 23 BRRD myšlena úvěrová instituce

²¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-416_cs.htm

²¹² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5827_cs.htm

²¹³ Článek 1 odst. 2 BRRD.

nebo investiční podnik. „*Úvěrová instituce je podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.*“²¹⁴ V rámci českého právního řádu se daná definice jednoznačně vztahuje na banky, a to dle § 1 odst. 1 zákona o bankách.

„*Investičním podnikem se rozumí právnická osoba, jejímž obvyklým předmětem činnosti či podnikání je poskytování jedné nebo více investičních služeb třetí osobě nebo provádění jedné nebo více investičních činností na profesionálním základě.*“²¹⁵ Na daný investiční podnik se bude směrnice vztahovat v případě, že investiční podnik podléhá požadavku na počáteční kapitál dle článku 28 odst. 2 CRD IV, a to ve výši 730.000 EUR. V rámci českého právního řádu se daná definice vztahuje na obchodníka s cennými papíry dle § 5 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

Další definice, jako definice finanční instituce, finanční holdingové instituce a dalších, jsou uvedeny v předmětné směrnici, která odkazuje na další právní úpravu, neboť vymezení těchto subjektů nebude vždy jednoduché.

Subjekty, kterých se týká úprava ozdravných postupů a řešení krize, jsou transponovány do zákona o ozdravných postupech, a to konkrétně v § 3, který tyto subjekty nazývá jako povinné osoby. Povinnou osobou je tedy instituce, finanční instituce, finanční holdingová osoba, smíšená finanční holdingová osoba a smíšená holdingová osoba. Definice těchto subjektů jsou obdobné s definicemi uvedenými ve směrnici, když definice instituce v zákoně o ozdravných postupech neobsahuje dovětek, že úvěrovou institucí nezahrnují subjekty uvedené v článku 2 odst. 5 CRD IV, jako například centrální banky, či žirové instituce poštovních úřadů. Toto ustanovení v CRD IV dále vyjmenovává instituce v jednotlivých zemích, na které se směrnice nepoužije, avšak Česká republika v tomto výčtu žádný subjekt uveden nemá, z toho důvodu nejspíš zákonodárce vypustil tento dovětek z definice instituce.

Výše uvedené se zabývalo všeobecným rámcem subjektů, na které se vztahuje BRRD a zákon o ozdravných postupech, tato práce se však výhradně věnuje instituci bank.

4.3 Orgán příslušný k řešení krize

BRRD zavádí nový orgán, který má být příslušný k řešení krize, a přiznává mu pravomoci týkající se řešení krize. Směrnice však již neurčuje, který orgán veřejné správy má tuto funkci zastávat, avšak nechává toto na uvážení členských států, které si v rámci

²¹⁴ Článek 4 odst. 1 bod 1 CRR.

²¹⁵ Článek 4 odst. 1 bod 1 MiFID.

transpozice určí, jaký orgán bude příslušný k řešení krize. Dle článku 3 odst. 3 BRRD to mohou být národní centrální banky, příslušná ministerstva nebo jiné orgány veřejné správy. Výjimečně může takovým orgánem příslušným k řešení krize být orgán pro dohled. Právě taková situace nastala v České republice, neboť dle § 5 zákona o ozdravných postupech je orgánem příslušným k řešení krize Česká národní banka a zároveň dle § 2 odst. 2 písm. d), resp. § 44 zákona o ČNB vykonává dohled.

Je však nutné dodat, že v takovém případě musí být zajištěna provozní nezávislost mezi orgánem dohledu a orgánem příslušným k řešení krize, aby nedocházelo ke střetům zájmů mezi danými funkcemi. Tento požadavek je upraven jak v § 44aa zákona o ČNB, tak v zákoně o ozdravných postupech, který také výslovně uvádí, že Česká národní banka má zajistit funkční oddělení útvaru vykonávajícího působnost orgánu příslušného k řešení krize od ostatních činností, když toto oddělení činností bude upraveno vnitřním předpisem.²¹⁶ Příslušné funkční oddělení je proto upraveno v Organizačním řádu ČNB, který výslovně uvádí pravomoci předmětných sekcí a odborů, když působnost orgánu příslušného k řešení krize dle zákona o ozdravných postupech vykonává odbor restrukturalizace.²¹⁷

Oddělení činností však neznamená, že předmětné sekce a odbory spolu nespolupracují, neboť takovéto striktní oddělení by nevedlo k řádnému výkonu funkcí orgánů a mohlo by narušit plnění stanovených úkolů. Požadavek úzké spolupráce je upraven jak v BRRD, tak rovněž v zákoně o ozdravných postupech. Spolupráce je nutná taktéž s orgány příslušnými k řešení krize z jiných členských států, orgány příslušnými k řešení krize skupiny a s Evropským orgánem pro bankovníctví (EBA).

BRRD umožňuje členským státům, aby výjimečně určily více orgánů příslušných k řešení krize. To není případ České republiky, neboť ta určila pouze Českou národní banku, avšak například Chorvatsko nebo Španělsko určilo svými orgány příslušnými k řešení krize dokonce tři subjekty a Rumunsko, Dánsko nebo Řecko orgány dva.²¹⁸ Situací, kdy musí více orgánů spolupracovat dohromady, je otázka bankovní unie, kdy orgán příslušný k řešení krize spolupracuje s Jednotným výborem pro řešení krize, orgány příslušnými k řešení krize v rámci eurozóny a orgány příslušnými k řešení krize členský států, které se staly dobrovolnými členy bankovní unie, a to v rámci jednotného mechanismu pro řešení krize.²¹⁹ O problematice bankovní unie bude v krátkosti pojednáno v další podkapitole 4.4.

²¹⁶ Dle ustanovení § 6 zákona o ozdravných postupech.

²¹⁷ Ustanovení Organizačního řádu ČNB naplňující zákonné požadavky dané § 5 a § 6 zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (ZOPRK) § 44aa zákona o České národní bance.

²¹⁸ <http://www.eba.europa.eu/about-us/organisation/resolution-committee/resolution-authorities>

²¹⁹ <http://www.rezolucnarada.sk/en/resolution-council/about-the-resolution-council>

Orgán příslušný k řešení krize je nadán mnoha pravomocemi, které budou dále rozvedeny v této práci u příslušných institutů řešení krize. Česká národní banka je dle zákona o ozdravných postupech oprávněna jednat bez omezení nebo souhlasu, které může vyžadovat jiný právní předpis. Rovněž je Česká národní banka oprávněna provádět cvičné řešení nepříznivých situací a cvičné řešení krize.²²⁰ V roce 2016 například EBA provedla stress testy v 51 evropských bankách, které pokrývají 70 % aktiv celého bankovního sektoru Evropské unie, a výsledky testu byly vcelku uspokojivé, neboť pouze jedna z testovaných bank by v případě horšího ekonomického vývoje skončila v záporných číslech, avšak tato již představila svůj záchranný plán, aby k takové situaci nedošlo.²²¹

4.4 Bankovní unie

Jedním z aspektů bankovní unie je řešení krize, jelikož úvahy o bankovní unii se začaly naplňovat po finanční krizi. Úprava bankovní unie navazuje na článek 114 SFEU a na článek 127 odst. 6 SFEU, který Radu opravňuje, že může zvláštním legislativním postupem jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropskou centrální bankou formou nařízení svěřit Evropské centrální bance zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi.

Počátky bankovní unie lze položit do roku 2012, kdy byly formulovány čtyři pilíře, které má bankovní unie zahrnovat, a to zejména jednotnou bankovní regulaci, jednotný bankovní dohled, jednotné řešení bankovních problémů a jednotný systém pojištění vkladů.²²² Bankovní unie má tedy doplňovat hospodářskou a měnovou unii a vnitřní trh.²²³

Avšak budování bankovní unie je postupné, protože zatím ne všechny členské státy Evropské unie jsou její součástí. Prozatím je její členství vázáno na členství v eurozóně, nebo na dobrovolné přistoupení. Například Česká republika prozatím do bankovní unie vstoupit nehodlá, neboť v ní zatím nevidí převahu výhod nad nevýhodami. Dle Petra Dvořáka, prorektora pro studijní a pedagogickou činnost Vysoké školy ekonomické v Praze, je dalším důvodem, proč nevstupovat do bankovní unie to, „že české bankovníctví je momentálně v lepší kondici nežli to evropské, a tak by vstup do unie byl pro nás spojen spíše s náklady než přínosy. Je to logické, protože bankovní unie je (asi ne vždy úplně optimálním) výsledkem

²²⁰ Dle ustanovení § 5 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

²²¹ Zamrazilová, E., Sobková, M. *Další stress testy jsou za námi, výsledky jsou poměrně pozitivní*. Bankovníctví, 2016, 8, str. 23.

²²² <http://bankovnictvionline.cz/top-clanek/vstoupit-ci-nevstoupit-do-bankovni-unie>

²²³ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html

hledání způsobu, jak řešit problémy evropského bankovníctví, resp. jak jim předcházet. Čekat na to, až pro nás bude vstup do bankovní unie jednoznačně výhodný, je čekáním na to, až naše bankovníctví nebude vykazovat tak dobré výsledky. Otázka, kterou bychom si měli spíše klást, tak zní, jestli se chceme aktivně podílet na společném hledání nelehké cesty ke stabilitě bankovníctví v EU, nebo budeme spoléhat sami na sebe. Dáme-li přednost druhé variantě, potom by bylo korektní u ní setrvat i v okamžiku, kdy by se situace změnila, a naše banky by se dostaly do vážnějších problémů. ²²⁴ S tímto názorem se ztotožňuji, neboť Česká republika by neměla stát mimo rámec vytváření systému, ale měla by přispět svojí aktivitou i v době, kdy to pro ni není tolik přínosné.

Nejdůležitějšími prvky dnešní bankovní unie jsou jednotný mechanismus dohledu (SSM) a jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM). Proto jedním ze základních předpisů je také BRRD, která upravuje řešení krize. Účelem jednotného mechanismu pro řešení krizí je tedy zajištění rychlého a efektivního řešení krize bank, které se ocitnou v úpadku. Velkou výhodou může být, že důležité evropské banky, jejichž úpadek by mohl mít vliv na celý finanční systém Unie, působí přeshraničně, a v rámci řešení krize se tak může podílet právě jednotný mechanismus pro řešení krize, který by měl zaručit objektivní přístup, neboť Evropská centrální banka působící v Jednotném výboru pro řešení krize nepreferuje zájmy žádných zemí.

4.5 Příprava a prevence

Uvedená směrnice BRRD stojí na principu, že selhání bank se dá předejít, pokud budou určité ukazatele průběžně sledovány.²²⁵ Úprava krize a jejího předcházení navazuje na obezřetnostní pravidla rozebíraná v předchozí kapitole a doplňuje tak úpravu směrnice CRD IV a nařízení CRR. Směrnice BRRD tak zavádí do národních právních řádů další pravidla, která musí být bankami dodržována v průběhu jejich činnosti, neboť právě takovýto postup může zažehnat případnou krizi, a v konečném důsledku bude méně nákladný, než řešení celé problematické situace až ex post. Do fáze příprav a prevence patří vypracovávání ozdravných plánů, což je povinností jednotlivých bank či skupin, vytváření plánů řešení krize, za které jsou odpovědné orgány příslušné k řešení krize, a rovněž přispívání do Fondu řešení krize, který v případě krize může být použit na její financování, aby se i jednotlivé banky podílely na nákladech svého selhání.

²²⁴ Bankovní unie, Ano, nebo ne? Bankovníctví, 2016, 4, str. 12.

²²⁵ Kabelík, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014, str. 101.

4.5.1 Ozdravné plány

Povinnost vypracovávat ozdravné plány je jednou z hlavních povinností vyplývajících ze směrnice BRRD a zákona o ozdravných postupech, která je stanovena přímo bankám, neboť jinak jsou povinnosti ukládány spíše regulátorům a orgánům dohledu.²²⁶ Banky a jiné instituce vypracovávají ozdravný plán, který je součástí řídicího a kontrolního systému popsaného v předchozí kapitole, a udržují jej aktualizovaný, což znamená, že je nutné jej doplňovat minimálně jednou ročně, a v případě podstatné změny bez zbytečného odkladu.²²⁷ Aktualizace na každoroční bázi byla zvolena z toho důvodu, aby administrativní zátěž bank nebyla tak vysoká, avšak aby také přípravy na krizové situace byly co nejefektivnější.²²⁸ Otázkou je, zda tato pravidelná aktualizace není stále dosti administrativně zatěžující, neboť banka musí ozdravný plán předkládat k posouzení ČNB, a to jak po jeho sestavení, tak i po jeho aktualizaci. Společně s tím musí předložit doklady, že navrhovaná opatření by vedla k zachování činnosti, a plán a konkrétní opatření, která by bylo možné rychle a účinně provést.²²⁹ Zároveň musí být ozdravný plán před předložením k posouzení schválen vedoucím orgánem.²³⁰ V tomto spatřuji rovněž problematický prvek, neboť považuji za uvedení vedoucího orgánu za nejednoznačný pojem. Vedoucím orgánem je totiž orgán, který je oprávněn stanovovat strategii, cíle a celkové směřování instituce a který kontroluje a sleduje rozhodování osob ve vedení, a jehož členy jsou osoby, které skutečně řídí činnost instituce.²³¹ Jedná se tedy o statutární orgán, správní radu, dozorčí radu nebo kontrolní komisi dle § 2 odst. 1 písm. t) zákona o ozdravných postupech. V případě monistické struktury banky je tato debata bezpředmětná, neboť se bude jednat o správní radu, avšak v případě dualistického modelu může být toto ustanovení problematické, když tomuto pojetí bude odpovídat představenstvo společně s dozorčí radou.²³²

Český zákonodárce požaduje, aby ozdravný plán byl založen na realistických předpokladech,²³³ neboť je přesvědčen, že tento požadavek vyplývá z ducha směrnice BRRD, i když v něm není výslovně zakotven.²³⁴ Banka ve svém ozdravném plánu zahrne různá

²²⁶ <http://euractiv.cz/clanky/ekonomika-a-euro/bankovni-regulace-ceske-banky-varuji-pred-nezamyslenymi-dusledky-012783/>

²²⁷ Dle ustanovení § 9 odst. 1 a 2 zákona o ozdravných postupech.

²²⁸ Dle důvodové zprávy k zákonu o ozdravných postupech, str. 145.

²²⁹ Dle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

²³⁰ Dle ustanovení § 10 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

²³¹ Dle ustanovení čl. 3 odst. 1 bod 7 směrnice CRD IV.

²³² Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 115 – 116.

²³³ Dle ustanovení § 9 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

²³⁴ Dle důvodové zprávy k zákonu o ozdravných postupech, str. 145.

ozdravná opatření, která bude možné použít, pokud se její finanční situace zhorší. Zároveň k těmto opatřením uvede, za jakých podmínek budou zavedeny, a jak se při jejich zavádění bude postupovat, k čemuž má také pomoci systém snadno sledovatelných ukazatelů kvalitativní či kvantitativní povahy, které nastíní situace, ve kterých bude účelné přijmout ozdravná opatření. Uvedené ukazatele pak musí banka průběžně sledovat a vyhodnocovat, aby odpovídající opatření bylo možné přijmout včas.²³⁵ Ozdravné plány mají navíc vycházet z analýz více možných scénářů makroekonomických a finanční obtíží a nesmí předpokládat poskytnutí veřejné podpory, či spoléhat na poskytnutí úvěrů a provedení obchodů s ČNB.²³⁶ Dle přílohy směrnice BRRD oddílu A obsahuje i zákon o ozdravných postupech výčet, byť jen demonstrativní, co musí ozdravný plán obsahovat. Konkrétní obsahované požadavky, které má banka do ozdravného plánu zahrnout, může bance stanovit rovněž ČNB. Zavádění ozdravných plánů je rozhodně pozitivní věc v rámci prevence, a tuto povinnost plnily některé banky již před harmonizací v rámci EU,²³⁷ avšak není možné spoléhat na to, že tyto plány odvrátí krizi jednou pro vždy, neboť nelze se připravit na všechny situace, které mohou nastat. Ale v rámci sledování určitých ukazatelů bude možné dopředu sledovat zhoršení situace a pravidelnou aktualizací budou i tyto plány a postupy zdokonalovány.

Považuji za logické, že směrnice BRRD a rovněž i zákon o ozdravných postupech obsahuje možnost zjednodušení pro určité instituce, kterým mohou být stanoveny výjimky v přijímání ozdravného plánu, neboť ČNB může rozhodnout o omezeném rozsahu požadavků uváděných v ozdravném plánu, odchýlném termínu sestavení nebo aktualizace ozdravného plánu. Vždy je nutné v takové situaci přihlídnout k charakteru dané instituce, ale také k možnému dopadu na finanční systém a jiným účinkům, které takové rozhodnutí s sebou může nést.²³⁸

Výše uvedené se týkalo bank, které nejsou součástí skupiny,²³⁹ avšak pokud je banka součástí nějaké, vypracovává se skupinový ozdravný plán, jehož součástí jsou opatření jak na úrovni dané skupiny, tak na úrovni jednotlivých institucí, které jsou její součástí. Skupinový ozdravný plán však musí obsahovat podobné náležitosti, jako individuální ozdravný plán, pouze posuzování skupinového plánu je poněkud odlišné, neboť zde vystupují i další posuzující orgány.²⁴⁰

²³⁵ Dle ustanovení § 9 odst. 1 a 5 zákona o ozdravných postupech.

²³⁶ Dle ustanovení § 9 odst. 1 a 3 zákona o ozdravných postupech.

²³⁷ World Bank Group. *Understanding bank recovery and resolution in the EU: A guidebook to the BRRD*. Vienna: World Bank Group, 2017, p. 50.

²³⁸ Dle ustanovení § 8 zákona o ozdravných postupech.

²³⁹ Dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. n) zákona o ozdravných postupech se skupinou rozumí ovládající osoba a jí ovládané osoby.

²⁴⁰ Dle ustanovení § 12 a násl. zákona o ozdravných postupech.

4.5.2 Plány řešení krize

Plán řešení krize na rozdíl od ozdravných plánů vypracovává orgán příslušný k řešení krize, ať již je to ČNB, nebo v případě skupinového plánu orgán příslušný k řešení krize skupiny za spolupráce orgánů příslušných k řešení krize ovládaných osob. Povinností bank a investičních podniků je poskytovat součinnost k vypracování příslušných plánů řešení krize, neboť příslušný orgán nemusí mít k dispozici veškeré nutné podklady.²⁴¹ V případě neposkytnutí informací a součinnosti hrozí instituci pokuta, neboť se jedná o správní delikt dle § 237 odst. 2 písm. f) zákona o ozdravných postupech.

Co se týče aktualizace plánu řešení krize, platí obdobně jako u ozdravných plánů každoroční aktualizace. Pokud instituce změní svoji právní či organizační strukturu, obchodní činnost nebo se změní její finanční situace, a tyto skutečnosti mohou vést ke snížení efektivity plánu řešení krize, musí být o takové změně ČNB informována, aby na ně mohla v rámci plánů řešení krize okamžitě reagovat.²⁴²

Instituce jsou o hlavních prvcích jejich plánu řešení krize informovány, avšak jinak podléhá mlčenlivosti, a proto není veřejně dostupný.²⁴³ Obecně plán řešení krize obsahuje opatření, která bude možné použít v případě řešení krize. Vyjmenovává možné situace, které mohou způsobit selhání, a zároveň různé strategie pro řešení krize.²⁴⁴ Stejně jako ozdravné plány nesmí předpokládat poskytnutí nouzové likviditní pomoci nebo mimořádných veřejných prostředků.

Součástí plánu řešení krize je taktéž posouzení způsobilosti k řešení krize, což znamená, že selhání banky je možné řešit likvidací, postupy podle insolvenčního zákona nebo dle zákona o ozdravných postupech, a takové řešení nebude mít značný nepříznivý dopad na finanční systém, ať již v domovském či jiném členském státě, nebo v Unii. Příloha C směrnice BRRD upravuje skutečnosti, které mají být vzaty v úvahu při posuzování způsobilosti k řešení krize. Jelikož celá úprava řešení krize stojí na principu ochrany veřejných prostředků a daňových poplatníků, je nutné, aby při posuzování nebylo předpokládáno využití mimořádných veřejných prostředků. V případě, že jsou nalezeny překážky ve způsobilosti k řešení krize, je banka vyzvána, aby tyto překážky odstranila.

²⁴¹ Dle ustanovení § 17 odst. 6 zákona o ozdravných postupech.

²⁴² Dle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁴³ Dle ustanovení § 17 odst. 2 a důvodové zprávy k zákonu o ozdravných postupech, str. 146.

²⁴⁴ http://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_tvorba_planu.html

4.6 Včasný zásah

Tato fáze se nachází mezi přípravnými opatřeními a již samotným řešením krize, když má za úkol zabránit bankám, aby selhaly a musela tak být použita opatření řešení krize. V této situaci se instituce nachází v určitých problémech, které by mohly vyústit k následnému selhání, a proto je dobré včas zasáhnout. Varovnými spouštěči, že banka může být v ohrožení, je zejména rychle se zhoršující finanční situace dané instituce, nebo nedodržování stanovených pravidel, když některá byla uvedena v předchozí kapitole, jako například nedodržování kapitálových požadavků, překročení dovolené expozice apod.²⁴⁵ Avšak sama skutečnost těchto problémů automaticky neznamená, že opatření včasného zásahu budou použita. Je nutné předmětnou situaci zanalyzovat a zvážit, zda nastalá situace vyžaduje použití takových opatření.²⁴⁶

Avšak v případě, že ČNB shledá využití opatření včasného zásahu za opodstatněné, má k dispozici řadu nástrojů, které může dané instituci uložit, aby provedla, nebo zavedla. Může se tak jednat například o provedení opatření dle ozdravného plánu, výměnu člena vedoucího orgánu, provedení změn ve strategii podnikání a jiné další.²⁴⁷ ČNB však může použít i tvrdší opatření, a to v podobě výměny vrcholného vedení a vedoucího orgánu, nebo v podobě zavedení dočasné správy, která má být použita v případě, že předchozí by nevedly k nápravě. Osoba nebo osoby ve funkci dočasného správce musí mít dostatečnou kvalifikaci, schopnosti a znalosti, a nesmí u ní docházet ke střetu zájmů ve vztahu k dané bance.²⁴⁸ V rozhodnutí o zavedení dočasné správy jsou vymezena práva a povinnosti dočasného správce, a pokud je tento oprávněn zastupovat danou banku, zapíše se údaj o dočasné správě do obchodního rejstříku.²⁴⁹ Trvání dočasné správy by mělo být časově omezeno, když by nemělo trvat déle než jeden rok, avšak je možné v odůvodněných případech tuto dobu prodloužit.²⁵⁰

Skutečnost, že včasný zásah nebyl proveden, neznamená, že nebude možné použít opatření k řešení krize, neboť uložení včasného zásahu není podmínkou pro uplatnění opatření k řešení krize.²⁵¹

²⁴⁵ World Bank Group. *Understanding bank recovery and resolution in the EU: A guidebook to the BRRD*. Vienna: World Bank Group, 2017, p. 62 – 64.

²⁴⁶ Tamtéž, p. 65.

²⁴⁷ Dle ustanovení § 37 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁴⁸ Dle ustanovení § 40 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁴⁹ Dle ustanovení § 41 odst. 1 v souladu s § 43 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁵⁰ Dle ustanovení § 48 zákona o ozdravných postupech.

²⁵¹ Dle ustanovení § 78 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

4.7 Řešení krize

Opatření k řešení krize je možné využít, pokud daná instituce selhává, nebo se takové selhání dá v nejbližší době důvodně očekávat. Tyto případy upravuje § 4 zákona o ozdravných postupech a jedná se zejména o případy, kdy instituci lze odejmout licenci, neboť jí vznikla ztráta způsobující podstatný pokles výše jejího kapitálu, kdy není schopna splnit své splatné dluhy, výše jejich závazků převyšuje její majetek, nebo kdy její stav vyžaduje poskytnutí veřejné podpory. Pokud banka selhává, je povinna toto oznámit ČNB, a to bez zbytečného odkladu,²⁵² aby se daná situace mohla vyřešit co nejrychleji, nejlépe v zárodku, a tím se její stav nezhoršoval, a případně nešířil na další instituce. Skutečnost, že daná banka selhává, však ještě neznamená, že budou uplatněna opatření k řešení krize, neboť toto je pouze jednou z podmínek. V takové situaci je totiž také nutné posoudit, zda neexistuje jiné opatření, které by pomohlo předmětnou věc vyřešit, protože řešení krize dle zákona o ozdravných postupech by mělo být použito, pokud je na takovém řešení veřejný zájem.²⁵³ Veřejný zájem souvisí s účelem řešení krize a bude naplněn, pokud je důležité, aby selhávající instituce pokračovala v zásadních činnostech, neboť ty jsou pro systém významné, či aby se zabránilo šíření krize a ohrožení finanční stability na trhu i přeshraničně. To dále souvisí s tím, že by instituce neměly spoléhat na používání mimořádné finanční podpory, která by měla být v takových situacích minimální. V neposlední řadě je také nutné chránit prostředky vkladatelů a investorů. Tyto všechny faktory hrají roli v posuzování, zda uplatnit opatření řešení krize, nebo nikoliv, a měly by při daném posuzování mít stejnou váhu.²⁵⁴ Zjednodušeně lze říci, že jde o insolventní instituci, kdy lze její stav řešit likvidací nebo postupem dle insolvenčního zákona, avšak tento způsob by nevedl k dosažení výše uvedených účelů v takové míře.²⁵⁵

Jak již bylo zmíněno, předmětná úprava byla přijata zejména s ohledem na poslední finanční krizi, kde musely být použity veřejné prostředky k záchraně finančních institucí, a proto byla snaha zabránit opakování takové situace. Nyní je těžké hodnotit, jak mohou být daná opatření účinná, když například ČNB prozatím nástroje pro řešení krize nepoužila,²⁵⁶ avšak jsem přesvědčena, že je to krok dobrý směrem, i když je nutné stanovená pravidla podrobovat neustále zkoumání, zda nejsou příliš zatěžující a zda přispívají svému účelu, neboť české banky v době přijímání zákona o ozdravných postupech projevovaly své obavy

²⁵² Dle ustanovení § 77 zákona o ozdravných postupech.

²⁵³ Dle ustanovení § 78 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁵⁴ Dle ustanovení § 75 zákona o ozdravných postupech.

²⁵⁵ Kabelík, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014, str. 105.

²⁵⁶ http://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_info_nastroje.html

z možných negativních důsledků, zejména z toho, že stanovovaná pravidla málo hledí na národní specifika.²⁵⁷

4.7.1 Zásady řešení krize

Řešení krize stojí na určitých zásadách, které je nutné mít na paměti při uplatňování opatření k řešení krize. Podstatou dané úpravy, kterou lze označit za jednu z příčin přijetí úpravy řešení krize je to, že vzniklé ztráty mají nést akcionáři a věřitelé dané instituce, nikoliv daňoví poplatníci, jak tomu bylo v případě řešení poslední finanční krize. Tyto osoby by však uplatněním daných opatření neměly utrpět větší ztráty, než které by vznikly v řízení podle insolvenčního zákona. Co se týče uplatnění opatření k řešení krize obecně, jak již bylo řečeno několikrát, tyto se použijí, pokud by mělo selhání výrazně nepříznivě dopady na finanční systém České republiky, nebo i jiného členského státu či EU. Pokud se toto nedá předpokládat, může ČNB užít jiná opatření.

Veškerá rozhodnutí včetně opatření k řešení krize by měla být přijímána s ohledem na konkrétní případy a situace, s cílem minimalizovat náklady a dopady na stabilitu finančního trhu. Rovněž je důležité brát v úvahu jedinečnost dané instituce, neboť každá se odlišuje, ať již svojí činností, nebo organizační strukturou, provázaností s jinými účastníky trhu a podobně. Avšak výslovně je zmíněno v § 76 písm. f) zákona o ozdravných postupech, že členové vedoucích orgánů a osoby ve vrcholném vedení se vymění, není-li nutné, aby dále setrvali. Jedná se vlastně o to, že tyto osoby mají určitou odpovědnost za nastalou situaci, které nepředěšly, proto je nutné dosadit jiné osoby, které budou mít za úkol dostat příslušnou instituci z nastalých problémů. Dle článku 34 odst. 1 písm. e) směrnice BRRD nesou fyzické i právnické osoby odpovědnost za selhání instituce, a to jak občanskoprávní, tak i trestněprávní.²⁵⁸

Výše uvedené zásady nejsou kompletní, neboť i samotný zákon o ozdravných postupech obsahuje pouze demonstrativní výčet, avšak jsou zde uvedeny ty základní, které je nutné mít v případě řešení krize nejvíce na paměti.

²⁵⁷ <http://euractiv.cz/clanky/ekonomika-a-euro/bankovni-regulace-ceske-banky-varuji-pred-nezamyslenymi-dusledky-012783/>

²⁵⁸ Dle článku 34 směrnice BRRD a ustanovení § 76 zákona o ozdravných postupech.

4.7.2 Instrumenty krizového managementu

Cílem této práce není hluboká analýza řešení krize, proto opatření řešení krize zde budou uvedeny stručně, aby vydaly pouze určitý přehled o úpravě řešení krize.

Sama směrnice a nadále zákon o ozdravných postupech kromě obecných pravomocí orgánu příslušného k řešení krize, jako je zejména odvolání členů orgánů, omezení nakládání s majetkem, požadavky na vydání kapitálových a dluhových nástrojů,²⁵⁹ upravuje pět opatření řešení krize, která v podstatě nahradila nucenou správu bank dle zákona o bankách, kterou bylo možné do té doby v krajních případech použít k nápravě krizové situace banky. Nová úprava obsahuje opatření blízká nucené správě, avšak zavádí i nová opatření, neboť nucená správa nemusí být vždy tím nejvhodnějším nástrojem. Obdobu nucené správy lze spatřovat ve správě pro řešení krize, kterou může ČNB zavést. Tato správa pro řešení krize se zapisuje do obchodního rejstříku a banka musí o jejím zavedení rovněž informovat na svých webových stránkách.²⁶⁰ Vykonávat správu může ČNB přímo, nebo může jmenovat zvláštního správce, který má práva jak statutárního orgánu, tak rovněž valné hromady, a podléhá kontrole ČNB, která jej může odvolat.²⁶¹ Pokud jsou však k řešení krize účelná jiná opatření, není nutné tuto správu zavádět, a může být rozhodnuto o použití jiných opatření.

Takovým dalším opatřením může být například přechod činnosti na soukromého nabyvatele, neboli sale of business tool, který zajistí pokračování zásadních činností banky. V takovém případě mohou přejít akcie, majetek nebo dluhy banky, či jejich část, na soukromou osobu, a to zcela bez souhlasu akcionářů či jinak dotčených osob.²⁶² Osoba nabývající musí disponovat náležitým povolením k činnosti, a v případě, že jej nemá, požádá o něj ČNB. Tím bude poněkud pozdržen předmětný přechod, neboť rozhodnutí o přechodu činnosti může být vykonatelné nejdříve dnem vykonatelnosti rozhodnutí o udělení povolení.²⁶³ Uvedený přechod „se bude týkat zejména systémově důležitých služeb nebo životaschopné části podnikatelské činnosti banky v režimu krizového řízení.“²⁶⁴ Není však vyloučeno, aby převedené nástroje přešly zpět do rukou akcionářů či povinné osoby, kteří jsou povinni tyto nástroje opět převzít.²⁶⁵ Předmětný převod by měl být proveden za tržních podmínek a

²⁵⁹ Dle ustanovení § 82 zákona o ozdravných postupech.

²⁶⁰ Dle ustanovení § 89 a 90 zákona o ozdravných postupech.

²⁶¹ Němec, L., Tornová J. *BRRD: Jednotlivé nástroje krizového managementu bank a obchodníků s cennými papíry*. Právní rádce, 2014, 11, str. 47.

²⁶² Dle ustanovení § 96 zákona o ozdravných postupech.

²⁶³ Dle ustanovení § 98 odst. 1 a 2 zákona o ozdravných postupech.

²⁶⁴ Němec, L., Tornová, J. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví, 2014, 11, str. 35.

²⁶⁵ Dle ustanovení § 96 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

případný výdělek je pak po odečtení nákladů vyplacen akcionářům či použit ve prospěch banky v režimu krizového řízení.²⁶⁶

Dalším opatřením, které může ČNB zavést, je přechod činnosti na překlenovací instituci, neboli the bridge institution tool. Tato překlenovací instituce je právnickou osobou s majetkovou účastí státu, která byla založena za účelem nabytí, držení či převodu akcií, majetku či dluhů.²⁶⁷ Ani v tomto případě není nutný souhlas akcionářů či dotčených osob.²⁶⁸ Jak je již ze samotného názvu překlenovací instituce zřejmé, tento přechod má být pouze dočasný, a účelem je tedy „na omezenou dobu překlenout krizovou situaci ve smyslu zajištění poskytování hospodářsky významných funkcí, které původně vykonávala selhávající povinná osoba, a to do doby než nástroje účasti, majetek či dluhy povinné osoby přejdou na nového nabyvatele.“²⁶⁹ Nedojde-li k ukončení režimu překlenovací instituce dříve, ČNB po uplynutí dvou let od vykonatelnosti rozhodnutí o přechodu překlenovací instituci zruší s likvidací. Avšak v odůvodněných případech lze lhůtu prodloužit.²⁷⁰

Možností, jak řešit nastalou krizi instituce, je rovněž oddělení jejích dobrých aktiv od špatných. To tedy znamená, že neproblematická aktiva banky jsou oddělena od těch znehodnocených, která jsou převedena na osobu pro správu aktiv. Tato osoba je rovněž právnickou osobou s majetkovou účastí státu, avšak nejedná se o překlenovací instituci.²⁷¹ Toto opatření k řešení krize lze však použít pouze společně s jinými opatřeními, neboť pokud by selhávající bance byla oddělena tzv. špatná aktiva, získala by na trhu neoprávněnou soutěžní výhodu.²⁷²

Poslední z možností řešení krize je odpis nebo konverze odepisovatelných závazků, tzv. bail-in tool, což je nejklíčovější nástroj této úpravy řešení krize. Zde se právě nejvíce projevuje základní princip, že akcionáři a věřitelé mají nést ztráty jako první, proto jsou tímto zapojeni do řešení krize. Zjednodušeně lze říci, že pomocí odpisu či konverze dluhů banky dojde k její rekapitalizaci, která umožní finanční ozdravení této banky a obnoví se schopnost dlouhodobě pokračovat v činnosti.²⁷³ Tento nástroj souvisí také s novým požadavkem, dle kterého musí banky udržovat požadovaný poměr součtu kapitálu a odepisovatelných závazků

²⁶⁶ Němec, L., Tornová J. *BRRD: Jednotlivé nástroje krizového managementu bank a obchodníků s cennými papíry*. Právní rádce, 2014, 11, str. 48.

²⁶⁷ Dle ustanovení § 102 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁶⁸ Dle ustanovení § 104 zákona o ozdravných postupech.

²⁶⁹ Dle důvodové zprávy k § 102 až 112 zákona o ozdravných postupech, str. 166.

²⁷⁰ Dle ustanovení § 110 zákona o ozdravných postupech.

²⁷¹ Dle ustanovení § 113 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

²⁷² Němec, L., Tornová J. *BRRD: Jednotlivé nástroje krizového managementu bank a obchodníků s cennými papíry*. Právní rádce, 2014, 11, str. 49.

²⁷³ Dle důvodové zprávy k § 120 zákona o ozdravných postupech, str. 168.

vzhledem k pasivům. Tento nový požadavek nazvaný zkratkou MREL má být nastaven pro každou instituci, aby odpovídala jejím ozdravným plánům a plánům řešení krize.

Výše uvedené obsahuje spíše výčet opatření k řešení krize, neboť podrobné zkoumání těchto nástrojů by vydalo na samostatnou práci. Je však nutné dodat, že rozšíření počtu nástrojů bylo žádoucí, protože každá situace může vyžadovat odlišný způsob řešení. Zároveň již výše uvedená opatření byla v minulosti vyzkoušena, jako například v případě Bank of Cyprus v roce 2013 či Amagerbanken v Dánsku v roce 2011, a řešení krize u těchto institucí bylo úspěšné, aniž by musely být použity prostředky daňových poplatníků.²⁷⁴ Nutné je však také upozornit na to, že orgánům příslušným k řešení krize jsou touto úpravou svěřovány velké pravomoci, a ty by měly dbát na to, že výše popsaná opatření a nástroje je nutné používat rozumně.²⁷⁵

²⁷⁴ Kabelík, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014, str. 112.

²⁷⁵ Tamtéž, str. 113.

5. Garanční systém finančního trhu

S ohledem na přijetí směrnice BRRD, ve které je členským státům stanoven požadavek ustavení mechanismu financování k řešení krizí,²⁷⁶ zakotvila tento Česká republika zákonem o ozdravných postupech ve formě Fondu pro řešení krize, který má existovat vedle již fungujícího Fondu pojištění vkladů. Zároveň tímto zákonem o ozdravných postupech došlo ke změně organizační struktury, neboť byl zřízen Garanční systém finančního trhu, který vznikl změnou Fondu pojištění vkladů vzniklého na základě zákona o bankách. Tento GSFT zastřešuje oba uvedené fondy a spravuje jejich jmění.²⁷⁷ Oba zmiňované fondy jsou samostatnými účetními jednotkami,²⁷⁸ avšak nemají právní osobnost a práva a povinnosti obou fondů jsou právy a povinnostmi GSFT.²⁷⁹ Vznik GSFT lze označit za přínosný krok, neboť by měl mít význam pro podporu stability nejen bankovního prostředí, ale celého finančního trhu, když spojuje jak ochranu vkladatelů, tak ochranu subjektů působících na finančním trhu, a tím má zajistit záchrannou finanční síť v případě selhání těchto subjektů.

Jelikož GSFT byl zřízen zákonem o ozdravných postupech, najdeme základní úpravu nejvyššího orgánu, statutárního orgánu a dalších skutečností právě v tomto zákoně. Nejvyšší orgánem GSFT je dle § 199 pětičlenná správní rada, která například jmenuje a odvolává členy výkonné rady, dohlíží nad činností výkonné rady, schvaluje vnitřní předpisy GSFT, schvaluje dlouhodobou investiční strategii obou fondů, nebo schvaluje obecné postupy vyplácení náhrad či použití prostředků z fondů. Statutárním orgánem je dle § 202 výkonná rada, která zabezpečuje činnost GSFT a správní rady a vykonává rozhodnutí správní rady. Zajímavostí je, že členové výkonné rady jsou zaměstnanci GSFT, neboť svoji funkci vykonávají v pracovním poměru a jejich odpovědnost se řídí pracovněprávními předpisy.²⁸⁰

GSFT je právnická osoba zapisovaná do obchodního rejstříku²⁸¹ a podrobnosti o činnosti a působnosti upravuje její statut vydávaný dle § 204 zákona o ozdravných postupech. S ohledem na právní osobnost GSFT je to právě on, který poskytuje náhrady pohledávek z vkladů, poskytuje majetek pro účely řešení krize, inkasuje příspěvky do fondů či investuje majetek.²⁸²

²⁷⁶ Dle článku 100 a násled. BRRD.

²⁷⁷ Je důležité, aby jmění obou fondů a jmění samostatného GSFT bylo spravováno účetně odděleně.

²⁷⁸ Dle ustanovení § 205 odst. 1 zákona o ozdravných postupech, stejně jako GSFT je také samostatnou účetní jednotkou.

²⁷⁹ Dle ustanovení § 198 odst. 4 zákona o ozdravných postupech.

²⁸⁰ Dle ustanovení § 202 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

²⁸¹ Dle článku 2 odst. 2.3 Statutu GSFT.

²⁸² Dle článku 3 Statutu GSFT.

5.1 Fond pojištění vkladů

Předmětný Fond je systémem pojištění pohledávek z vkladů dle § 41a zákona o bankách, kterého se banky musí účastnit. Jak bylo již výše popsáno, banky mají povinnost do tohoto fondu pravidelně přispívat. Avšak příspěvky bank nejsou jediným zdrojem tohoto fondu. Ten také tvoří dotace, návratné finanční výpomoci a úvěry ČNB, nebo prostředky, které si GSFT obstará na finančním trhu a výnosy z investování.²⁸³ Tento fond je účetně oddělen od ostatních fondů GSFT a prostředky v něm lze použít pouze na stanovené účely. Zejména se bude jednat o náhrady za pohledávky z vkladů, avšak za určitých podmínek lze použít i k financování řešení krize. Jelikož je tento fond spravován GSFT, je nutné přispívat na náklady této správy, a ty se tak hradí z výnosů z investování.²⁸⁴ Domnívám se, že nedostatkem této úpravy je, že Fond pojištění vkladů není rozdělen podobně jako Fond pro řešení krize, a to na provozní a příspěvkový fond, které mají jasně vymezené zdroje jednotlivých podfondů a jejich možnosti použití. Takovéto členění je dle mého názoru žádoucí a v případě novelizace zákona o bankách by bylo vhodné rozvinout debatu o zavedení tohoto členění i v rámci Fondu pojištění vkladů.

Jak bylo již výše naznačeno, jedná se o fond, ze kterého jsou v případě úpadku banky vypláceny náhrady pojištěným pohledávkám z vkladů. Tímto je tedy částečně zamezeno, že vkladatelé nepřijdou o veškeré své úspory, které do oné banky vložili. Nejedná se však o všechny vklady vložené do banky. Pojištění vkladů se vztahuje pouze na vklady fyzických a právnických osob při splnění podmínek jejich identifikace, které mohou být jak v české, ale i cizí měně, a které jsou evidovány jako kreditní zůstatky na účtech či vkladních knížkách.²⁸⁵ Jde vlastně nejčastěji o běžné, spořicí či termínované účty vedené na identifikovatelné osoby, aby bylo možné určit, komu v případě vyplácení náhrad má být náhrada vyplacena, a aby nebyly podmínky limitovaných náhrad obcházeny, protože v případě anonymních účtů by stanovené limity náhrad ztrácely smysl. Zároveň je tímto snaha zabránit praní špinavých peněz.²⁸⁶ Naopak pojištěny nejsou mezibankovní vklady, směnky a další cenné papíry nebo třeba také vklady státu.²⁸⁷ Avšak toto pojištění vkladů má své limity, neboť uvedené pohledávky nejsou kryty neomezeně, avšak pohledávka jednoho vkladatele u jedné banky je pojištěna do výše 100.000 EUR. I když je ochrana vkladatelů důležitá, považuji za vhodné, že

²⁸³ Dle ustanovení § 41a odst. 4 zákona o bankách.

²⁸⁴ Dle ustanovení § 41a odst. 5 zákona o bankách.

²⁸⁵ Dle ustanovení § 41c odst. 1 a 3 zákona o bankách.

²⁸⁶ Vondráčková, P. *Kontrola nad finanční činností: Control of financial activities*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 126.

²⁸⁷ Dle ustanovení § 41c odst. 2 a 5 zákona o bankách.

jsou zde nastaveny určité limity. Otázkou však je, jak správně tyto limity nastavit, protože nízká částka nemusí chránit banky dostatečně před náhodnými hromadnými výběry a může vést k tomu, že vkladatelé budou vkládat své prostředky do více institucí, aby tak v co největší míře byly pokryty jejich pohledávky, a mohou tak podporovat i nové a případně pochybné banky.²⁸⁸ V případě vysokých limitů však banky mohou být ochotny podstupovat vyšší rizika, neboť pro případ selhání budou kryty pojištěním, a vkladatelé nebudou mít už žádnou motivaci prověřovat finanční situaci bank, protože i v případě vkladů do špatné banky budou chráněni. Dnešní limitní částka vyplývající ze směrnice DGSD je tedy 100.000 EUR²⁸⁹ a výše náhrady z této pojištěné částky je 100 %, tedy v případě úpadku banky obdrží vkladatel maximálně ekvivalent částky 100.000 EUR, neboť náhrada se vypočítává v měně státu, ve kterém se nachází daný účet.²⁹⁰ Vkladatelé si však musí uvědomit, že vklady u jedné banky se sčítají, tak pokud má osoba u jedné banky vklady na více účtech, nebo i na účtu vedeném pro více osob, platí zde stále limitní částka 100.000 EUR. Jestliže vkladatel má vůči bance pohledávku z vkladů nižší, než je uvedený limit náhrady, obdrží vkladatel celou svoji pohledávku, avšak pokud je vyšší než uvedený limit, na náhradě získá tento vkladatel pouze částku rovnající se limitní, a zbytek bude moci případně uplatnit vůči bance v insolvenčním řízení. Zákon připouští i výplatu zvýšené náhrady ve výši maximálně 200.000 EUR,²⁹¹ a to při prokázání stanovených podmínek dle § 41e zákona o bankách.

Výplatu náhrad provádí GSFT, který spravuje jmění ve Fondu pojištění vkladů, a to tak, že pověří některou z bank, která má početnou síť poboček,²⁹² aby zajistila výplaty náhrad. Toto pověření od roku 2013 mohlo vzniknout z tzv. minitendru, který vyhlášoval právě GSFT a vybíral z bank, se kterými měl uzavřenou rámcovou smlouvu.²⁹³ Od roku 2013 mohly být vyplácejícími bankami buď Česká spořitelna, a.s., nebo MONETA Money Bank, a.s.²⁹⁴ S ohledem na končící účinnost rámcových smluv s těmito subjekty, vyhlásil GSFT novou veřejnou zakázku, ze které však nyní vzešla jediná možná vyplácející instituce, a to je pro roky 2017 až 2021 Česká spořitelna, a.s.²⁹⁵ Vyplácení náhrad se odvíjí od rozhodného dne, čímž je den, kdy ČNB oznámila GSFT, že příslušná banka není schopna dostát svým

²⁸⁸ Vondráčková, P. *Kontrola nad finanční činností: Control of financial activities*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 127.

²⁸⁹ Dle článku 6 odst. 1 směrnice DGSD.

²⁹⁰ Dle ustanovení § 41e odst. 1 zákona o bankách.

²⁹¹ Dle ustanovení § 41e odst. 3 zákona o bankách.

²⁹² https://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_pojisteny_vklady_u_bank.html

²⁹³ Kadlecová, R. *Bankovníctví – zkrácení lhůty pro výplatu náhrad*. Bankovníctví, 2016, 5, str. 26.

²⁹⁴ <https://www.garancnisystem.cz/pro-media-4/#text>

²⁹⁵ <https://www.garancnisystem.cz/garancni-system-financniho-trhu-uzavrel-novou-ramcovou-smlouvu-s-bankou-ktera-bude-zajistovat-vyplaty-nahrad-vkladu-po-dobu-dalsich-4-let/?pojistenivkladu#text>

závazkům, či soud vydal rozhodnutí o úpadku banky.²⁹⁶ Zde je nutná spolupráce krachující banky, neboť ta musí dle své informační povinnosti sdělit do tří pracovních dnů GSFT identifikační údaje pojištěných vkladatelů a výši jejich pojištěných zůstatků.²⁹⁷ GSFT poté sdělené informace prověří a zkontroluje, a to ve lhůtě čtyř pracovních dnů, neboť nejpozději do sedmi pracovních dnů od rozhodného dne musí začít vyplácení náhrad.²⁹⁸ Tyto lhůty byly dosti podstatně zkráceny,²⁹⁹ neboť předchozí úprava obsahovala lhůtu dvaceti pracovních dnů pro zahájení výplat. I když je tento postup hlavně pro GSFT velice náročný na přípravu a realizaci, je pozitivní z hlediska pojištěných vkladatelů, kteří proto nemusí „*usilovat o snížení časové ztráty, která vznikne mezi dnem zmrazení vkladů ke dni vyplácení jejich náhrad*“³⁰⁰ S ohledem na tyto zkrácené lhůty byla také uzavřena rámcová smlouva k zajišťování výplat náhrad pouze s jednou bankou, aby se celá fáze příprav urychlila.³⁰¹ Přípravy v těchto zkrácených lhůtách už si GSFT však mohl vyzkoušet v praxi, neboť v říjnu 2016 obdržel GSFT oznámení ČNB o neschopnosti ERB bank, a.s., dostát závazkům, a ve lhůtě sedmi dnů zahájil vyplácení náhrad.³⁰²

5.2 Fond pro řešení krize

Fond pro řešení krize je rovněž jedním z fondů spravovaných GSFT, který slouží k zajištění mechanismu financování řešení krize.³⁰³ Tyto prostředky by v budoucnu měly být použity k tomu, aby se předešlo úpadku bank či jiných finančních institucí a aby i v případě ohrožení jejich stability mohly pokračovat v činnosti a nemusely ukončit svoji činnost.³⁰⁴ Do tohoto fondu mají povinnost přispívat nejen banky, nýbrž i investiční podniky, v českém prostředí tedy vybraní obchodníci s cennými papíry.³⁰⁵

Jak bylo již uvedeno výše, tento fond zřizuje příspěvkový a provozní fond.³⁰⁶ Považují toto rozdělení za velmi žádoucí, neboť z této struktury jednoznačně vyplývá, do kterého fondu

²⁹⁶ Dle ustanovení § 41d odst. 2 ve spojení s odst. 1 zákona o bankách.

²⁹⁷ Dle ustanovení § 41d odst. 4 zákona o bankách.

²⁹⁸ Dle ustanovení § 41d odst. 6 zákona o bankách.

²⁹⁹ S účinností od 1. 6. 2016.

³⁰⁰ Vondráčková, P. *Kontrola nad finanční činností: Control of financial activities*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 127.

³⁰¹ <https://www.garancnisystem.cz/garancni-system-financniho-trhu-uzavrel-novou-ramcovou-smlouvu-s-bankou-ktera-bude-zajistovat-vyplaty-nahrad-vkladu-po-dobu-dalsich-4-let/?pojistenivkladu#text>

³⁰² <https://www.garancnisystem.cz/garancni-system-dnes-spousti-vyplatu-klientu-erb-bank/?pojistenivkladu#text>

³⁰³ Dle ustanovení § 209 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

³⁰⁴ <https://www.garancnisystem.cz/otazky-a-odpovedi/#text>

³⁰⁵ Dle ustanovení § 209 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

³⁰⁶ Dle ustanovení § 207 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

ten daný majetek plyne a k jakému účelu může být využit. Proto například pravidelné příspěvky institucí putují pouze do příspěvkového fondu a tento fond je primárně určen k financování řešení krize. Naopak provozní fond slouží k úhradě výdajů souvisejících se správou fondu.³⁰⁷ Nicméně prostředky z provozního fondu lze použít i na účely stanovené pro příspěvkový fond a z provozního fondu mohou být prostředky též převedeny do příspěvkového fondu. Opačně to však udělat nelze, neboť příspěvkový fond je určen pouze k financování řešení krize.³⁰⁸ Provozní fond tvoří zejména výnosy z investování prostředků, pokuty, ale mohou to být také mimořádné provozní příspěvky, které lze po bankách a investičních podnicích požadovat.³⁰⁹ Rozhodne o nich ČNB na návrh právě GSFT³¹⁰, pokud zdroje v provozním fondu nestačí na náhradu výdajů za správu.³¹¹ Tyto mimořádné provozní příspěvky představují další náklady pro banky a jsem toho názoru, že by měly být využívány pouze v omezené míře, po pečlivém zhodnocení situace jednotlivé banky, aby nedošlo ke zhoršení ekonomické situace dané banky právě v důsledku těchto dodatečných nákladů.

5.2.1 Mechanismus financování řešení krize

Ke splnění povinnosti zřídit mechanismus financování řešení krize dle článku 100 směrnice BRRD byl vytvořen Fond pro řešení krize a v rámci něho příspěvkový fond, který právě slouží „*ke shromáždování finančních prostředků, které mohou být použity v případě ohrožení stability některé z finančních institucí, tak aby nebylo nutné ukončit její existenci a zahájit výplatu náhrad vkladů jejím klientům.*“³¹² Tento mechanismus znamená pro banky další povinnosti, které musí během své činnosti splňovat, a zajisté též náklady, které se mohou promítnout na ziskovosti a zároveň mohou pro klienty bankovní služby zdražovat. Avšak v případě neplnění, tedy pokud by banka nepřispívala stanovené příspěvky, dopustí se správního deliktu dle § 237 odst. 2 písm. m) zákona o ozdravných postupech a může jí být uložena pokuta. Hlavním zdrojem příspěvkového fondu jsou pravidelné příspěvky bank a ostatních povinných institucí, avšak tyto zdroje by nemusely stačit, neboť stanovení výše příspěvků má zohledňovat i aktuální fázi hospodářského cyklu a její případný procyklický dopad,³¹³ proto příspěvkový fond tvoří i mimořádné příspěvky, prostředky získané z trhu či

³⁰⁷ Dle ustanovení § 207 odst. 2 v souladu s čl. 8 odst. 8.1 Statutu Fondu pro řešení krize.

³⁰⁸ Dle ustanovení § 212 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

³⁰⁹ Dle ustanovení § 211 zákona o ozdravných postupech.

³¹⁰ GSFT není oprávněn rozhodovat o právech a povinnostech, neboť není správním orgánem

³¹¹ Dle ustanovení § 212 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

³¹² <https://www.garancnisystem.cz/reseni-krize/#text>

³¹³ Dle ustanovení § 214 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

různé splátky a úvěry.³¹⁴ Více možných zdrojů k naplnění daného fondu je potřeba, neboť směrnice BRRD určuje, aby členské státy zajistily, aby do 31. 12. 2024 byla úroveň prostředků v mechanismu pro řešení krize minimálně ve výši 1 % hodnoty krytých pohledávek z vkladů.³¹⁵ Zde si dovoluji upozornit na nepřesný překlad směrnice BRRD, neboť v rámci českého překladu je v článku 102 odst. 1 směrnice BRRD uvedena „výše 1 % hodnoty pojištěných vkladů“, avšak jiné jazykové verze³¹⁶ pracují s pojmem krytých pohledávek z vkladů. Do zákona o ozdravných postupech bylo však implementováno správné znění směrnice, i když v případě zakotvení výpočtu právě z pojištěných vkladů by nedošlo k žádnému postihnutelnému vybočení, neboť sama směrnice umožňuje členským státům stanovit úroveň vyšší, tím pádem by hodnota 1 % byla počítána z vyšší částky, tedy by překračovala směrnici udávanou hodnotu. Problém by nicméně nastal v opačném případě, kdy by směrnice opravdu upravovala pojištěné vklady a česká transpozice by počítala pouze s krytými pohledávkami z vkladů.

Uvedené zdroje příspěvkového fondu lze použít pouze pro financování řešení krize dle zákona o ozdravných postupech, a to například v podobě úvěru, jistoty za majetek a dluhy nebo koupě majetku.³¹⁷ O tom, jak bude majetek v příspěvkovém fondu použit, ale rozhoduje ČNB po konzultaci s GSFT.³¹⁸

Tuto možnost financování krize považuji za přínosnou, zejména z toho hlediska, že jsou důsledky selhání přesunuty na akcionáře banky, a v případě dalších krizí by pravděpodobně nemusely být využívány možnosti institutu věřitele poslední instance v takové míře. Avšak funkčnost a praktičnost nového mechanismu bude prověřena až časem, kdy dojde k řešení krize prostředky uvedenými v zákoně o ozdravných postupech.

5.2.2 Stanovení příspěvku do mechanismu pro řešení krize

Příspěvat do příspěvkového fondu je pro banky pravidelnou povinností zavedenou zákonem o ozdravných postupech, avšak každý rok se výše příspěvku může lišit. O výši příspěvku pro každou instituci rozhoduje ČNB jako orgán příslušný k řešení krize. Nejprve ČNB na základě získaných podkladů a informací a po projednání s GSFT vydá úřední sdělení o cílové roční úrovni, kterou bude nutné v daném roce odvést do fondu. Tato částka je

³¹⁴ V souladu s ustanovením § 210 zákona o ozdravných postupech.

³¹⁵ Dle článku 102 odst. 1 směrnice BRRD ve spojení s ustanovením § 213 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

³¹⁶ Zejména anglická a německá verze.

³¹⁷ Dle ustanovení § 212 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

³¹⁸ Dle článku 7 odst. 7.3 Statutu Fondu pro řešení krize.

stanovena tak, aby byla splněna cílová úroveň, která má být do konce roku 2024 naplněna, ale zároveň aby brala v úvahu rovnoměrné rozložení výše příspěvků během trvání lhůty. V úředním sdělení ČNB zároveň určí výši koeficientu zohledňujícího vliv hospodářského cyklu, neboť tento je součástí výpočtu roční cílové úrovně.³¹⁹ Tuto roční cílovou úroveň ČNB uveřejní během února příslušného roku, a poté zahájí správní řízení ohledně výše pravidelných příspěvků jednotlivých institucí.³²⁰ Podrobnosti stanovení a výpočtu pravidelného ročního příspěvku jsou uvedeny v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/63, ze dne 21. října 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krize. Základem výpočtu je objem závazků instituce snížený o její kapitál a objem krytých pohledávek z vkladů.³²¹ Dle přímo použitelného nařízení o pravidelných příspěvcích pak také závisí výše pravidelného příspěvku na velikosti instituce a zejména pak na jejím rizikovém profilu,³²² což je v tomto případě velice žádoucí, neboť právě instituce s vysokým rizikovým profilem může být ohrožena více, a proto je více pravděpodobné, že v případě krize může dojít na čerpání prostředků na její pomoc. V případě malých institucí, které mají rizikový profil většinou nízký, pak může být pravidelný příspěvek určen paušální částkou dle článku 10 nařízení o pravidelných příspěvcích.

Rozhodnutí o příspěvku nebo sdělení o výši paušálního příspěvku by mělo být instituci doručeno do 1. května příslušného roku.³²³ V případě nesouhlasu se stanovenou výší příspěvku může instituce podat proti rozhodnutí rozklad.³²⁴ V průběhu července poté probíhá kontrola zaplacení ročního příspěvku, když konečná lhůta pro zaplacení je do 31. prosince příslušného roku.³²⁵

³¹⁹ V souladu s ustanovením § 214 odst. 2 zákona o ozdravných postupech.

³²⁰ http://www.cnb.cz/cs/reseni_krizy_FT/reseni_krizy_FT_stanoveni_prispevku/reseni_krizy_FT_harmonogram.html

³²¹ Dle ustanovení § 214 odst. 3 zákona o ozdravných postupech.

³²² World Bank Group. *Understanding bank recovery and resolution in the EU: A guidebook to the BRRD*. Vienna: World Bank Group, 2017, p. 150.

³²³ http://www.cnb.cz/cs/reseni_krizy_FT/reseni_krizy_FT_stanoveni_prispevku/reseni_krizy_FT_harmonogram.html

³²⁴ Dle ustanovení § 224 odst. 1 zákona o ozdravných postupech.

³²⁵ http://www.cnb.cz/cs/reseni_krizy_FT/reseni_krizy_FT_stanoveni_prispevku/reseni_krizy_FT_harmonogram.html

6. Regulace výstupu z odvětví

Bankovní licence je udělována na dobu neurčitou,³²⁶ z čehož vyplývá, že se v případě bank neuplatní jeden z obecných způsobů zániku právnické osoby z důvodu uplynutí doby, na kterou byla založena, neboť se předpokládá, že banka bude svoji činnost vykonávat do budoucna nepřetržitě. To však neznamená, že jednou založená banka tu bude působit navždy, protože ve stanovených případech může být bance její licence odebrána, nebo banka může relativně dobrovolně svoji činnost ukončit. Způsoby zániku licence jsou upraveny v ustanovení § 7a zákona o bankách, na které poté navazují ustanovení části desáté a jedenácté zákona o bankách.

6.1 Odnětí licence

Odnětí licence Českou národní bankou znamená vlastně nedobrovolné ukončení činnosti banky. Jedná se o případy, kdy v jednání či činnosti banky byly zjištěny určité nedostatky, které buď banka nenapravila, nebo které nelze prominout, a proto zde nastupuje sankční opatření vůči oné bance. Je logické, že odnětí licence se týká jak českých bank, tak poboček zahraničních bank, neboť ty působí na tuzemském bankovním trhu a mohou svým počínáním způsobit nemalé problémy. Rozlišujeme případy, kdy ČNB licenci odejmout musí, a případy, které jsou ponechány na zvážení ČNB, zda licenci odejme či nikoliv.

Obligatorní odejmutí licence je upraveno v § 34 odst. 1 a 3 zákona o bankách a upravuje situace, které jsou natolik vážné, že další pokračování činnosti těchto subjektů je nežádoucí zejména z hlediska stability odvětví. Jedná se především o případy, kdy u banky přetrvávají závažné nedostatky v její činnosti, které z podstaty věci musí být minimálně dva a v čase trvat nebo se opakovat,³²⁷ nebo případy, kdy banka nedodržuje požadavky kapitálové přiměřenosti a její celkový kapitálový poměr klesne pod jednu třetinu celkového kapitálového poměru vyžadovaného čl. 92 odst. 1 písm. c) CRR.³²⁸ V případě, že je sice pravidlo kapitálové přiměřenosti porušováno, ale je tento stav řešen opatřeními zákona o ozdravných postupech, může ČNB být shovívavá a licenci může bance prozatím ponechat, neboť by dané řešení krize nemělo smysl a neplnilo by svůj účel. Kromě uvedených situací odejmutí licence přijde banka rovněž o svoji licenci, pokud je v úpadku, a tato situace nepůjde odvrátit opatřeními dle

³²⁶ Pomineme-li časově omezenou licenci překlennovací instituce dle ustanovení § 7b odst. 1 zákona o bankách.

³²⁷ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 400.

³²⁸ Celkový kapitálový poměr je vyžadován v úrovni 8 %, tak jak bylo popsáno výše v podkapitole 3.2.

zákona o ozdravných postupech. Je nutné si uvědomit, že na banku, která je držitelem bankovní licence, se neuplatní zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon.³²⁹ Ten je možné použít až po zániku dané licence, když dle zvláštních ustanovení pro finanční instituce je jediným přípustným způsobem řešení úpadku konkurs.³³⁰

V ostatních případech, kdy banka porušuje stanovené podmínky činnosti, je na zvážení ČNB, zda bance oprávnění k činnosti odebere, či zvolí jiné opatření. Tyto fakultativní důvody jsou zakotveny v § 34 odst. 2 zákona o bankách, který uvádí kupříkladu již zmiňovaný příklad nezahájení činnosti do 12 měsíců nebo nepřijímání vkladů či neposkytování úvěrů po dobu 6 měsíců, neboť licence je vydávána subjektům, kteří mají zájem v daném odvětví působit. Dalším fakultativním důvodem může být porušování základních pravidel činnosti naplňující znaky správního deliktu, jako především nedostatečný řídicí a kontrolní systém, nesdělování informací o plnění požadavků kapitálové přiměřenosti, vystavování se úvěrovému riziku či nepřiměřeným expozicím, neplnění informačních povinností či pravidel likvidity. Ve většině případů za tato pochybení bude bance uložena pokuta, avšak v určitých případech může ČNB rozhodnout i o odnětí licence. Tak se také stalo ke konci roku 2016, kdy ČNB odňala bankovní licenci bance ERB bank, a.s., a to právě z důvodu nedostatečného řídicího a kontrolního systému a z důvodu neplnění požadavků vyplývajících z CRR.³³¹

V případě, že žadatel uvede v žádosti o udělení licence nepravdivé údaje nebo podstatné údaje zamlčí, a na jejich základě získá licenci, může tato skutečnost být rovněž důvodem pro odebrání licence, neboť kdyby uvedl veškeré informace řádně, příslušnou licenci by s největší pravděpodobností nezískal. Účinky takového odebrání licence jsou ex nunc, protože předmětná licence udělena byla, příslušný subjekt působil jako banka a vykonával bankovní činnosti, proto na takovou situaci nemůže být nahlíženo tak, že licence udělena nebyla.³³²

Licence je bance odňata pravomocným rozhodnutím ČNB, a od toho okamžiku nesmí vykonávat bankovní činnosti, tedy přijímat vklady, poskytovat úvěry a vykonávat další činnosti, které měla povolené v předmětné licenci. Neznamená to však, že tento subjekt v jedné chvíli ukončí veškerou činnost, neboť pokud nemá vypořádány všechny pohledávky a závazky, může provádět činnosti vedoucí k jejich vypořádání. Do té doby je také stále považován za banku, což vyplývá z judikatury českých soudů.³³³ Proti rozhodnutí o odnětí

³²⁹ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 400.

³³⁰ Dle ustanovení § 368 odst. 3 insolvenčního zákona.

³³¹ https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_r_ozhodnuti/prilohy/S-Sp-2016_00040_CNB_573.pdf

³³² Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 403.

³³³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 218/2004, SoJ 10/2005.

licence se banka může bránit, a to podáním rozkladu, o kterém bude rozhodovat bankovní rada, avšak zde vzniká sporná situace ohledně výkladu ustanovení § 41 odst. 1 zákona o bankách, který uvádí, že podaný rozklad nemá odkladný účinek. V tomto příkladě lze však souhlasit s názorem, že ustanovení týkající se odnětí licence jsou ustanovení speciální k § 41 odst. 1, a proto účinky rozhodnutí o odnětí licence nastanou až právní mocí příslušného rozhodnutí. V případě podání rozkladu by však takováto finanční instituce měla být z důvodu právní opatrnosti obezřetná v rámci její bankovní činnosti, kdyby bankovní rada nakonec rozhodla ve prospěch odnětí licence.³³⁴

V těchto případech zániku licence se neuplatní možnost pokračování v činnosti pozůstalé právnické osoby, a to ani v jiné oblasti činnosti než je bankovníctví, a ČNB soudu navrhne zrušení dané společnosti, po kterém nastupuje likvidace takové společnosti.³³⁵ Jedině v případě úpadku takové právnické osoby se zrušuje bez likvidace, neboť se zrušuje zrušením konkursu.³³⁶

6.2 Další způsoby nedobrovolného ukončení činnosti

V právní úpravě nalezneme další důvody, které znamenají zánik licence a ukončení bankovní činnosti, ale které nejsou vedeny ze strany banky, neboť ta by nejraději ve své činnosti pravděpodobně pokračovala dál.

Zejména se to týká případu uložení trestu zákazu činnosti dle § 20 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, dle kterého soud může uložit zákaz činnosti na jeden až dvacet let, pokud byl trestný čin spáchán v přímé souvislosti s takovou činností. Než soud uloží bance tento trest, vyžádá si vyjádření ČNB k možnostem a důsledkům jeho uložení,³³⁷ neboť právě ČNB má přehled o tom, jaké důsledky by ukončení činnosti banky mohlo mít, například právě na stabilitu finančního trhu. Soud k tomuto vyjádření přihlédne a vypořádá se s ním ve svém odůvodnění, avšak není jím vázán, neboť by takový postup byl nepřiměřeným zásahem do nezávislosti soudu.³³⁸ Kvůli zákazu činnosti

³³⁴ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 108.

³³⁵ Dle ustanovení § 36 odst. 1 zákona o bankách.

³³⁶ Dle ustanovení § 173 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

³³⁷ Dle ustanovení § 20 odst. 2 ve spojení s § 17 odst. 4 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

³³⁸ Fenyk, J., Smejkal, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 72.

banky pak dle ustanovení § 7a odst. 1 písm. e) zákona o bankách dojde k zániku licence, a to nabytím právní moci takového rozhodnutí o zákazu činnosti banky na území České republiky.

Další způsoby tzv. nedobrovolného ukončení činnosti, které však nejsou z iniciativy veřejné moci, jsou uvedené v § 7a odst. 2 zákona o bankách, a týkají se pouze poboček zahraničních bank z jiných než členských států EU. Jde o případy, kdy zahraniční banka ukončí činnost své pobočky na území České republiky, nebo kdy zahraniční banka pozbude oprávnění k činnosti ve státě svého sídla. Ohledně prvně jmenovaného, zde je povinnost zahraniční banky dle § 16b odst. 1 písm. d) zákona o bankách informovat ČNB o záměru zrušit pobočku na území České republiky. Licence poté zaniká dnem, ke kterému je činnost pobočky ukončena. Příslušné subjekty by se již se zveřejněním záměru ukončení činnosti měly takové situaci přizpůsobit a postupně omezovat svoje činnosti. Dle druhého jmenovaného způsobu zaniká licence dnem, ke kterému pozbyla zahraniční banka licenci ve svém domovském státě. Licence zahraniční banky zanikne z důvodů upravených ve státě sídla této zahraniční banky, a v takovém případě pobočka zahraniční banky následuje její osud, neboť se jedná pouze o pobočku a nelze tuto situaci přirovnat k mateřské a dceřiné společnosti, která získává svoji vlastní licenci nezávisle na mateřské společnosti.

Výše dva uvedené případy se netýkají poboček zahraničních bank z členských států EU, neboť ty na území ČR působí na základě jednotné licence, a nemusí proto získávat speciální licenci od ČNB. Ukončení činnosti takovéto pobočky je upravena v ustanovení § 51 zákona o bankách, a jelikož pobočka zahraniční banky z členského státu EU působí na území České republiky na základě jedné licence, a to vydané v domovském státě oné zahraniční banky, následuje poté pobočka osud této zahraniční banky.

6.3 Zánik licence z iniciativy banky

License však může zaniknout i z jiných důvodů, které nejsou nařízeny autoritativně správním orgánem či nejsou na popud jiných subjektů, ale které budou iniciovány ze strany samotné banky. Tyto případy jsou upraveny v ustanovení § 7a odst. 1 písm. b) až d) zákona o bankách.

Jedná se vlastně o tři varianty, ke kterým však banka potřebuje předchozí souhlas dle § 16 odst. 1 zákona o bankách, neboť v opačném případě by rozhodnutí vedoucí k zániku licence byla neplatná. Proto je nelze nazývat zcela dobrovolnými, neboť v případě nesouhlasu ČNB, předmětná licence nezanikne.

Prvním je situace zrušení banky s likvidací. Každá právnická osoba může rozhodnout o svém dobrovolném zrušení, o kterém rozhoduje valná hromada.³³⁹ Banka bude zrušena ke dni uvedeném v rozhodnutí,³⁴⁰ a poté vstupuje do likvidace, ve které je vypořádán majetek a vyrovnány dluhy banky. V případě likvidace banky musí návrh na jmenování likvidátora podat ČNB.³⁴¹ Soud musí na tento návrh reagovat prakticky okamžitě, neboť mu zákon ukládá, aby rozhodl do 24 hodin. Tento rychlý postup je ukládán z toho důvodu, že likvidátor tímto nabývá působnost statutárního orgánu³⁴² a činí úkony vedoucí k cíli likvidace, tedy takto rychlé jmenování nedává dosavadnímu statutárnímu orgánu možnost činit další úkony. K osobě likvidátora zákon pouze uvádí, že musí jít o osobu bez zvláštního vztahu k bance, která za dobu posledních pěti let nebyla v postavení auditora dané banky, a ani se na auditu banky nepodílela. Jelikož je však likvidátor v postavení statutárního orgánu, je otázkou, zda se na něj uplatní i požadavky dle zákona o bankách vyžadující důvěryhodnost, odbornou způsobilost a zkušenosti. Jsem toho názoru, že i když likvidátorova činnost nesměřuje k provádění bankovních činností, je nutné trvat na oněch požadavcích, neboť v případě banky nepůjde o klasickou likvidaci, a složitost některých úkonů bude vyžadovat právě ty znalosti a zkušenosti, navíc se během likvidace může seznámit s mnoha podklady a údaji, na které se vztahovalo bankovní tajemství a o kterých je nadále nutné zachovávat mlčenlivost, i když toto pravidlo se vztahuje na fyzické osoby obecně.³⁴³ Problematické však je, zda se v tomto případě uplatní požadavek dle § 8 odst. 9 zákona o bankách, který stanovuje, že členem statutárního orgánu může být pouze fyzická osoba. V tomto případě souhlasím s názorem Tomáše Rýdla, který uvádí, že dle předešlé úpravy bylo možné, aby právnická osoba vykonávala funkci likvidátora, neboť za právnickou osobu vždy jednají fyzické osoby, které by tuto činnost prováděly, a jelikož z novelizované úpravy nikde jasně nevyplývá, že by to nebylo možné, lze se s tímto názorem ztotožnit.³⁴⁴ Po skončení likvidace podá likvidátor návrh na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku, čímž daná právnická osoba zanikne.³⁴⁵

Druhý způsob zániku licence je rozhodnutí valné hromady, dle kterého již banka nebude vykonávat činnosti, ke kterým je potřeba licence. I když to nemusí být na první pohled

³³⁹ Dle ustanovení § 168 odst. 2 občanského zákoníku, ve spojení s § 421 odst. 2 písm. j) zákona o obchodních korporacích.

³⁴⁰ Dle ustanovení § 171 písm. c) občanského zákoníku, nebo dnem účinnosti daného rozhodnutí.

³⁴¹ Dle ustanovení § 36 odst. 1 zákona o bankách. ČNB zároveň může navrhnout odvolání likvidátora a navrhnout jmenování nového.

³⁴² Dle ustanovení § 193 občanského zákoníku.

³⁴³ Dle ustanovení § 36 odst. 3 zákona o bankách.

³⁴⁴ Liška, P., Dřevínek, K., Elek, Š., Kotáb, P., Rýdl, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 413.

³⁴⁵ Dle ustanovení § 207 občanského zákoníku.

zřejmé, jedná se o ty případy, kdy akciová společnost již nechce dál na trhu působit jako banka a chce vykonávat jinou podnikatelskou činnost.

Posledním případem je zánik licence v okamžiku výmazu banky z obchodního rejstříku, když zaniká bez likvidace. Pod tento způsob podřazujeme případy přeměn obchodních společností, kdy veškerý majetek a dluhy přecházejí na právního nástupce. Licence však na právního nástupce přejít nemůže, neboť dle ustanovení § 6 zákona o bankách je nepřevoditelná, proto si ji až do svého výmazu z obchodního rejstříku ponechá tento subjekt, když tímto dnem tedy zanikne jak licence, tak právnická osoba.

Tak jak bylo již rozvedeno výše, v případě, že má banka po zániku licence nevypořádané pohledávky nebo závazky, může vykonávat činnost k jejich vypořádání, avšak jinou bankovní činnost vykonávat nesmí.³⁴⁶

³⁴⁶ Dle ustanovení § 7a odst. 3 zákona o bankách.

Závěr

Bankovní odvětví je jednou z nejvíce regulovaných oblastí a praxe ukázala, že určitá regulace je v této oblasti potřebná. Poukázala na to i poslední finanční krize, protože v čase jí předcházející docházelo k deregulaci a uvolňování pravidel a v některých zemích mělo právě toto uvolňování negativní důsledky. To následně přineslo novou vlnu zavádění pravidel, s cílem zabránit opakování rozsáhlých finančních krizí a posílit stabilitu a důvěru v bankovníctví. Nová pravidla byla zavedena na mezinárodní úrovni, v našem kontextu pak hlavně na evropské úrovni, kde došlo k přijetí zejména obezřetnostních předpisů upravujících kapitálové požadavky, pojištění vkladů či řešení krize. Pro ozdravení bankovního prostředí a znovuoobnovení důvěry je možné považovat novou regulaci za přínosnou, avšak je nezbytné neustále zkoumat, zda taková míra regulace je prospěšná a zda není nutné určitá pravidla změnit, zmírnit či úplně vymazat, a zda opravdu přispívají svému účelu, pro který byla zavedena, aby například nepřinášela pouze nadměrnou, kupříkladu administrativní, zátěž, která nebude napomáhat svému záměru.

V souvislosti s existencí čtené regulace si tato práce kladla za cíl přiblížit podstatu základních pravidel, které musí banka v rámci své činnosti dodržovat. Banka působící na území České republiky musela již pro svůj vstup do odvětví splňovat mnoho předpokladů. Takzvanou vstupenkou na bankovní trh je získání bankovní licence, jejíž nabytí představuje značné časové, organizační a finanční náklady. Základní podmínkou je stanovená právní forma společnosti, tedy akciová společnost s požadovanou výší základního kapitálu 500 milionů Kč. Zároveň je nezbytné zajistit další požadavky, jako technické a organizační předpoklady činnosti, obchodní plány a strategie a také důvěryhodnost a odbornou způsobilost osob. Příslušná pravidla jsou poměrně přísná, nicméně mají svůj smysl v tom, že nedovolují vstoupit osobám, které by byly pro dané prostředí nadměrně rizikové, a jejichž jedinou motivací ke vstupu je většinou vidina vysokého zisku. Z tohoto hlediska lze také chápat protekcionistická pravidla vstupu, zejména výši základního kapitálu, který mnohonásobně převyšuje požadovanou výši vyplývající z evropské úpravy. Souvislost to jistě má také se zkušeností z 90. let minulého století, kdy v českém bankovním systému působilo mnoho bank, které se právě z důvodu nedostatečné vybavenosti dostaly do krize.

Po získání bankovní licence může banka provádět činnost spočívající především v přijímání vkladů od veřejnosti a v poskytování úvěrů. Banka tyto hlavní činnosti vykonávat musí, avšak vedle nich může vykonávat i další činnosti, které má zahrnuté v licenci. Nicméně lze dovodit, že činnost banky je ovlivněna pravidly, která musí banka dodržovat a splňovat.

Tato pravidla se v podstatě snaží předcházet případům, kdy by finanční situace banky byla ohrožena, a mohlo by dojít k úpadku banky, který by mohl mít dopad na celý bankovní systém. V první řadě jde o požadavky související s kapitálem. Základními obezřetnostními pravidly vycházejícími ze směrnice CRR jsou zejména kapitálová přiměřenost, pravidla angažovanosti a likvidity. Jejich stanovení je celkem náročné, neboť je spojeno s bohatou znalostí technických a matematických postupů. Na jedné straně pomáhají předcházet krizovým situacím, avšak na druhou stranu mohou snižovat zisk bank, protože nedovolují bance využít veškeré možné prostředky na bankovní obchody. Z tohoto ohledu je nutné dbát na správnou míru této regulace, aby nedocházelo ke snižování konkurenceschopnosti ve vztahu k nebankovním subjektům podnikajícím na finančním trhu. K tomu patří i povinné minimální rezervy, které musí banka udržovat na účtu ČNB a které tím pádem nemůže použít na různé transakce. Dříve byly nástrojem měnové politiky ČNB použitelným k ovlivňování nabídky peněz v ekonomice, avšak dnes již plní spíše úlohu pro hladký mezibankovní platební styk. V souvislosti s touto úlohou proto nejsou považovány za tak zatěžující a nejsou terčem debat ohledně jejich zrušení.

Požadavky představující rovněž jisté náklady spočívají v přispívání do stanovených fondů. Banky již od roku 1995 mají povinnost přispívat do Fondu pojištění vkladů, z něhož je v případě úpadku banky jejím vkladatelům vyplácena náhrada. V návaznosti na proběhnutou krizi došlo ke změnám v této úpravě, kdy směrnice DGSD upravuje například výši krytých pohledávek. V nedávné době pak došlo ke zkrácení lhůt k výplatě náhrad, což je velice pozitivní pro vkladatele. Nově pak na základě úpravy řešení krize mají banky povinnost přispívat do Fondu pro řešení krize. Účelem těchto fondů je v podstatě participace na úhradě výdajů spojených se selháním banky, ať již se jedná o částečnou úhradu dluhů vůči svým vkladatelům, nebo podílení se na řešení krize, aby náklady na ozdravení instituce nenesli daňoví poplatníci. Změny doznala v této oblasti také organizační struktura, neboť byl zřízen GSFT, pod který spadají oba uvedené fondy.

Skutečnost, aby náklady na řešení krize instituce byla přenesena na akcionáře a věřitele banky a nenesli je daňoví poplatníci, byla promítnuta do nové úpravy řešení krize, která byla přijata v rámci směrnice BRRD. Kromě přispívání do Fondu pro řešení krize je zde bankám ukládána zásadní povinnost, a to vypracovávání ozdravných plánů. V těch mají banky zahrnout opatření a postupy, které budou použity, pokud se její situace zhorší. Vytváření ozdravných plánů je celkem náročný úkol, zvláště s ohledem na to, že je nutné jej každoročně aktualizovat, avšak banky na tuto povinnost reagují celkem pozitivně, neboť se zdá, že to může být účinné preventivní opatření. Další opatření v rámci řešení krize jsou spíše

v kompetenci orgánů příslušných k řešení krize, se kterými mají banky povinnost spolupracovat a poskytovat jim patřičnou součinnost. Tato oblast by si zasloužila rovněž rozpracování, neboť instrumenty krizového managementu jsou novou zajímavou záležitostí, avšak převyšují stanovený rámec této práce.

Aby banka mohla vše výše uvedené splňovat, měla by mít rovněž funkční řídicí a kontrolní systém, který zahrnuje jak správu a řízení společnosti, tak řízení rizik a vnitřní kontrolu banky. Dle těchto pravidel by tedy na vysokých pozicích měly být pouze osoby, které mají dostatečné znalosti a zkušenosti. Jelikož však vše nelze postavit pouze na personálním prvku, je nezbytné mít zajištěn fungující systém, v rámci něhož bude probíhat příslušný tok informací k odpovědným osobám a bude možné vyhodnocovat možná rizika, kontrolovat postupy banky a navrhnout případná nápravná opatření.

Všechny požadavky kladené na banky pak spojuje informační povinnost, neboť o všemožných veličinách a skutečnostech musí banka informovat orgán dohledu, či jiné osoby. O svých službách a o své finanční situaci informuje banka své vkladatele a povšechně i veřejnost, aby tím byla zmírněna informační asymetrie mezi těmito subjekty. K této otázce jsem však relativně skeptická, neboť lidé se často o takové informace nezajímají, nebo jim v konečném důsledku nerozumí. Za podstatné považují poskytování informací ČNB jako orgánu dohledu (nebo orgánu příslušnému k řešení krize), neboť tento je nadán mnoha pravomocemi, pomocí kterých mohou být odhaleny počínající problémy banky a vést k jejich napravení, nebo v nejzazším případě k odebrání licence.

Poslední oblastí regulace je pak zánik licence a s tím související ukončení činnosti banky. Existuje několik způsobů zániku licence, ať již jde o odnětí licence z důvodů nedodržování základních pravidel činnosti, či ukončení činnosti z iniciativy banky.

Jak již bylo několikrát uvedeno, výše uvedená pravidla mají obezřetnostní charakter, a pokud jsou dodržována, měla by příslušným bankám pomáhat předcházet jejím selháním. Nelze však na to stoprocentně spoléhat, neboť do jejich podnikání vstupuje mnoho faktorů, ale výše uvedená pravidla by měla v nejlepším případě krizím předcházet, a pokud už k nim dojde, tak je pomoci vyřešit, právě například novými opatřeními k řešení krize.

Seznam zkratek

BRRD – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012

CRD IV – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES

CRR – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

ČNB – Česká národní banka

DGSD – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů

EBA – Evropský orgán pro bankovníctví

ECB – Evropská centrální banka

ESCB – Evropský systém centrálních bank

EU – Evropská unie

GSFT – Garanční systém finančního trhu

MiFID – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. 4. 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS

Nařízení o pravidelných příspěvcích - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/63, ze dne 21. října 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krize

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SSM – Jednotný mechanismus dohledu

SRM – Jednotný mechanismus pro řešení krize

Vyhláška č. 163/2014 Sb. – Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

Vyhláška č. 233/2009 Sb. – Vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob

Zákon o bankách – zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon o ČNB – zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance

Zákon o obchodních korporacích – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Zákon o ozdravných postupech – zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu

Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech – zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Literatura

Právní předpisy

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Vyhláška č. 253/2013 Sb., kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv

Vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob

Úřední sdělení České národní banky ze dne 6. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost

Vyhláška č. 143/2009 Sb., o odbornosti osob, pomocí kterých provádí obchodník s cennými papíry své činnosti

Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů

Smlouva o fungování Evropské unie

Protokol (č. 4) o Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. 4. 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Nařízení Evropské centrální banky (ES) č. 1745/2003, ze dne 12. září 2003 o uplatňování minimálních rezerv (ECB/2003/9)

Nařízení Evropské centrální banky (EU) č. 2358/2011, ze dne 14. prosince 2011, kterým se mění nařízení (ES) č. 1745/2003 o uplatňování minimálních rezerv (ECB/2003/9), (ECB/2011/26)

Ustanovení Organizačního řádu ČNB naplňující zákonné požadavky dané § 5 a § 6 zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (ZOPRK) a § 44aa zákona o České národní bance. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/download/zverejnene_info_z_akon_ozdrav_postup_krize_ft.pdf

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon 500/2004 Sb., správní řád

Dohoda o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu a dalších předpisů, které se dotýkají působnosti stran dohody, ze dne 2. 5. 2006 [online]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/legislativa/postaveni_cnb/download/dohoda_CNB_MF.pdf

Statut Garančního systému finančního trhu, ze dne 12. 1. 2016 [online]. Dostupné z:

https://www.garancnisystem.cz/public/media/Statut_GSFT_12012016.pdf

Statut Fondu pojištění vkladů, ze dne 26. 1. 2016 [online]. Dostupné z:

https://www.garancnisystem.cz/public/media/Statut_FPV_26012016.pdf

Statut Fondu pro řešení krize, ze dne 26. 1. 2016 [online]. Dostupné z:

https://www.garancnisystem.cz/public/media/Statut_F%C5%98K_26012016.pdf

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/63, ze dne 21. října 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krize

Důvodová zpráva k zákonu č. 126/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře a o změně některých zákonů (zákon o České konsolidační agentuře), ve znění zákona č. 15/2002 Sb., zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu

Judikatura

Usnesení Nejvyššího správního soudu – senátu (ostatní) ze dne 21. 11. 2006, čj. 2 Ao 1/2006-47 [online]. ASPI ID: JUD48536CZ

Odborná literatura

BABOUČEK I. a kol. *Regulace činnosti bank*. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005, 318 s. ISBN 80-7265-071-8

BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5

DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, 681 s. ISBN 80-7201-515-X

ELLINGER, E. P., LOMNICKA, E., HOOLEY, R. J. A. *Modern Banking Law*. New York: Oxford University Press, 2002, 839 s. ISBN 0-19-924831-1

FENYK, J., SMEJKAL, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s.

GLEESON, S. *International regulation of banking. Basel II: capital and risk requirements*. New York: Oxford University Press, 2010, 392 s. ISBN 978-0-19-921534-8

HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 599 s. ISBN 978-80-7400-624-1

JUROŠKOVÁ, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, 174 s. ISBN 978-80-87284-26-1

KABELÍK, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014, 219 s. ISBN 978-80-260-7334-5

- KANTNEROVÁ, L. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016, 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4
- LIŠKA, P., DŘEVÍNEK, K., ELEK, Š., KOTÁB, P., RÝDL, T. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3
- LIŠKA, P., ELEK, Š., MAREK, K. *Bankovní obchody*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 216 s. ISBN 978-80-7478-510-8
- MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, P. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014, 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7
- POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 480 s. ISBN 978-80-7400-491-9
- PROCTOR, Ch. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, 2010, 844 s. ISBN 978-0-19-929186-1
- REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7
- REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6
- REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vydání. Praha: Management Press, 2000, 634 s. ISBN 80-7261031-7
- RÝDL, T., BARÁK, J., SAŇA, L., VÝBORNÝ, P. *Zákon o České národní bance. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 344 s. ISBN 978-80-7478-622-8
- SOUKUP, J. a kol. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012, 518 s. ISBN 978-80-7261-219-2
- SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 382 s. ISBN 978-80-7400-334-9
- TICHÝ, L., ARNOLD, R., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 758 s. ISBN 978-80-7400-546-6
- VONDRÁČKOVÁ, P. *Kontrola nad finanční činností: Control of financial activities*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, 254 s. ISBN 978-80-87975-40-4
- WORLD BANK GROUP. *Understanding bank recovery and resolution in the EU: A guidebook to the BRRD*. Vienna: World Bank Group, 2017, 182 s. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25974/112266-WP-P143745-PUBLIC-December-12-2016-FinSAC-BRRD-Guidebook.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Časopisecké zdroje

Štěpánek, P. *O morálním hazardu*. *Bankovníctví*, 2015, 2, str. 20 – 21.

Zamrazilová, E., Sobková, M. *Další stress testy jsou za námi, výsledky jsou poměrně pozitivní*. Bankovníctví, 2016, 8, str. 23.

Redakce. *Česko a bankovní unie: ANO, nebo NE?* Bankovníctví, 2016, 4, str. 12.

Kadlecová, R. *Bankovníctví – zkrácení lhůty pro výplatu náhrad*. Bankovníctví, 2016, 5, str. 26.

Liška, P. *U regulace jde vždy o to, aby se nepřetáhly závit*. Bankovníctví, 2016, 4, str. IV-V.

Procházka, P. *Mění se pohled na regulaci bank v EU?* Bankovníctví, 2016, 10, str. 23.

Redakce. *Znalost pojištění vkladů není stále dostatečná. Čtvrtina lidí neví, že mají pojištěné i peníze na běžném účtu*. Bankovníctví, 2013, 1, str. 30.

Němec, L., Tornová, J. *BRRD: Jednotlivé nástroje krizového managementu bank a obchodníků s cennými papíry*. Právní rádce, 2014, 11, str. 46 – 49.

Němec, L., Tornová, J. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví, 2014, 11, str. 34 – 35.

Elektronické zdroje

ČT24. *Evropské banky Fortis a B&B srazila krize na kolena. Převzme je stát* [online]. Praha: Česká televize, ©2008. Poslední změna 29. 9. 2008 [cit. 14. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1439860-evropske-banky-fortis-a-bb-srazila-krize-na-kolena-prevezme-je-stat>

Evropská komise. *Bank recovery and resolution proposal: Frequently Asked Questions* [online]. Brusel: Evropská komise, 6. 12. 2012. Poslední změna 20. 2. 2017 [cit. 14. 4. 2017]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-416_cs.htm

Evropská komise. *Komise žaluje šest členských států u Soudního dvora EU, protože neprovedly pravidla ohledně ozdravných postupů a řešení krize bank* [online]. Brusel: Evropská komise, 22. 10. 2015. Poslední změna 20. 2. 2017 [cit. 14. 4. 2017]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5827_cs.htm

EBA. *Resolution Authorities* [online]. [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/about-us/organisation/resolution-committee/resolution-authorities>

Rada pre riešenie krízových situácií. *About the Resolution Council* [online]. [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.rezolucnarada.sk/en/resolution-council/about-the-resolution-council>

Redakce Bankovníctví. *Vstoupit či nevstoupit do bankovní unie?* [online]. Praha: 4H production, 29. 8. 2014 [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://bankovnictvionline.cz/top-clanek/vstoupit-ci-nevstoupit-do-bankovni-unie>

Evropský parlament. *Fakta a čísla o Evropské unii. Bankovní unie* [online]. Magnus, M. Brusel: Evropský parlament, ©2017 [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html

Kurzy.cz. *Moravský Peněžní Ústav jako první podal žádost o bankovní licenci* [online]. Urbánek, V. Praha: Kurzy.cz, 14. 10. 2015 14:36:06 [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/388077-moravsky-penezni-ustav-jako-prvni-podal-zadost-o-bankovni-licenci/>

AKCENTA, spořitelni a úvěrní družstvo. *AKCENTA, spořitelni a úvěrní družstvo podá žádost o bankovní licenci* [online]. Hradec Králové: ASUD, 24. 9. 2015 [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.asud-finance.eu/akcenta-sporitelni-a-uverni-druzstvo-poda-zadost-o-bankovni-licenci.html>

Banka CREDITAS a.s. *Výzva akcionářům Banky CREDITAS a.s.* [online]. Olomouc: Banka CREDITAS a.s., 30. 1. 2017 [cit. 28. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.creditas.cz/aktualita?articleId=50484>

Česká národní banka. *Harmonizace povinných minimálních rezerv se standardy Evropské centrální banky* [online]. Praha: Česká národní banka, duben 2001 [cit. 14. 5. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2001/2001_duben/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_01_duben_p2.html

Česká národní banka. *Měnověpolitické nástroje. Povinné minimální rezervy* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 14. 5. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/#pmr

Česko. Vláda. *Vládní návrh, Zákon ze dne 2017, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 21. 3. 2017 [cit. 17. 5. 2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121287.pdf>

Česká národní banka. *Systém řízení a organizační struktura České národní banky* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 30. 5. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/

Evropská centrální banka. *Evropská centrální banka. Eurosystem. Evropský systém centrálních bank* [online]. Frankfurt am Mein: Konzept Verlagsgesellschaft, 2011 [cit. 3. 6. 2017]. ISBN 978-92-899-0776-7. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_web_2011cs.pdf?e06f5605cb046e8e22802c0164b4638d

Evropská centrální banka. *Evropská centrální banka. Historie, role a funkce* [online]. Frankfurt am Mein: Evropská centrální banka, 2006 [cit. 3. 6. 2017]. ISBN 978-92-899-0212-0. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2006cs.pdf>

Evropská komise. *Komisaři. Politické vedení Evropské komise* [online]. [cit. 4. 6. 2017]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019_cs

Evropská centrální banka. ... *co jsou to povinné minimální rezervy?* [online]. 11. 8. 2016 [cit. 6. 6. 2017]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/minimum_reserve_req.cs.html

Česká národní banka. *Rozhodnutí České národní banky č.j. 2016/96256/570 ze dne 16. srpna 2016 sp. zn. Sp/2016/40/573* [online]. Praha, 16. 8. 2016 [cit. 14. 6. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/S-Sp-2016_00040_CNB_573.pdf

Česká národní banka. *Výkaznictví bank a poboček zahraničních bank vůči České národní bance* [online]. Praha [cit. 22. 6. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/informacni_povinnosti/vykaznictvi_banky_pobocky_bank/index.html

Česká národní banka. *Příkaz České národní banky č. j.: 2015/79243/570 ze dne 16. července 2015 sp. zn. Sp/2015/145/573* [online]. Praha, 16. 7. 2015 [cit. 23. 6. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/S-Sp-2015_00145_CNB_573.pdf

Česká národní banka. *Jak jsou pojištěny vklady u bank a družstevních záložen v ČR.* [online]. Praha [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_pojisteny_vklady_u_bank.html

Garanční systém finančního trhu. *Pro média. Milníky v historii* [online]. Praha [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/pro-media-4/#text>

Garanční systém finančního trhu. *Garanční systém finančního trhu uzavřel novou rámcovou smlouvu s bankou, která bude zajišťovat výplaty náhrad po dobu dalších 4 let.* [online]. Praha, 31. 3. 2017 [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/garancni-system-financniho-trhu-uzavrel-novou-ramcovou-smlouvu-s-bankou-ktera-bude-zajistovat-vyplaty-nahrad-vkladu-po-dobu-dalsich-4-let/?pojistenivkladu#text>

Garanční systém finančního trhu. *Garanční systém dnes spouští výplatu klientů ERB Bank* [online]. Praha, 20. 10. 2016 [cit. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/garancni-system-dnes-spousti-vyplatu-klientu-erb-bank/?pojistenivkladu#text>

Garanční systém finančního trhu. *Otázky a odpovědi.* [online]. Praha, 2016 [cit. 27. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/otazky-a-odpovedi/#text>

Garanční systém finančního trhu. *O Fondu pro řešení krize* [online]. Praha, 2016 [cit. 27. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/reseni-krize/#text>

Garanční systém finančního trhu. *Banky do Garančního systému letos odvedou méně peněz než v roce 2015* [online]. Praha, 8. 8. 2016 [cit. 28. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/banky-do-garancniho-systemu-letos-odvedou-mene-penez-nez-v-roce-2015/?reseni-krize#text>

Česká národní banka. *Časový harmonogram* [online]. Praha, [cit. 28. 6. 2017]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_stanoveni_prispevku/reseni_krize_FT_harmonogram.html

Vitásek, J. Bankovní regulace: *České banky varují před nezamýšlenými důsledky* [online]. Praha: Euractiv, 20. 7. 2015, aktualizováno 21. 7. 2016 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/ekonomika-a-euro/bankovni-regulace-ceske-banky-varuji-pred-nezamyslenymi-dusledky-012783/>

Česká národní banka. *Tvorba plánů řešení krize* [online]. Praha, [cit. 30. 6. 2017]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_tvorba_planu.html

Česká národní banka. *Informace o použití nástrojů pro řešení krize dle § 176 odst. 1 ZOPRK* [online]. Praha, [cit. 1. 7. 2017]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_info_nastroje.html

Česká národní banka. *Rozhodnutí České národní banky č. j.: 2016/135026/570 ze dne 22. 11. 2016 sp. zn.: Sp/2015/365/573* [online]. Praha, 22. 11. 2016 [cit. 3. 7. 2017]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohled_u_pravomocna_rozhodnuti/prilohy/S-Sp-2015_00365_CNB_573.pdf

Abstrakt

Předmětná diplomová práce se zabývá regulací činnosti bank, která již tak hojná se v důsledku poslední proběhnuvší finanční krize ještě rozšířila o nová pravidla a povinnosti. Cílem této práce je pak přiblížit podstatu základních povinností bank souvisejících se vstupem a působením v odvětví, a v neposlední řadě rovněž výstupem z odvětví a ukončením bankovní činnosti. K tomu se nově přidávají požadavky upravující řešení krize a pojištění vkladů, které se rovněž opírají o principy obezřetnosti a prevence, a cílí na zachování bezpečnosti a stability bankovního prostředí.

Celá práce je strukturována do šesti samostatných kapitol, které na sebe vzájemně navazují. Počáteční kapitola vymezuje stěžejní pojem celé práce, a to pojem banky, tak jak na něj nazírá právo, neboť definice banky je z právního hlediska mírně odlišná, než jak je chápána například z pohledu ekonomie. Zároveň vyjmenovává, s jakými formami právní regulace je možné se v tomto odvětví práva setkat, ať již jsou to přímo použitelné předpisy Evropské unie, zákony a vyhlášky, či nezávazná stanoviska a doporučení regulátorů. Načež následující kapitoly se už věnují povinnostem, jejichž plnění je po bankách vyžadováno. Pokud osoby chtějí vstoupit do bankovního odvětví, musí získat patřičnou bankovní licenci, a pro její získání musí splnit zejména požadavky na počáteční kapitál, kvalifikovanost zúčastněných osob či jiné technické a organizační požadavky. Veškeré tyto povinnosti musí banka splňovat i v rámci svého působení v odvětví, a zároveň jsou jí ukládány další, které určitým způsobem usměrňují její činnost a umožňují na tuto její činnost dohlížet. Za novinku se stále ještě dá považovat úprava řešení krize, která stanovuje další požadavky, jako například vypracovávání ozdravných plánů či přispívání do mechanismu financování řešení krize. Tento mechanismus je pak popsán v navazující kapitole věnující se nově zřízenému Garančního systému finančního trhu, který kromě Fondu pro řešení krize zahrnuje také Fond pojištění vkladů, jenž slouží k ochraně vkladatelů v případě selhání banky, a z toho důvodu mají banky povinnost do něj rovněž přispívat. Nakonec i na takové situace, kdy banka selhává, nebo z vlastní iniciativy chce ukončit činnost v bankovním prostředí, musí rovněž být právní řád připraven a musí stanovovat určitý postup pro výstup z odvětví, tento je pak přiblížen v poslední kapitole dané práce.

Abstract

This diploma thesis deals with the regulation of the activities of banks, which has already been relatively extensive but as a result of the most recent financial crisis, it has been extended by new rules and requirements. The aim of this thesis is to clarify the essence of the basic obligations of the banks related to the entry into the banking sector and to working in the sector, and last but not least to leaving the sector and to the termination of the banking activity. All these obligations are then amended by new requirements for crisis management and the insurance of deposits, which are also based on prudential and precautionary principles and aim at maintaining the security and stability of the banking sector.

This thesis is divided into six individual chapters but they are connected with each other. The initial chapter defines the key concept of this thesis, namely the concept of the bank from the legal perspective because the legal definition of the bank is slightly different than the economic definition. This thesis as well enumerates the forms of legal regulation that can be used in this area of law, whether it concerns directly applicable European legislation, primary or delegated legislation or non-binding statements and recommendations of regulators. Then the following chapters deal with the requirements that are demanded from banks. For banks to enter the sector a licence must be granted and certain requirements must be met, especially capital requirements, the qualification of stakeholders and shareholders or other technical and organizational requirements. All these requirements must be met as well during practising the banking activity, but beyond these demands there are imposed others which regulate activity of the bank and enable banking supervision. Bank recovery and resolution regulation can still be called as an innovation and these rules mean new requirements for the banks, such as preparation of recovery plans or contributions to resolution financing arrangements. These resolution financing arrangements are described in the following chapter dealing with the newly established Financial Market Guarantee System, which includes the Crisis Resolution Fund as well as Deposit Insurance Fund, and this Deposit Insurance Fund provides the protection of depositors in case of bank failure, and the banks are also obliged to contribute to it. The legal order has to be prepared for situations such as bank failures or the termination of the activity on own initiative of bank and there should be set the rules about the procedure of leaving the sector, which is then described in the last chapter.

Klíčová slova

Banka – bankovní regulace - pravidla obezřetného podnikání – řešení krize bank

Keywords

Bank – bank regulation – prudential rules – bank recovery and resolution

Název / Title

Právní regulace činnosti bank / Legal regulation of the activities of banks